

158.2

๗๘๙๒๗

๘.๓

การเปรียบเทียบผลของการฝึกการวิเคราะห์ที่คิดต่อสัมพันธระหว่างบุคคลกับกิจกรรมกลุ่ม
ที่มีต่ออัตมรณทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร

14 ส.ค. 2540

ปริญญาโท
ของ
แก้วจิต มากปาน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2540
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

68514

การเปรียบเทียบผลของการฝึกการวิเคราะห์ที่สอดคล้องสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกิจกรรมกลุ่ม
ที่มีต่อพัฒนาการด้านสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
แก้วจิต มากปาน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2540

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร ที่มีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมต่ำกว่าเบอร์ดอนเทสที่ 25 ลงมา ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายจากประชากร จำนวน 16 คน แยกเป็นสองกลุ่มโดยการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งจะได้จำนวนนักเรียนกลุ่มทดลองสองกลุ่ม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มทดลองที่ 2 ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบของวิลคอกัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test) และการทดสอบของแมน-วิทนี (The Mann-Whitney U Test)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภายหลังจากการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. นักเรียนมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กับนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

**A COMPARISON OF THE EFFECTS OF TRANSACTIONAL ANALYSIS TRAINING
AND THE GROUP WORK ON SOCIAL SELF CONCEPT OF MATHAYOM SUKSA IV
STUDENTS OF SRIAYUTHAYA SCHOOL IN BANGKOK**

AN ABSTRACT

BY

KEAWJIT MARKPAN

**Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University**

May 1997

The purpose of this experimental research was to compare the effects of transactional analysis training and the group work on Social Self Concept of Mathayom Suksa IV students of Sriayuthaya School in Bangkok in the academic year 1996.

The sixteen subjects of students were purposively selected from Mathayom Suksa IV students who had Social Self Concept scores lower than the 25th percentile rank. The subjects were then randomly assigned into two experimental groups ; each group consisted of 8 students. The first experimental group was treated with transactional analysis training. The second experimental group was treated with group work program. The data were analyzed by The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test and The Mann-Whitney U Test.

The results were as follows :

1. The Social Self Concept of the group treated with transactional analysis training was statistically significant higher than before the experiment at .01 level.

2. The Social Self Concept of the group treated with group work program was statistically significant higher than before the experiment at .01 level.

3. The Social Self Concept of the students who were treated with transactional analysis training was significantly different from those who were treated with group work program.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... น.ส. น.น. น.น. น.น. น.น. ประธาน
(อาจารย์พรณพิศ วาณิชการ)

..... น.น. น.น. กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย)

คณะกรรมการสอบ

..... น.น. น.น. น.น. น.น. ประธาน
(อาจารย์พรณพิศ วาณิชการ)

..... น.น. น.น. กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย)

..... น.น. น.น. กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โรสภา)

..... น.น. น.น. กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ทศพร มณีศรีชา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... น.น. น.น. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ .. 6 .. เดือน .. พฤษภาคม .. พ.ศ. ๒๕๔๐ ..

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความรู้และความเอาใจใส่จาก อาจารย์พรณิศ วาณิชการ และรองศาสตราจารย์ ดร. สมสรร วงษ์น้อย ซึ่งเป็นประธานและกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาเพื่อให้คำแนะนำข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องเป็นอย่างดียิ่งเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทั้งสองท่านเป็นอย่างมาก และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โรสภา และอาจารย์ทศพร มณีศรีชา กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม ที่กรุณาให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร นัตรศุภกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์พันธ์ พงษ์โรสภา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เมธินันท์ ภิณฺฐชน ที่กรุณาให้คำแนะนำ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ ตลอดจนให้ความเมตตาและความเอื้ออาทรแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด และขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกคน ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์โรงเรียนศรีอยุธยา และโรงเรียนมัธยมคันทรียา ที่ได้ให้ความกรุณาอนุเคราะห์ ที่ดูแล ให้ความช่วยเหลือ และให้ความสะดวกในการทำปริญญานิพนธ์เป็นอย่างดี และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2539 ที่ได้ให้ความสนใจ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการเป็นกลุ่มตัวอย่างตลอดการทดลอง

และท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อชวน คุณแม่คำบ่อ แก้วคำ ผู้ซึ่งเป็นเสมือนพลังและแรงบันดาลใจ ให้ผู้วิจัยได้มุ่งมั่นและเพียรพยายาม จนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้ และขอขอบคุณคุณวิทยา เด็กชายกิตตินันท์ และเด็กหญิงนันทพร มากบาน ที่คอยเป็นกำลังใจ เป็นที่ปรึกษา และให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาต่อ และทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ

แก้วจิต มากบาน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
คำนำ.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	7
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	8
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	8
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตตมโนทัศน์ด้านสังคม.....	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล.....	28
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	44
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	56
ประชากร.....	56
กลุ่มตัวอย่าง.....	56
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	56
วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	57
แบบแผนการทดลอง.....	62
วิธีดำเนินการทดลอง.....	62
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล.....	67
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	72
บทย่อ.....	72
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	72
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	72
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	73
การดำเนินการทดลอง.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	74
อภิปรายผล.....	75
ข้อเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	81
ภาคผนวก.....	88
ภาคผนวก ก.....	89
1. แบบสอบถามอัตมรันท์คดีด้านสังคม.....	90
2. ตาราง 7 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามอัตมรันท์คดีด้านสังคม.....	94
3. ตาราง 8 แสดงคะแนนอัตมรันท์คดีด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมมาสู่.....	95

บทที่	หน้า
4. ตาราง 9 แสดงคะแนนอัตมรณทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ที่ 1 ก่อนและหลังการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล...	96
5. ตาราง 10 แสดงคะแนนอัตมรณทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่ม ทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	97
6. ตาราง 11 แสดงผลต่างของคะแนนอัตมรณทัศน์ด้านสังคมของ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลัง การทดลอง.....	98
ภาคผนวก ข.....	99
1. โปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล.....	100
2. โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	129
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	157

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Pretest-Posttest Design.....	62
2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของอัตมรันทศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2.....	68
3 เปรียบเทียบอัตมรันทศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนได้รับการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม.....	69
4 เปรียบเทียบอัตมรันทศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล.....	70
5 เปรียบเทียบอัตมรันทศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	71
6 เปรียบเทียบผลต่างของอัตมรันทศน์ด้านสังคม ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	72
7 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามอัตมรันทศน์ด้านสังคม.....	94
8 แสดงคะแนนอัตมรันทศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม.....	95
9 แสดงคะแนนอัตมรันทศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล.....	96
10 แสดงคะแนนอัตมรันทศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	97
11 แสดงผลต่างของคะแนนอัตมรันทศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการทดลอง.....	98

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

"วัยรุ่น" เป็นวัยที่สำคัญวัยหนึ่งในชีวิตมนุษย์ เป็นช่วงชีวิตที่มีปัญหามากที่สุด เพราะวัยนี้เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ในช่วงนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม (สมชาย ธีรชนากุล. 2526 : 1 - 2) นักจิตวิทยาหลายคน ได้แก่ ฮีริคสัน พรอยด์ เจอชิล และแมค แคนเดส มีความเห็นว่า อัตรานัตสนั้นเป็นกุญแจสำคัญดอกหนึ่ง ของการพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็ก (พรหมทิพย์ เกษะนันท์. 2516 : 64) ดังนั้น การจะช่วยให้เด็กผ่านช่วงชีวิตของวัยรุ่นไปได้อย่างราบรื่น และให้เด็กได้พัฒนาตนเอง เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพนั้น นอกจากการเรียนรู้ด้านวิชาการแล้ว สิ่งหนึ่งที่สำคัญก็คือการพัฒนาอัตรานัตสน์ หรือความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง

อัตรานัตสน์หรือความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองนั้น เป็นการรับรู้ที่บุคคลมีต่อตนเองเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ความสามารถ การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง ตลอดจนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการรับรู้เหล่านี้เกิดจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และจากการประเมิน การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Rogers. 1951 : 136) ซึ่งสอดคล้องกับ รัญจวน คาวชิรพิทักษ์ (2534 : 184) ที่ได้กล่าวว่า อัตรานัตสน์เป็นผลจากการที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม แล้วเกิดการรับรู้ที่บุคคลอื่นในสังคมมีความรู้สึกนึกคิดต่อเขาเช่นไร การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มีความสำคัญต่อเด็ก จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตรานัตสน์ของเด็กมาก ในชีวิตของวัยรุ่น สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนโดยเฉพาะท่าทีของเพื่อนที่มีต่อเขา จะมีผลต่อการพัฒนาอัตรานัตสน์ของเขา

อัตรานัตสน์จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล และจะทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง บุคคลจะแสดงพฤติกรรมไปตามที่คิดว่าตนเป็น (Lazarus. 1963 : 61) ซึ่งสอดคล้องกับ

พรหมทิพย์ เกษะนันท์ (2516 : 67) ที่กล่าวว่า คนเราจะทำอะไรให้ดีขึ้น จะต้องมีความเชื่อตั้งแต่เริ่มต้นเสียก่อนว่า ตนเองมีความสามารถที่จะทำสิ่งนั้นได้ดี อัตมรันทศน์ที่เหมาะสม จะช่วยให้บุคคลมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ผู้ที่มีอัตมรันทศน์ในทางบวกจะเต็มใจยอมรับบุคคลอื่นมากกว่า และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (สุดาพร สงวนวงษ์. 2535 : 76)

คาลฮอนท์ (Calhoun. 1990 : 71-75) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีอัตมรันทศน์ในทางบวก (Positive Self-Concept) จะเป็นบุคคลที่มีความพึงพอใจ และยอมรับสภาพที่ตนเป็นจริง ไม่ชื่นชมกับตนเองมากเกินไป สามารถเปลี่ยนแปลงอัตมรันทศน์ได้เมื่อเขามีข้อมูลใหม่ ๆ บุคคลเหล่านี้จะมีความอดทน และตอบสนองต่อผู้อื่นด้วยความรัก ความเข้าใจ เคารพในสิทธิของผู้อื่น มีพฤติกรรมที่เหมาะสม และมีความพึงพอใจในชีวิต ส่วนบุคคลที่มีอัตมรันทศน์ในทางลบ (Negative Self-Concept) จะเป็นบุคคลที่รับรู้เกี่ยวกับตนเองในทางที่ไม่กระฉ่างชัด ขาดความมั่นคง ไม่สามารถเข้าใจตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และรู้สึกสับสนต่อตนเอง

การพัฒนาอัตมรันทศน์ในช่วงวัยรุ่นนี้จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะช่วงวัยรุ่นเป็นระยะที่อัตมรันทศน์มีความไม่แน่นอน และมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด เพราะเป็นระยะที่เด็กกำลังก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ บุคลิกภาพและเอกลักษณ์ของบุคคล จะเริ่มก่อตัวขึ้นอย่างเป็นทางการในช่วงนี้ (พรหมทิพย์ เกษะนันท์. 2516 : 67) อัตมรันทศน์ของเด็กไม่ว่าในทางบวกหรือทางลบจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างมาก เด็กที่มีอัตมรันทศน์ในทางบวกก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาดี เช่น เด็กที่คิดว่าตนเองฉลาดก็จะตั้งใจเรียน ขยันศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อทำให้ตนเองฉลาด เป็นต้น (จินตนา เพียรพิจิตร. 2521 : 1 ; อ้างอิงมาจาก สุรางค์ รัชตะระกูล. 2511 : 135) ดังนั้นการช่วยเปลี่ยนอัตมรันทศน์ของเด็กให้ดีขึ้นหรือเป็นไปในทางบวกนั้น ก็จะเป็นการช่วยให้เด็กได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มความสามารถในพฤติกรรมต่าง ๆ ของเขา (พรหมทิพย์ เกษะนันท์. 2516 : 67)

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนโรงเรียนศรีอยุธยา โดยการสัมภาษณ์ครูแนะแนว พบว่า นักเรียนโรงเรียนศรีอยุธยา มีปัญหาเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน การปรับตัวกับเพื่อน ความไม่พอใจในรูปร่างของตน และพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียน ส่วนของปัญหาการมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนนั้น จะพบมากในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากมีนักเรียนใหม่เข้ามาเรียนในระดับชั้นนี้ นักเรียนยังไม่เกิดความคุ้นเคยกัน ทำให้

เกิดปัญหา ในเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนระดับชั้นนี้มากกว่าระดับชั้นอื่น ผู้วิจัยจึงได้ใช้คำถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการพัฒนาตนเอง สอบถามกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา จำนวน 350 คน พบว่า

1. เมื่อนักเรียนอยู่ในกลุ่มเพื่อน นักเรียนมีความรู้สึกที่ตนเองไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน เพื่อนไม่ชอบ พูดจาไม่สุภาพกับเพื่อน เข้ากับกลุ่มเพื่อนไม่ได้ ไม่เข้าใจความคิดของเพื่อน และไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรในการติดต่อสื่อสารกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 38

2. เมื่อนักเรียนต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น นักเรียนมีความรู้สึกที่ตนเองพูดไม่เก่ง ไม่สามารถพูด หรือสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจหรือสนใจได้ ทำให้ไม่กล้าซักถามครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 20

3. นักเรียนมีปัญหาในการเรียน ได้แก่ เรียนไม่เก่ง เรียนไม่ทันเพื่อนทำให้เครียด การเรียนตกต่ำ ทำให้ไม่สบายใจ คิดเป็นร้อยละ 16

จากสภาพปัญหาของนักเรียนดังกล่าวข้างต้น พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ของนักเรียน คือ ปัญหาข้อ 1 ซึ่งเป็นลักษณะของความรู้สึกนึกคิดที่นักเรียนมีต่อตนเองในทางลบ ในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน หรือมีอัตมรณทัศน์ในการมีปฏิสัมพันธ์หรือความเกี่ยวพันในกลุ่มเพื่อนเป็นไปในทางลบด้วย สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า อัตมรณทัศน์เป็นสิ่งที่มิมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลและสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (สุดาพร สงวนวงศ์. 2535 : 51 ; อ้างอิงมาจาก Lauer and Handel. 1985) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาด้านนี้ ซึ่งเป็นปัญหาที่พบมากในนักเรียนกลุ่มนี้

พิทส์ (พรณวิภา ถาวรประเสริฐ. 2532 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Fitts cited in Wylie. 1974 : 230-236) ได้แบ่งอัตมรณทัศน์ออกเป็น 2 ลักษณะ

ลักษณะแรก คือ การพิจารณาตนเองโดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นเอกลักษณ์ ด้านความพึงพอใจในตนเอง และด้านพฤติกรรม

ลักษณะที่สอง คือ การพิจารณาตนเองโดยใช้คนอื่นเป็นเกณฑ์ ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านศีลธรรมจรรยา ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสังคม

สำหรับอัตมรณทัศน์ในด้านสังคม (Social Self Concept) นั้น พิตส์ (พรณวิภา ถาวรประเสริฐ. 2532 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Fitts cited in Wylie. 1974 : 230-236)

ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง ซึ่งเกิดจากการพิจารณาตนเอง โดยใช้คนอื่นเป็นเกณฑ์ ในด้านที่เกี่ยวกับความสามารถ และความเชื่อมั่นในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ไวส์ (ริชจวน คาวชิรพิทักษ์. 2534 : 181 ; อ้างอิงมาจาก Wylie. 1968) ที่ได้ให้ความหมายของอัตมรณทัศน์ ที่มีแหล่งกำเนิดจากตนเองที่รับรู้จากสังคม (Social Self Concept) ว่า เป็นความคิด ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเอง ซึ่งเกิดจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเองจากทัศนคติ หรือความคิดเห็นที่คนอื่นในสังคมรับรู้ว่าคุณเป็นคนอย่างไร

จากความหมายของอัตมรณทัศน์ด้านสังคมที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า อัตมรณทัศน์ด้านสังคม หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง ซึ่งเกิดจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเองจากทัศนคติ หรือความคิดเห็นที่คนอื่นในสังคมรับรู้ว่าคุณเป็นคนอย่างไร ในด้านที่เกี่ยวกับความสามารถและความเชื่อมั่นในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่พบในนักเรียน คือ มีอัตมรณทัศน์ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนเป็นไปในทางลบ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าปัญหาที่พบในนักเรียนกลุ่มนี้ที่สำรวจได้ก็คือ การมีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมเป็นไปในทางลบนั่นเอง

บุคคลที่มีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมทางบวก จะส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลเกิดขึ้น คือ สามารถเข้าใจบุคคลอื่นได้ถูกต้อง และให้การตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม (สุดาพร สงวนวงศ์. 2535 : 113) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะได้มีการพัฒนาในเรื่องของอัตมรณทัศน์ด้านสังคม ให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา เพื่อให้นักเรียนมีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมเป็นไปในทางบวก นั่นคือ เข้าใจตนเองมากขึ้น รู้สึกว่าตนเองสามารถเข้าใจเพื่อนได้ รู้สึกว่ามาฆะเรื่องยากที่จะติดต่อสื่อสารและปฏิบัติตนกับเพื่อน รู้สึกว่าตนเองสามารถปฏิบัติตนและสื่อสารในกลุ่มเพื่อนแล้ว ทำให้เพื่อนยอมรับ และเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ และรู้สึกว่าตนเองสามารถเข้าสังคมได้

ในการพัฒนาอัตมรณทัศน์นั้น สแตรง (Strang. 1957 : 77) ได้กล่าวว่า ควรส่งเสริมให้บุคคลเกิดความเข้าใจในตนเอง ยอมรับตนเอง และสร้างความมั่นใจในตนเอง นอกจากนั้นรอเจอร์ส (Strang. 1957 : 77 ; citing Rogers. 1954) ได้เน้นถึงการส่งเสริมอัตมรณทัศน์ของบุคคลไว้ 3 ประการคือ การส่งเสริมให้บุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ส่งเสริมให้บุคคลเห็นคุณค่าในตนเอง และส่งเสริมให้บุคคลมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น

การพัฒนาอัตมรณทัศน์นั้น สามารถทำได้หลายวิธี ดังที่มีผู้ทำการศึกษาไว้ ได้แก่ การใช้เทคนิคแม่แบบ เพื่อเปลี่ยนอัตมรณทัศน์แห่งตนเองของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์บ้าน

ศรีธรรมราช (กาญจน์ แก้วทอง. 2522) การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามโนภาพแห่งตน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น (มัทนา อึ้ง ตระกูล. 2524) ผลของการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของเยาวชน กระทำผิคนุทมา (กาญจนา อิ่มสาราณรัชต์. 2534) ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่ออัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย และการลดน้ำหนักของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร (สุนันท์ บุญอา. 2536)

✓ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจการนำเอาเทคนิคการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกิจกรรมกลุ่ม มาใช้ในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคม ทั้งนี้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย พบว่า ทั้ง 2 วิธี เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมได้

การฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Transactional Analysis : TA) เป็นวิธีการทางจิตวิทยา ที่จะช่วยให้บุคคลเข้าใจตนเอง สามารถปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองได้อย่างมีเหตุผล ทำให้การติดต่อสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นเป็นไปอย่าง ที่ก่อให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี (อาภา จันทรสกุล. 2535 : 142)

วัชรีย์ ทรัพย์มี (2533 : 134) กล่าวว่า หลักการของ TA ไม่เพียงแต่ใช้กับผู้มีปัญหาเท่านั้น แม้แต่คนที่ไม่มีปัญหา ก็จะได้รับประโยชน์ ในอันที่จะรู้จักตนเองดีขึ้น และสามารถมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น เป็นวิธีการที่ให้ผลอย่างรวดเร็ว ช่วยให้สามารถเข้าใจสาเหตุของ พฤติกรรม และความต้องการของตนเอง ตลอดจนช่วยให้เรียนรู้วิธีการปรับ หรือเปลี่ยน พฤติกรรมของตนเองได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับจาเนียร์ ช่วงโชติ (2524 : 75) ที่ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นวิธีการที่สามารถช่วยให้ผู้ที่ ศึกษา รู้จักบุคลิกของตนเอง เข้าใจพฤติกรรมของตนเอง ในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น อย่างสร้างสรรค์ และเจริญงอกงาม อีกทั้งยังเป็นวิธีการที่สามารถศึกษาและทำความเข้าใจ ได้เร็ว สามารถนำไปใช้ได้ทันที

การฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นวิธีการที่จะช่วยให้บุคคลเกิด ความเข้าใจในตนเอง เข้าใจถึงโครงสร้างของบุคลิกภาพของแต่ละคน เข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์ ของตนเองที่มีต่อคนอื่น เข้าใจกลวิธีการเล่นเกมและบทละครที่ตนเองแสดงออกมา ซึ่งความ เข้าใจนี้เอง ที่จะช่วยให้สามารถมองตนเองได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถเปลี่ยนแปลง

สิ่งที่ตนเองต้องการเปลี่ยน และเสริมจุดที่ตนเองต้องการจะเสริมให้มั่นคงแน่นขึ้น (ต้นคำ ขยสมหมาย. 2521 : 22)

จากข้อความที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า การฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นวิธีการทางจิตวิทยา ที่จะช่วยให้บุคคลได้เข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น มองตนเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสม เข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์ของตนเอง ที่มีต่อผู้อื่น สามารถมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นได้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้การประเมินค่าตนเองของบุคคลดีขึ้น ซึ่งจะทําให้อัตมรันทศน์ของบุคคลดีขึ้นด้วย ดังที่ รอเจอร์ส ได้กล่าวไว้ว่า อัตมรันทศน์เป็นผลจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และจากการประเมินผลการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น จะเกิดเป็นการรับรู้บุคลิกภาพทั้งหมดของตนเอง (Rogers. 1951 : 498)

นอกจากนั้น จากการศึกษาของถนอม อินทรกำเนิด (Intarakumnerd. 1976 : 1405) เกี่ยวกับผลของการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาอัตมรันทศน์ ของนักศึกษาไทย ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ศรีสะเกษปี สหรัฐอเมริกา พบว่า ผลการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สามารถพัฒนาอัตมรันทศน์ได้

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่า TA เป็นวิธีการหนึ่งที่น่าจะนำมาใช้ในการพัฒนาอัตมรันทศน์ด้านสังคมได้

ในส่วนของกิจกรรมกลุ่มนั้น เป็นวิธีการที่นำเอาประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ ในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยรวม มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ จะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคน (คมเพชร จัตรสุกุล. 2530 : 136)

สแตรง (นิตยา เชียงทอง. 2526 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Strang. 1957 : 89) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม สามารถสนองความต้องการพื้นฐานด้านจิตใจของบุคคล เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการความปลอดภัย และความต้องการการยอมรับจากหมู่คณะ เป็นต้น นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านสังคม อารมณ์ ทักษะคติ ความสนใจ ความเจริญงอกงามในด้านความรู้ และทักษะอีกด้วย เมื่อบุคคลได้เข้าร่วมกลุ่มจะมีสัมพันธภาพซึ่งกันและกัน มีการกระทำร่วมกัน จึงเป็นโอกาสให้ได้ทบทวนเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและสมาชิกในกลุ่ม พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง และหากได้รับการ

ยอมรับจากสมาชิก ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจและยอมรับตนเองมากขึ้น เช่นเดียวกับ พระณิศ วาณิชการ (2535 : 27) ที่กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มจะสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ ความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการเหล่านี้ เมื่อได้รับการตอบสนอง ก็จะส่งเสริมให้บุคคลในกลุ่มสามารถรู้จักตนเองและยอมรับตนเอง อันเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ๑ ให้เจริญงอกงามต่อไป

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่จะช่วยให้บุคคลที่เข้าร่วมกลุ่มได้มีปฏิสัมพันธ์กัน มีสัมพันธภาพซึ่งกันและกัน ทำให้สมาชิกได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ยอมรับตนเอง เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ๑ ให้เจริญงอกงามต่อไป ดังนั้น กิจกรรมกลุ่มจึงเป็นวิธีการอีกวิธีการหนึ่ง ที่น่าจะนำมาใช้ในการพัฒนาทัศนคติด้านสังคมของบุคคลได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึงผลของการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และผลของกิจกรรมกลุ่ม ที่มีต่อทัศนคติด้านสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติด้านสังคมของนักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมดีขึ้น หลังจากได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. นักเรียนมีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมดีขึ้น หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมแตกต่างกัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับครูแนะแนวที่จะนำวิธีการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม ไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร ที่มีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2539 ที่มีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมการทดลอง หลังจากนั้นสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 8 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคม ซึ่งแบ่งเป็น 2 วิธี ได้แก่

3.1.1 การฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3.1.2 กิจกรรมกลุ่ม

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ อัตมโนทัศน์ด้านสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง กระบวนการที่จะช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักบุคลิกภาพของตนเองและผู้อื่น เข้าใจพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และสามารถสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม โดยมีขั้นตอนของการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพ เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับ ความคิด ความรู้สึก และการติดต่อสัมพันธ์ของตนเองที่มีต่อบุคคลอื่น รวมถึงการวิเคราะห์ความคิด ความรู้สึก และการแสดงออกของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเอง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากภาวะต่าง ๆ ได้แก่ ภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ ภาวะความเป็นเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และผู้อื่น

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Transactional Analysis) เป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนได้รู้จัก และเข้าใจรูปแบบของการติดต่อสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่น ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์ที่รับกัน (Complementary Transaction) การติดต่อสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกัน (Crossed Transaction) และการติดต่อสัมพันธ์ที่มอบแพลงความรู้สึกที่แท้จริง (Ulterior Transaction)

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ทัศนคติชีวิต (Life Position Analysis) เป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเองและบุคคลอื่น โดยให้นักเรียนวิเคราะห์ทัศนคติใน ชีวิตของตนเองและบุคคลอื่นว่า มีความคิด ความรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับทัศนคติใน ชีวิต ทัศนคติใน ชีวิตจำแนกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ฉันดี เธอก็ดี (I'm OK., You're OK.)
2. ฉันดี แต่เธอไม่ดี (I'm OK., You're not OK.)
3. ฉันไม่ดี แต่เธอดี (I'm not OK., You're OK.)
4. ฉันไม่ดี และเธอก็ไม่ดี (I'm not OK., You're not OK.)

ขั้นที่ 4 การสำใจ (Stroke) เป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนได้เกิดการมองเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น จากการที่นักเรียนแสดงความสามารถและเอาใจใส่กับเพื่อนอย่างเหมาะสม

สำหรับเทคนิคที่ใช้ในการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในครั้งนี้ ประกอบด้วย การอธิบาย พร้อมยกตัวอย่างประกอบ การฝึกปฏิบัติ และการแสดงบทบาทสมมติ วิธีการดังกล่าวใช้กับกลุ่มทดลองที่ 1

2. กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน โดยให้นักเรียนกระทำกิจกรรมร่วมกัน วิเคราะห์และสรุปผลจากการกระทำนั้น โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคม เทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม และการเล่นเกม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นนำ เป็นขั้นการสร้างความคุ้นเคย ระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วยกันเอง และเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรม

2.2 ขั้นกิจกรรม เป็นการให้นักเรียนกระทำกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม และการเล่นเกม โดยกิจกรรมแต่ละอย่างจะมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

ในการทดลองแต่ละครั้ง ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

2.3 ขั้นวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งทำให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวาง และสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียน ตลอดจนช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองดีขึ้น

2.4 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ ผู้วิจัยให้นักเรียนรวบรวมแนวความคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น มาสรุปเป็นหลักการของตนเอง แล้วนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของตนเอง

วิธีการดังกล่าวใช้กับกลุ่มทดลองที่ 2

3. อัตมโนทัศน์ด้านสังคม หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเอง

ในด้านสังคม ซึ่งจำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

- 3.1 นักเรียนมีความคิด ความรู้สึกว่า ตนเองได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
- 3.2 นักเรียนมีความคิด ความรู้สึกว่า ตนเองสามารถแสดงความคิดเห็นและให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม
- 3.3 นักเรียนมีความคิด ความรู้สึกว่า ตนเองสามารถสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ และการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
 - 3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
 - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์และกิจกรรมกลุ่ม

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

1.1 ความหมายของอัตมโนทัศน์

อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) หรือความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองนั้น ได้มีนักจิตวิทยาหลายท่าน ศึกษาและได้ให้ความหมายแตกต่างกันไป ตามแนวคิดของแต่ละคน เช่น

→ โรเจอร์ส (Rogers. 1951 : 498) ได้ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ว่า เป็นโครงสร้างของการรับรู้ที่บุคคลมีต่อตนเองเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ ความสามารถ การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง ตลอดจนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

ลาซารัส (Lazarus. 1963 : 61) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็นตัวแทนพฤติกรรมของบุคคล และจะทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง บุคคลจะแสดงพฤติกรรมตามความเชื่อ ความรู้สึกที่มีต่อตนเอง

ดิงเมอร์เยอร์ (ฤทัยรัตน์ ชรเสนา. 2535 : 13 ; อ้างอิงมาจาก Dinkmeyer. 1965 : 184) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง การรับรู้ส่วนต่าง ๆ ของบุคคล นำมาจัดระบบตามที่ตนได้สังเกตและรู้สึกในอดีตและปัจจุบัน ก่อให้เกิดความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับตนเอง

สจ๊วต และ ซันดีน (สมจิตต์ อุประสงค์. 2534 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Stuart and Sundeen. 1987) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ เป็นความคิดเห็น ความเชื่อ และเป็นองค์ประกอบของความรู้เกี่ยวกับตนเองของบุคคล ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น รวมทั้งเป็นการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะ ความสามารถของบุคคล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม เป็นค่านิยมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์และกับวัตถุ รวมทั้งเป็นเป้าหมายและอุดมการณ์ของบุคคลด้วย

ไวส์ (Seifert and Hoffnung. 1994 : 430 ; อ้างอิงมาจาก Wylie. 1974/1979) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความคิด ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อตนเอง ในสายตาของผู้อื่น ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ของตนเอง และขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความคาดหวังของสังคม สิ่งสำคัญคือ อัตมโนทัศน์จะพัฒนาไปตามอายุ และประสบการณ์ของคน ๆ นั้น

จากความหมายของอัตมโนทัศน์ดังที่ได้อ้างอิงมา สรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความคิด ความรู้สึก ที่บุคคลมีต่อตนเองเกี่ยวกับร่างกาย ความสามารถ คุณค่าของตนเอง ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม

1.2-ทฤษฎีอัตมโนทัศน์

1.2.1 ทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของรอเจอร์ส เบิร์น ได้กล่าวไว้ว่า (รัตนา ไกรสีหนาท. 2534 : 22-24 ; อ้างอิงมาจาก Burn. 1979 : 37-44)

รอเจอร์ส นักทฤษฎีอัตมโนทัศน์ที่สำคัญ รับอิทธิพลแนวความคิดมาจากนักทฤษฎีรุ่นแรก ๆ โดยเฉพาะคอมป์สและสติก รอเจอร์สอธิบายแนวความคิดของเขา ดังนี้ อัตมโนทัศน์ คือ การมองตนเอง โดยการรับรู้ และใคร่ครวญจากทัศนคติ และการสร้างความมั่นใจให้เป็นจริง เป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญที่นำไปสู่การสร้างพฤติกรรม รอเจอร์ส ได้แบ่งตนออกเป็น 2 ส่วน คือ ฉัน (I) กับฉัน (Me) โดยอธิบายว่า ฉัน (I) เป็นส่วนของผู้กระทำ และฉัน (Me) คือ

ส่วนของผู้รับรู้ ซึ่งฉัน (Me) จะเป็นส่วนที่สำคัญในการเกิดอัตมโนทัศน์ (Self-Concept)

หลักของทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของ รอเจอร์ส มีดังนี้

1. "ตน" พัฒนาขึ้นมาจากการปะทะสังสรรค์ ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการสังสรรค์กับบุคคลอื่น ๆ โดยมีการประเมินคุณค่าแห่งตนทุกครั้ง ดังนั้น ตน จึงประกอบด้วยทัศนคติและค่านิยม
2. "ตน" พัฒนาเป็นบุคลิกภาพ จากการใช้เหตุผลและประสบการณ์ส่วนตัว
3. อัตมโนทัศน์ คือ การเรียบเรียงการรับรู้ของ ฉัน (Me) ซึ่งสำคัญต่อการเกิดบุคลิกภาพและพฤติกรรม
4. อัตมโนทัศน์ เป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดของอินทรีย์ ที่จะโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อม เพราะอัตมโนทัศน์เป็นตัวควบคุมการตีความจากสิ่งแวดล้อม
5. การถูกประเมินจากผู้อื่นมีความสำคัญ เกิดขึ้นพร้อมกับการเกิดอัตมโนทัศน์
6. ความรู้สึกยกย่องตนเอง เกิดจากการเรียนรู้ที่ประมวลได้จากการถูกผู้อื่นยกย่อง และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างความมั่นใจให้เป็นจริง
7. ความเบี่ยงเบนของบุคลิกภาพ เกิดจากอุดมคติที่ไม่กลายเป็นจริง หรือเกิดความไม่สมดุล ระหว่างตนอย่างที่เราคิดว่า ตนเป็น (Actual-Self) กับตนอย่างที่เราคิดอยากจะเป็น (Ideal-Self)
8. "ตน" อาจจะได้รับค่านิยมผู้อื่นมา และรับรู้ในสภาพที่บิดเบือนจากความจริง
9. "ตน" จะพยายามต่อสู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจรอบรู้ภายใน "ตน" เช่น ไม่ยอมรับค่านิยมที่ขัดกับค่านิยมเดิม
10. อินทรีย์จะพยายามแสดงพฤติกรรมไปตาม "ตน" เพื่อให้เกิดการเข้ากันได้
11. อัตมโนทัศน์จะค่อยๆ ก่อตัวที่ละเล็กละน้อย ในรูปการสั่งสมประสบการณ์ และในรูปของกระบวนการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเท่ากับรวมเอา ฉัน (Me) เข้ากับ ฉัน (I) นั้นเอง
12. อัตมโนทัศน์อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยอาศัยวุฒิภาวะและการเรียนรู้

นอกจากนี้ รอเจอร์ส เชื่อว่า อัตมโนทัศน์ในภาพรวม ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน ซึ่งมีผลต่อการเกิดบุคลิกภาพ คือ

อัตมโนทัศน์ตนเองอย่างที่คิดว่าตนเป็น (Actual-Self) คือ การรับรู้ต่อตนเอง โดยอาศัยตนเองตัดสิน ซึ่งการรับรู้ นั้น อาจตรงกับสภาพความเป็นจริง หรือไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงก็ได้ แต่ที่สำคัญ คือ ตรงกับความรู้ ความเข้าใจของอินทรีย์

อัตมโนทัศน์ตนเองที่คิดอยากเป็น (Ideal-Self) คือ การรับรู้ต่อตนเอง งามแห่งความปรารถนาของอินทรีย์ อัตมโนทัศน์ส่วนนี้ มีความสำคัญต่อการสร้างฝันให้เป็นจริงของอินทรีย์

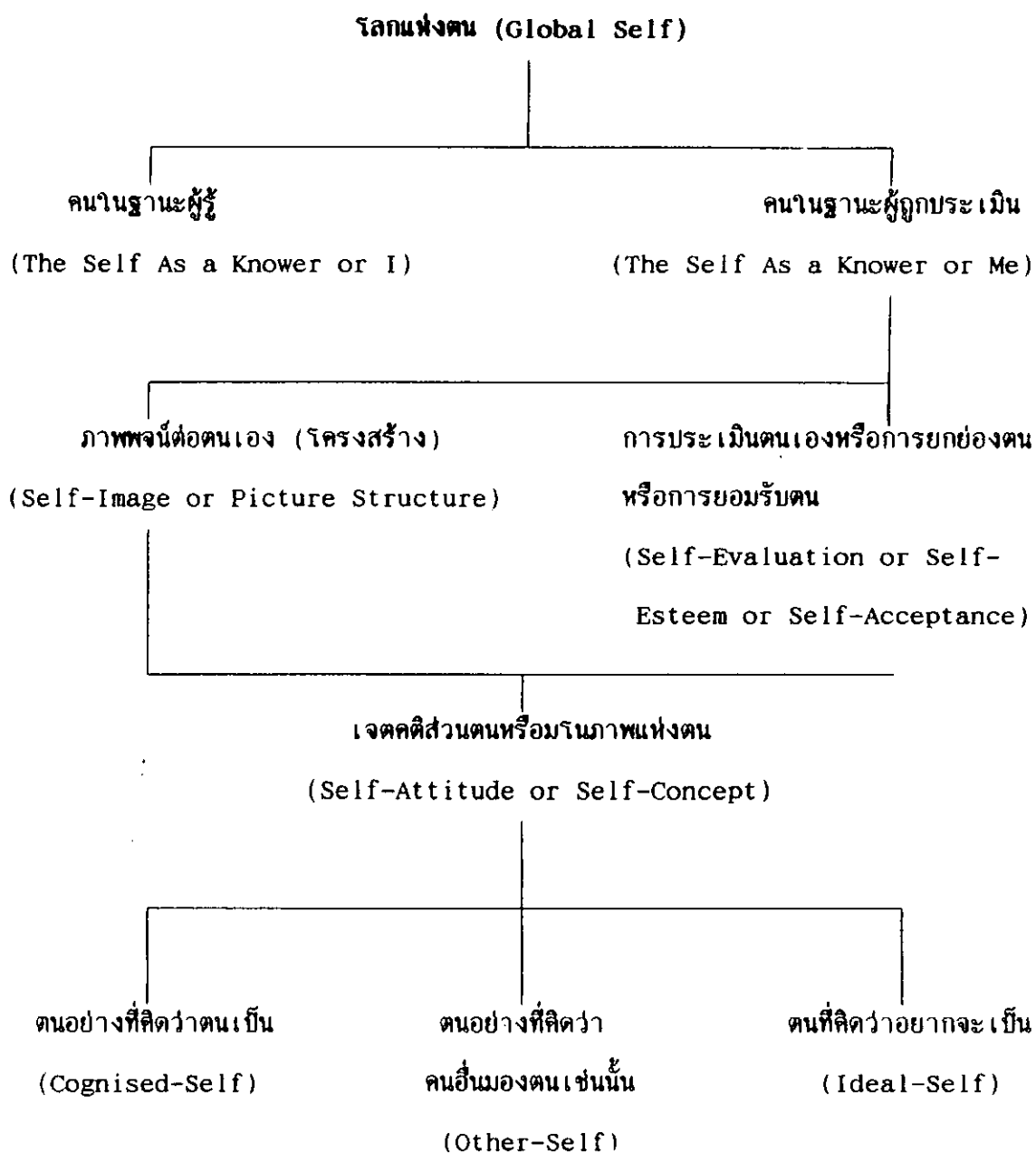
อัตมโนทัศน์ 2 ส่วน มีความสำคัญต่อการสร้างบุคลิกภาพของบุคคล ดังนี้

การประเมินตนเอง (Self-Evaluation) สามารถวัดได้จากผลต่างของอัตมโนทัศน์ตนเองอย่างที่คิดว่าตนเป็น กับอัตมโนทัศน์ตนเองที่คิดอยากเป็น คนที่มีการประเมินตนเองต่ำ จะมีบุคลิกภาพเก็บตัว ไม่ชอบปรากฏตัวในชุมชน รู้สึกตนเองมีมด้อย ไม่เชื่อมั่นในตนเอง และมีอัตมโนทัศน์ในภาพรวมต่ำ ส่วนคนที่มีการประเมินตนเองสูงจะมีบุคลิกภาพเปิดเผย ชอบแสดงออก มักจะเป็นคนมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป มีความมั่นใจในตัวเอง และมีอัตมโนทัศน์ในภาพรวมสูง

1805 1815 21/05/1815 (Herbert Blumer)

1.2.2 ทฤษฎีมโนภาพแห่งตนของ เบิร์น (มาลี เพ็ชรชะ. 2538 : 15-17)

เบิร์น แบ่งมโนภาพแห่งตนอย่างคิดว่าตนเป็น (Cognised-Self) มโนภาพแห่งตนอย่างคิดว่าคนอื่นมอง (Other-Self) มโนภาพแห่งตนอย่างที่คิดอยากจะเป็น (Ideal-Self) ซึ่ง เบิร์น แสดงการเกิดมโนภาพแห่งตนของเขาไว้ตามแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงแนวคิดเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนของเปียร์

11.5 จากแผนภาพ เปียร์น ได้อธิบายแนวความคิดของเขาได้ ดังนี้

เปียร์น เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนจะมีโลกแห่งตนของเขาอยู่ในตัว โลกแห่งตนของบุคคลนี้ จะทำหน้าที่ในการรับรู้ และพัฒนาบุคลิกภาพของแต่ละคน ซึ่งทำให้บุคคลมีนิสัยใจคอและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน โลกแห่งตนของบุคคล จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นผู้กระทำ กับส่วนที่รับการประเมินจากตน ส่วนที่ทำให้เกิดมโนภาพแห่งตน คือ ส่วนที่รับการประเมินจากตน เมื่อถูกประเมินแล้ว จะเข้าสู่กระบวนการจิตสังคม ที่ประกอบด้วย ประสบการณ์ทางวัฒนธรรม วัตถุนิยม ค่านิยมทางสังคม และจิตวิทยา ระหว่างอยู่ในกระบวนการจะเกิดภาพพจน์ต่อตนเอง และการประเมินตนเอง หลังจากเข้ากระบวนการแล้ว จะเกิดเป็นมโนภาพแห่งตน หรือเจตคติส่วนบุคคล มโนภาพแห่งตนจะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับภาพพจน์ต่อตนเอง และการประเมินตนเอง ถ้าประเมินตนเองมีค่าสูง หรือประเมินในทางบวก มโนภาพแห่งตนก็จะมีค่าสูง และเป็นไปในทางบวกด้วย หมายความว่า จะมีความรู้สึกต่อตนเองมีค่าสูงในทางที่ดี นอกจากนี้ มโนภาพแห่งตนยังประกอบไปด้วยการรับรู้ 3 ส่วน คือ มโนภาพแห่งตนอย่างที่คุณคิดว่าตนเป็น มโนภาพแห่งตนอย่างที่คุณคิดว่าคนอื่นมอง และมโนภาพแห่งตนอย่างที่คุณอยากจะเป็น

1.3 องค์ประกอบของอัตมโนทัศน์

อัตมโนทัศน์ตามแนวความคิดของ รอยเจอร์ส (มาลี เพ็ชรชะ. 2538 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Lindzey and Hall. 1965 : 429 ; citing Rogers.) เป็นความรู้สึกตอบสนองต่อตนเองในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผล (Academic Value) คือ ความรู้สึกต่อตนเองในด้านสติปัญญา นิสัยการเรียน แรงจูงใจ ทักษะในการอ่าน แรงกดดันจากที่บ้าน การแข่งขันเกี่ยวกับความสามารถ การเลือกอาชีพ
2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) คือ ความรู้สึกต่อตนเอง ในด้านการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้อื่น ความสามารถในการคบเพื่อน
3. ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ (Emotional Adjustment) คือ ความรู้สึกต่อตนเองทางด้านความกดดันทางอารมณ์ ความวิตกกังวล ความสุข ความเครียด ความเบื่อหน่าย

วาลี (รัญจวน คาวชิรพิทักษ์. 2534 : 181 ; อ้างอิงมาจาก Wylie. 1968) ได้จำแนกลักษณะและองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ว่า ประกอบด้วย

1. อัตมโนทัศน์ที่เป็นจริง (Actual Self-Concept) หมายถึง ทักษะคิดและความรู้สึกที่ "ตนเอง" คือใคร เป็นคนอย่างไร เป็นภาพสะท้อนของตนเอง เช่น ตนเองเป็นคนดี เป็นต้น อัตมโนทัศน์ตามความเป็นจริง มีแหล่งกำเนิด ดังนี้

1.1 "ตนเอง" ที่รับรู้ด้วยตนเอง (Private self-concept) คือ การที่บุคคลรับรู้ว่าเป็นคนอย่างไร

1.2 "ตนเอง" ที่รับรู้จากสังคม (Social self-concept) เป็นการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง จากทัศนคติหรือความคิดเห็นที่คนอื่นในสังคมรับรู้ว่าเป็นคนอย่างไร

2. อัตมโนทัศน์ในอุดมคติ (Ideal Self-Concept) คือ "ตนเอง" ที่บุคคลอยากจะเป็น เช่น อยากเป็นคนสวยที่สุด อยากเรียนเก่ง เป็นต้น อัตมโนทัศน์ในอุดมคติแบ่งได้เป็น

2.1 "ตนเอง" ตามอุดมคติของตนเอง (Own ideal self-concept) คือ ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ที่ต้องการให้ตนเป็นเช่นไร

2.2 "ตนเอง" ในอุดมคติของสังคม (Concept of other's ideal for one) คือ การที่บุคคลรับรู้ว่าเป็นคนในสังคมต้องการให้ตนเป็นคนอย่างไร

เฮอร์ลอค (วาลี เพ็ชรชนะ. 2538 : 20-21 ; อ้างอิงมาจาก Hurlock. 1974 : 22) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์แห่งตน ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ด้าน คือ

1. ด้านการรับรู้ (Perceptual Component) คือ มโนภาพที่บุคคลมีต่อรูปร่างหน้าตาของตน มีต่อรูปร่างลักษณะของตน ที่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น คือดูดีคนอื่น รวมทั้งความประทับใจต่าง ๆ ที่ตนมีต่อผู้อื่น และมีต่อรูปร่างลักษณะของตน ที่เหมาะสมกับเพศของตน องค์ประกอบด้านการรับรู้ นี้ มักจะเรียกว่า "มโนภาพแห่งตนด้านร่างกาย"

2. ด้านความคิด (Conceptual Component) คือ มโนภาพที่บุคคลมีต่อลักษณะนิสัยที่เป็นเอกลักษณ์ของตน ความสามารถ ตลอดจนพื้นเพเดิม และวงศ์ตระกูล รวมทั้งต่ออนาคตข้างหน้าอีกด้วย องค์ประกอบด้านนี้มักจะเรียกว่า "มโนภาพแห่งตนด้านจิตใจ" (Psychological Self-Concept) และยังรวมถึงความสามารถในการปรับตัว ในชีวิตด้านต่าง ๆ ด้วย เช่น ความซื่อสัตย์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีอิสระ และความกระตือรือร้น

3. ด้านทัศนคติหรือความคิดเห็น (Attitudinal Component) คือ ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง ความรู้สึกที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับสถานะในปัจจุบัน และอนาคตของตน รวมทั้งความห้อยใยในศักดิ์ศรีของตน เมื่อบุคคลเจริญเติบโตถึงวัยผู้ใหญ่ องค์ประกอบด้านนี้จะรวมตัวเข้ากับความเชื่อ ค่านิยม อุดมคติ และความใฝ่ฝัน ผสมผสานกันเข้าเป็นปรัชญาชีวิตของบุคคลนั้นต่อไป

เปียร์น (รัญจวน คาวชิรพิทักษ์. 2531 : 181 ; อ้างอิงมาจาก Burn. 1979) ได้สรุปอัตมรณทัศน์ตามแหล่งที่เกิด ดังนี้

1. ตนเองตามการรับรู้ของตนเอง (The Cognized Self-Concept) คือ การที่บุคคลรับรู้ความสามารถ สถานภาพ และบทบาทของตนตามที่ บุคคลคิดว่าตนเองเป็นเช่นนั้น
2. ตนเองตามการรับรู้ของสังคม (The Other Self or Social Self) คือ การที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดว่า คนอื่นมองตนและประเมินตนอย่างไร
3. ตนในอุดมคติ (The Ideal Self) คือ ลักษณะของตนเองที่บุคคลหวังจะเป็นหรืออยากจะเป็น

ฟิตส์ (พรณวิภา ฉาวระประเสริฐ. 2532 : 20-21 ; อ้างอิงมาจาก Fitts.; citing in Wylie. 1974 : 230-236) ได้กล่าวถึงลักษณะของอัตมรณทัศน์ โดยพิจารณาจากด้านใหญ่ ๆ 2 ด้าน คือ

1. การพิจารณาโดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์
 - 1.1 อัตมรณทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Identity) หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับตนเองว่า เป็นคนอย่างไร (what he is) เป็นการพิจารณา อัตมรณทัศน์ด้านเกี่ยวกับคำถามที่ถามว่า "ฉันเป็นอะไร" (what I am)
 - 1.2 อัตมรณทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง (Self-Satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับการยอมรับตนเอง (How he accepts himself) เป็นการพิจารณา อัตมรณทัศน์ด้านที่เกี่ยวกับคำถามที่ถามว่า "ฉันมีความรู้สึกเกี่ยวกับตัวฉันอย่างไร" (How I feel about myself)
 - 1.3 อัตมรณทัศน์ด้านพฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การรับรู้และความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับการปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ของตนเอง (How he acts) เป็นการพิจารณา

อัตมโนทัศน์ ด้านที่เกี่ยวกับคำถามที่ถามว่า "ฉันประพฤติอย่างไร" (What I do or the way act)

อัตมโนทัศน์ทั้ง 3 ด้านนี้ แสดงถึง ความคิดเห็น การยอมรับและการประเมินตนเอง โดยพิจารณาตนเองเป็นเกณฑ์

2. พิจารณาโดยใช้คนอื่นเป็นเกณฑ์ ซึ่งประกอบด้วย

2.1 อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย (Physical Self) หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง เกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะของร่างกาย ทางเพศ สุขภาพ ความสามารถและทักษะ

2.2 อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา (Moral - Ethical Self) หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง เกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรม ความสัมพันธ์ที่มีต่อศาสนา ความรู้สึกเกี่ยวกับการเป็นคนดีหรือคนเลว และความพึงพอใจในศาสนาของตน

2.3 อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว (Personal Self) หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง ความรู้สึกมั่นใจในตนเอง และประเมินค่าบุคลิกภาพของตนเอง โดยไม่รวมลักษณะทางด้านร่างกาย และความสัมพันธ์กับผู้อื่น

2.4 อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว (Family Self) หมายถึง ความรู้สึกในคุณค่าและความพอใจ ในฐานะที่ตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว เป็นการแสดงถึงการรับรู้ตนเองว่า ใกล้เคียงหรือห่างเหินจากครอบครัว

2.5 อัตมโนทัศน์ด้านสังคม (Social Self) หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง เกี่ยวกับความมั่นใจ และความเชื่อมั่นในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

อัตมโนทัศน์ทั้ง 5 ด้านนี้ แสดงถึง การยอมรับ และประเมินตนเองจากบุคคลอื่นในสังคม โดยพิจารณาคนอื่นเป็นเกณฑ์

นอกจากนี้ พิตส์ ได้รวมอัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์ตนเอง (Self Criticism) มาเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งของอัตมโนทัศน์ ซึ่งเป็นอัตมโนทัศน์ด้านที่หมายถึง ความกล้าที่จะยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง ทั้งในด้านดีและไม่ดี

จากแนวคิดในเรื่องขององค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ จะเห็นได้ว่า ได้มีผู้แบ่งลักษณะและองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ เป็นหลายแนวทาง ตามแนวคิดของแต่ละคน และในการวิจัย

ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การแบ่งองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ตามแนวคิดของ พิตส์ และได้มุ่งศึกษาเฉพาะอัตมโนทัศน์ด้านสังคม เท่านั้น

1.4 อัตมโนทัศน์ด้านสังคม (Social Self-Concept)

1.4.1 ตนเองตามการรับรู้ของสังคม (The Other Self or Social Self)
ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

เจมส์ (รัญจวน คาวชิรพิทักษ์. 2531 : 180 ; อ้างอิงมาจาก James. 1950) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ด้านสังคม คือ ความคิดเห็นที่บุคคลอื่นมีต่อตนเอง

เบิร์น (รัญจวน คาวชิรพิทักษ์. 2531 : 180 ; อ้างอิงมาจาก Burn. 1979) ได้กล่าวว่า ตนเองตามการรับรู้ของสังคม หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดว่าคนอื่นมองตนและประเมินตนอย่างไร

จากความหมายของการรับรู้ของสังคม ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า "ตน" ตามการรับรู้ของสังคม หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ ว่า บุคคลอื่นมองตนและประเมินตนอย่างไร

1.4.2 อัตมโนทัศน์ด้านสังคม (Social Self-Concept)

พิตส์ (พรณวิภา ถาวรประเสริฐ. 2532 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Fitts.; citing in Wylie. 1974 : 230-236) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง ซึ่งเกิดจากการพิจารณาตนเอง โดยใช้คนอื่นเป็นเกณฑ์ ในด้านที่เกี่ยวกับความสามารถ และความเชื่อมั่นในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

วาลี (รัญจวน คาวชิรพิทักษ์. 2531 : 181 ; อ้างอิงมาจาก Wylie. 1968) ได้ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ด้านสังคมไว้ว่า เป็นความคิด ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเอง ซึ่งเกิดจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง จากทัศนคติหรือความคิดเห็นที่คนอื่นในสังคมรับรู้ ว่า ตนเองเป็นคนอย่างไร

จากความหมายของอัตมโนทัศน์ด้านสังคม ดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์ด้านสังคม หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเอง ซึ่งเกิดจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง จากทัศนคติ หรือความคิดเห็นของคนอื่นในสังคม รับรู้ว่าคุณเป็นคนอย่างไรในด้านที่เกี่ยวกับความสามารถ และความเชื่อมั่น เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

1.5 พัฒนาการของอัตมรณทัศน์

พรณี ชูทัย เจนจิต (2533 : 197-202) ได้กล่าวถึงพัฒนาการตามช่วงวัยต่าง ๆ ของอัตมรณทัศน์ ดังนี้

1.5.1 วัยทารก วัยนี้เป็นวัยที่เด็กเห็นว่า ตนเองเป็นคนที่สำคัญที่สุด ทั่วทุกอย่าง เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ถ้าความต้องการของเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ และรู้สึกว่าจะสามารถพึ่งพาผู้อื่นได้ เด็กจะรู้สึกว่าการนี้น่าอยู่ ทุกสิ่งทุกอย่างน่าชื่นชม ไร้กังวล ไร้ได้ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าความต้องการของเด็กไม่ได้รับการตอบสนอง เด็กจะรู้สึกว่าการนี้ไม่น่าอยู่ ไม่น่าไว้วางใจ

เด็กจะพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เมื่อรู้ตัวว่าเป็นที่ต้องการ เป็นที่ชอบพอ มีคุณค่า หรือการที่คนอื่น ๆ เห็นว่าเขาเป็นคนดี การที่เด็กแต่ละคน จะรู้ว่าคุณค่าดีหรือไม่ดี นั้น บุคคลรอบข้างเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างยิ่ง เด็กจะแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของบุคคลที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็ก และจะแทรกซึมเข้าสู่อัตมรณทัศน์ของเด็ก

พฤติกรรมของบุคคลรอบข้าง บางครั้งจะก่อให้เกิดอัตมรณทัศน์ในทางลบ จะทำให้เกิดความรู้สึกไม่คอยดีต่อตนเอง รู้สึกช่วยตนเองไม่ได้ ไร้ความสามารถ ไร้คุณค่า ไร้เป็นที่ต้องการ ไร้ได้สร้างความรัก ไร้ได้รับการยอมรับ ไร้มีความอบอุ่น และไม่มีใครจะเห็นความสำคัญ

พ่อแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ถ้าต้องการให้ลูกมีการยอมรับนับถือตนเองและเชื่อมั่นในตนเอง พ่อแม่ก็ต้องมีการยอมรับนับถือ และความเชื่อมั่นให้กับลูกเสียก่อน ถ้าพ่อแม่คอยแต่วิจารณ์ ซึ่งทำให้เด็กเห็นข้อบกพร่องของตนเอง ก็จะทำให้เด็กเกิดความไม่มั่นใจในการกระทำของตน เกิดความเคลือบแคลงสงสัยในความสามารถของตน

ดังนั้น ในช่วงขวบปีแรก จึงเป็นช่วงที่มีความสำคัญ ที่เด็กจะเริ่มพัฒนาอัตมรณทัศน์ว่าจะจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ

1.5.2 วัยก่อนเข้าเรียน วัยนี้เป็นวัยที่เด็กเริ่มเข้าอนุบาล อายุประมาณ 3 - 5 ปี เป็นวัยที่กำลังทดลองความสามารถของตนเอง จะทำอะไรได้หรือไม่ได้ ถ้าเด็กลองทำในสิ่งที่ไม่เกินความสามารถ เด็กจะเกิดความสงสัยในความสามารถของตนเองแทนที่ความมั่นใจในตนเอง

ดังนั้น ถ้าต้องการให้เด็กพัฒนาอัตมรณทัศน์ในทางบวก มองเห็นว่าตนเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ควรเปิดโอกาสให้เด็กทดลองทำสิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระ แต่คอยดูแล ช่วยเหลืออยู่ห่าง ๆ เพื่อไม่ให้เด็กทำในสิ่งที่เกินความสามารถของเด็ก

1.5.3 วัยเด็ก เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียน กลุ่มเพื่อนและครูจะมีความสำคัญกับเด็ก เด็กในวัยนี้ได้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ทำให้เด็กได้เรียนรู้หลายสิ่งเกี่ยวกับตนเอง เช่น ตนเองเหนือกว่าผู้อื่นในเรื่องใด หรือคนอื่น ๆ เหนือกว่าตนในเรื่องใดบ้าง เพื่อน ๆ มีปฏิกิริยาอย่างไรกับตน การแสดงพฤติกรรมของตนเองเหมาะสมแล้วหรือไม่ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาอัตมรณทัศน์ต่อไป

ดังนั้น ในช่วงวัยนี้ ถ้าเด็กได้รับการกระตุ้น ให้กำลังใจเด็ก ให้เด็กรู้สึกว่าคุณเป็นคนที่ประสบความสำเร็จ ก็จะช่วยพัฒนาเด็กที่มีอัตมรณทัศน์ในทางบวก

15.4 วัยรุ่น วัยนี้เป็นวัยที่เด็ก สำรวจตรวจสอบตนเองทั้งภายในและภายนอก เพื่อค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง จะมีการสำรวจทั้งความคิด และความรู้สึก ค้นพบคุณสมบัติต่าง ๆ ในตนเอง ในวัยนี้เด็กจะเริ่มปรับปรุง เปลี่ยนแปลงความคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างมีเหตุผลขึ้น ในวัยนี้ เด็กบางคนที่ยอมรับระดับความสามารถของตนเอง จะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอัตมรณทัศน์ของตนเองใหม่

เด็กที่หาเอกลักษณ์ของตนเองได้ จะรู้สึกว่าตนเองคือใคร ต้องการอะไร มีความเชื่อหรือมีทัศนคติอย่างไร มีเป้าหมายอะไรในอนาคต ซึ่งถ้าหากเด็กค้นพบ ก็จะสามารถแสดงความสามารถของตนได้อย่างถูกต้อง แต่ถ้าหาตนเองไม่พบ ไม่ทราบว่าตนเองมีเอกลักษณ์ เช่นใด เด็กก็จะไม่รู้ว่า ตนเองคือใคร ต้องการอะไร ไม่สามารถแสดงบทบาทได้อย่างถูกต้อง จะรับบทบาทของคนอื่น ๆ ในสังคมมาเป็นของตนเอง ซึ่งไม่สอดคล้องเหมาะสมกับตนเอง ทำให้เกิดความสับสน

ดังนั้นในช่วงของวัยรุ่น จึงเป็นช่วงแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของอัตมรณทัศน์ ไม่ว่าทางบวกหรือทางลบอย่างเด่นชัด การที่เด็กรู้สึกเกี่ยวกับตนเองอย่างไร จะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็ก จึงอาจกล่าวได้ว่า ช่วงเวลาของวัยรุ่น เป็นช่วงเวลาที่สำคัญในการพัฒนาอัตมรณทัศน์

 จากแนวความคิดเรื่องพัฒนาการของอัตมรณทัศน์จะเห็นว่า พัฒนาการของอัตมรณทัศน์

จะเริ่มตั้งแต่วัยทารก แล้วพัฒนาต่อมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงวัยรุ่น ที่ถือว่าเป็นช่วงที่สำคัญ ที่เด็กจะหาเอกลักษณ์ของตนเองได้หรือไม่ ถ้าหาได้ รู้ว่าตัวเองคือใคร มีความสามารถอย่างไร มีความต้องการอะไรในชีวิต ก็จะพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่ปรับตัวได้ต่อไป สำหรับผู้ที่หาเอกลักษณ์ของตนเองไม่ได้ เกิดความสับสนในบทบาท ไม่รู้ถึงความสามารถ และความต้องการของตน ก็จะพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหาในการปรับตัว ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต

1.6 ลักษณะของผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก (Positive Self-Concept)

พรณี รุทย์ เจนจิต (2533 : 185) ได้กล่าวถึงผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก จะมีลักษณะดังนี้

1. ประเมินตนเองในทางบวก
2. เป็นผู้มองเห็นศักดิ์ศรีคุณค่าในตนเอง
3. นับถือตนเอง
4. ยอมรับตนเองและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

ซึ่งสอดคล้องกับ รอเจอร์ส (ฤทัยรัตน์ ธรเสนา. 2535 : 28 ; อ้างอิงมาจาก Strang. 1957 ; citing Rogers. 1954) ที่ได้กล่าวถึงการส่งเสริมให้บุคคลมีอัตมโนทัศน์ที่ดีว่า ควรส่งเสริมให้มีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง
2. เห็นคุณค่าในตนเอง ได้รับการยอมรับจากสังคม
3. มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ

นอกจากนั้น คาลฮอน (รัฐกมล บรรหาร. 2535 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Calhoun. 1990 : 71-75) ยังได้กล่าวว่า บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก จะมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นบุคคลที่มีความพึงพอใจ และยอมรับสภาพที่ตนเป็นจริง ไม่ชื่นชมกับตนเองจนเกินไป บุคคลกลุ่มนี้จะมีความคงที่ในอัตมโนทัศน์ต่อตน แต่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อเขามีข้อมูลใหม่ ๆ บุคคลเหล่านี้จะมีความอดทน และตอบสนองต่อผู้อื่นด้วยความรัก ความเข้าใจ เคารพในสิทธิของผู้อื่น มีพฤติกรรมที่เหมาะสม และมีความพึงพอใจในชีวิต

1.7 ลักษณะของผู้ที่มีอัตมรณทัศน์ทางลบ (Negative Self-Concept)

พรณี ชูทัย เจนจิต (2533 : 184) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีอัตมรณทัศน์ทางลบ ดังนี้คือ

1. ประเมินตนเองในทางลบ
2. มองตนเองต่ำต้อยไร้ค่า
3. ไม่ยอมรับตนเอง มองตนเองไม่มีความสามารถ
4. มีอารมณ์น้อยเนื้อต่ำใจ เหม่า ไร้ไหว

กาลฮอนน์ (รัฐกมล บรรหาร. 2535 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Calhoun. 1990 : 71-75) ได้กล่าวถึง ลักษณะของบุคคลที่มีอัตมรณทัศน์ทางลบว่า จะรับรู้ตนเองในทางที่ไม่กระฉ่างชัด ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. จะขาดความมั่นคง ไม่สามารถเข้าใจตนเองได้อย่างถ่องแท้ รู้สึกสับสนต่อตนเอง และสับสนต่อวิถีทางดำเนินชีวิต
2. มีลักษณะที่ไม่ยืดหยุ่น เป็นลักษณะที่บุคคลสร้างภาพของตนขึ้นมา และยึดไว้เป็นสิ่งที่ตายตัว ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งบุคคลคิดว่า สิ่งนั้นคือสิ่งที่ดีและถูกต้องแล้ว ทำให้เขาประสบปัญหาในการดำเนินชีวิต เนื่องจากความไม่ยืดหยุ่นต่อสภาพการณ์นี้เอง

1.8 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมรณทัศน์

สุนันท์ บุญอยู่ (2537 : 30-32 ; อ้างอิงมาจาก พรณี ชูทัย เจนจิต. 2533 : 203-205) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมรณทัศน์ไว้ ดังนี้

1. ประสบการณ์ในช่วงแรกของชีวิต พบว่า พ่อแม่เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมรณทัศน์ของเด็กมากที่สุด
2. อิทธิพลทางวัฒนธรรม บุคคลในทุกรัฐวัฒนธรรม จะพัฒนาบุคลิกภาพขึ้นมา เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของสังคมนั้น ๆ เด็กจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีบุคลิกภาพเป็นไปตามความต้องการของสังคม เมื่อโตขึ้นเด็กจะได้รับอิทธิพล ทั้งทางโรงเรียนและจากกลุ่มเพื่อน จากอิทธิพลต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะปรับตัว เพื่อเป็นที่ยอมรับของสังคม

ค่านิยมทางวัฒนธรรม จะสะท้อนให้เห็นสภาพการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมรณทัศน์ของเด็ก ซึ่งจะถ่ายทอดไปยังบุคลิกภาพ ต่อไป

3. ร่างกาย มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ร่างกายมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ทางตรง คือ เป็นตัวกำหนดความสามารถ ที่เด็กจะทำอะไรได้หรือไม่ได้ ร่างกาย มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ทางอ้อม คือ เด็กคิดอย่างไรเกี่ยวกับร่างกายของตน ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการที่เด็กคิดว่า คนรอบ ๆ ช่างคิดอย่างไรกับตน เช่น คนอ้วนจะไม่รู้สึกกับความอ้วนนั้น จนกว่าคนรอบ ๆ ช่าง เห็นว่าเป็นสิ่งที่น่าเกลียด หรือเพื่อนล้อเลียน ความรู้สึกที่ว่า ตนเองต่างจากคนอื่น ทำให้เด็กรู้สึกไม่เท่าเทียมผู้อื่น ด้อยกว่าผู้อื่น ซึ่งมีผลต่อบุคลิกภาพ

4. สติปัญญา การที่เด็กเฉลียวฉลาดมาก ชอบทำอะไรแปลก ๆ เด็กมีอัตมโนทัศน์ว่า ตนเองต่างจากผู้อื่น ทำให้เด็กที่ฉลาดทတ်ตัวไม่ถูกเวลาเข้ากลุ่ม ซึ่งทำให้เกิดความไม่สบายใจ ไม่มั่นใจในตนเอง ส่วนเด็กที่ไม่ฉลาดเท่าเพื่อน จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นคนวงนอก ทำให้เด็กรู้สึกด้อย เด็กพวกนี้จะมีประสบการณ์แคบ เป็นผลทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน

5. ความสำเร็จและความล้มเหลว มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็ก ความล้มเหลวไม่เพียงแต่จะทำลายอัตมโนทัศน์เท่านั้น ยังส่งผลถึงการปรับตัวของเด็กในสังคมอีกด้วย ส่วนความสำเร็จก็นำไปสู่การพัฒนาอัตมโนทัศน์ ซึ่งจะส่งผลไปสู่การปรับตัวของเด็กในสังคมต่อไป

6. การยอมรับทางสังคม เด็กที่ได้รับการยอมรับในกลุ่มเพื่อน ทำให้เด็กมั่นใจในตนเอง มีลักษณะเป็นมิตร ส่วนเด็กที่ไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จะมีอารมณ์หงุดหงิด รุนแรงง่าย น้อยเนื้อต่ำใจ การที่รู้สึกว่าเป็นเพื่อน ๆ ไม่ยอมรับตน ทำให้เด็กพวกนี้แยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อน

7. สัญลักษณ์ของสถานภาพทางสังคม ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องใช้ เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ได้ดี เพราะเป็นเครื่องหมายแสดงให้เห็นถึงการยอมรับ หรือไม่ยอมรับ จากเพื่อน เด็กที่มีเครื่องใช้ดี ๆ จะรู้สึกว่าตนดีกว่าเพื่อน ซึ่งจะทำให้มีบุคลิกภาพที่ต่างจากเด็กที่พ่อแม่ไม่สามารถจัดซื้อหรือหามาให้ได้ ซึ่งถ้าเด็กไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม เขาจะตำหนิพ่อแม่ เด็กจะสงสารตนเอง อิจฉาผู้อื่น เด็กบางคนมีลักษณะปกป้องตนเอง ด้วยการวิจารณ์ผู้อื่นด้วยความเสียหาย เด็กบางคนแสดงออกด้วยการเรียนหนังสือให้เก่ง หรือเป็นนักกีฬาดีเด่น เพื่อเป็นการชดเชยความรู้สึกด้อยของสถานภาพทางครอบครัว

8. **อิทธิพลของครู** ครูที่มีลักษณะอบอุ่น ปรับตัวได้ดี จะช่วยให้เด็กมีอัตมโนทัศน์ที่สอดคล้องกับลักษณะของครู

9. **อิทธิพลทางครอบครัว** บ้างเป็นสิ่งคมแรก ที่เด็กเรียนรู้แบบอย่างต่าง ๆ บุคคลภายในครอบครัว ล้วนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็ก ในช่วงแรกของชีวิต

จะเห็นได้ว่า พัฒนาการของอัตมโนทัศน์ของบุคคลนั้น จะได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายๆ อย่าง ซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ และปัจจัยที่แตกต่างกัน จะมีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์แตกต่างกัน

1.9 วิธีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์

พรรณทิพย์ เกษะนันท์ (2516 : 67-68) ได้กล่าวถึงวิธีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ไว้ดังนี้คือ

1.9.1 วิธีเปลี่ยนแปลงระยะยาว

1. การใช้วิธีการทางจิตวิทยา เช่น จิตบำบัด (Psychotherapy) โดยการสร้างสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้น ให้ความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความภาคภูมิใจ และมีความเชื่อว่า เขาสามารถที่จะทำงานนั้น ๆ ให้ออกไปได้ดีด้วยดี จะทำให้อัตมโนทัศน์ของเขาสูงขึ้น การใช้วิธีการทางจิตวิทยานี้ ผู้ใช้ต้องพิจารณาให้ถูกต้องเหมาะสมตามเหตุการณ์ เช่น นักเรียนไม่เชื่อว่าเขาจะเป็นผู้นำได้ ครูก็ต้องสร้างสถานการณ์ให้เขาได้มีโอกาสเป็นผู้นำ ให้ความเกิดกำลังใจและความเชื่อมั่น จนทัศนคติที่ไม่ดีต่อตนเองหายไป

2. การใช้วิธีการให้คำปรึกษา (Counseling) เป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ได้ ผู้ที่มีปัญหาคือผู้ให้คำปรึกษาช่วยแก้ปัญหา เช่น นักเรียนรู้สึกว่าเขาเองไม่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ไม่ได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับกลุ่มเพื่อน ผู้ให้คำปรึกษาจะพยายามทำให้นักเรียนรู้จักตนเอง และพยายามแก้สาเหตุที่นักเรียนไม่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ถ้าสามารถแก้ปัญหาได้ ก็จะทำให้อัตมโนทัศน์ของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

1.9.2 วิธีเปลี่ยนแปลงระยะสั้น

1. การใช้รูปแบบอย่างตัวจริง (Real Model) การนำสิ่งที่มีชีวิตเป็น

แบบอย่างผู้ที่มีอิทธิพลเหนือบุคคลนั้น ก็สามารถที่จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของ คน ๆ นั้นด้วย เช่น ผู้ที่เขาเลื่อมใสในทางวิชาการ บิดามารดา ครู หรือเพื่อนสนิท

2. แบบอย่างโดยจินตนาการ (Imagined Model) คือ การที่เราสมมติ แบบอย่างที่ดีขึ้นมา เป็นลายลักษณ์อักษร หรือโดยวาจา ถ้าหากแบบอย่างโดยจินตนาการนี้ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ก็สามารถมีอิทธิพลที่จะเปลี่ยนทัศนคติหรือพฤติกรรมของบุคคล นั้นได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติทั้งหมดที่ได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ทัศนคติจะมีการพัฒนาตั้งแต่อยู่ในวัยทารก จนถึงวัยรุ่น ทัศนคติจะมีบทบาทที่สำคัญมาก ในพัฒนาการ ของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติ จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ถ้าบุคคลมี ทัศนคติในทางบวก บุคคลนั้นก็จะมีพฤติกรรมดี แต่ถ้าบุคคลมีทัศนคติในทางลบ ก็จะมี พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่ง ที่จะได้มีการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน ได้มีการพัฒนาทัศนคติให้เป็นไปในทางบวก

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.1.1 ความหมายของการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

เปรี๊น (อจนา ศรีสุพล: 2535 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Berne. 1977 : 3) ให้คำนิยามของการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลว่า เป็น "ทฤษฎีของ บุคลิกภาพและความสัมพันธ์ทางสังคม" รวมทั้งเป็นวิธีการทางคลินิกของการบำบัดรักษาทางจิต ว่าด้วยการอาศัยพื้นฐาน ของการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ทั้งหลายที่เป็นไปได้ ของภาวะตัวตน ระหว่างบุคคล 2 คน หรือมากกว่า 2 คนขึ้นไป

พรรณราย ทรัพย์ประภา (2532 : 8) กล่าวว่า การวิเคราะห์ติดต่อ สัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นวิธีการทางเหตุผล เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรม และอยู่บนพื้นฐานของ สมมุติฐานที่ว่า บุคคลทุก ๆ คน สามารถไว้วางใจตนเองได้ คิดเพื่อตนเองได้ ตัดสินใจได้ และแสดงความรู้สึกของตนเองออกมาได้

กิติกร มีทรัพย์ (2535 : 43) กล่าวว่า การวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือ TA เป็นเครื่องมืออันหนึ่งเพื่อเข้าใจตนเอง รู้วิธีการติดต่อกับผู้อื่น และรู้ชีวิตต้องการอะไร นอกจากนั้นยังทำให้รู้โครงสร้างของบุคลิกภาพทั้งหมดของสภาพจิต การเข้าใจสภาพจิตใจของตน สามารถฉะแนกความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมได้

อาภา จันทรสกุล (2535 : 161) กล่าวว่า การวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นวิธีการทางจิตวิทยา ที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองได้อย่างมีเหตุผล ช่วยให้อำนาจได้ดี ท้าทายสัมพันธ และการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น เป็นไปอย่างก่อให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี

จากนิยามของการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นวิธีการทางจิตวิทยา ที่อาศัยพื้นฐานของการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ทั้งหลาย ที่เป็นไปได้ของภาวะตัวตน ระหว่างบุคคล 2 คน หรือมากกว่า 2 คนขึ้นไป เพื่อช่วยให้บุคคลเข้าใจตนเอง รู้วิธีการติดต่อกับผู้อื่น สามารถเปลี่ยนแปลงปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองได้อย่างมีเหตุผล ช่วยให้อำนาจได้ดี ท้าทายสัมพันธ และการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น เป็นไปอย่างก่อให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี

2.1.2 ทฤษฎีการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

อีริค เลนเนาร์ด เบิร์น (Eric Lennard Berne) จิตแพทย์ชาวแคนาดา ได้ศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งทางจิตเวช และจิตวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจิตวิทยาว่าด้วยสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (The Psychology of Human Relationship) ตลอดทั้งวิธีการบำบัดรักษาเป็นกลุ่ม (Group Therapy) ที่เน้นการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2539 : 60)

เบิร์น ได้ก่อตั้ง และพัฒนาทฤษฎีการบำบัดรักษาแบบวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Transactional Analysis) (วัชร ทรัพย์มี. 2533 : 123) โดยมีแนวความคิดเบื้องต้นว่า มนุษย์เป็นบุคคลที่มีค่า บุคลิกภาพและชีวิตส่วนตัว สามารถปรับปรุงได้ ด้วยการเปิดเผยตนเองที่แท้จริงออกมา หรือค้นให้พบถึงความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) บุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง จะแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างเป็นธรรมชาติ มีเหตุผล น่าเชื่อถือ และเป็นที่น่าไว้วางใจได้ โดยมีการพิจารณาถึงบุคคลอื่นที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับ

(พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2525 : 133)

นักจิตวิทยา ในกลุ่มการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธระหว่างบุคคล มีความเชื่อว่า บุคคลสามารถที่จะเข้าใจบุคลิกภาพ ที่เป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีตของตนได้ ถ้าเขากล้าที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง โดยการเปลี่ยนบทบาทและตำแหน่งชีวิตของตนเสียใหม่ วางเป้าหมายที่จะนำไปสู่พฤติกรรมใหม่ ๆ แต่ในสภาพความเป็นจริง บุคคลไม่สามารถตัดสินใจได้อย่างอิสระ โดยขึ้นอยู่กับความต้องการของตนเองเท่านั้น บุคคลได้รับอิทธิพลจากความคาดหวัง ความต้องการ ที่บุคคลอื่นรอบตัวเขามีต่อเขา ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก เนื่องจากบุคคลต้องพึ่งพา และทำตามผู้ที่มีอิทธิพลเหนือกว่า เช่น บิดามารดา ผู้เลี้ยงดู เป็นต้น ดังนั้นถ้าบุคคลได้มีการสำรวจ และเข้าใจบุคลิกภาพของตนเองได้อย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงบทบาทชีวิต ตำแหน่งชีวิต และแบบแผนในการดำเนินชีวิต โดยกล้าที่จะสลัดวิธีการใช้ชีวิตแบบเดิม หลุดพ้นจากอิทธิพลการใช้ชีวิตที่สืบเนื่องมา จากทัศนคติที่พ่อแม่ถ่ายทอดให้ บุคคลก็จะสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง เป็นตัวของตัวเองได้อย่างเต็มที่ กล้าตัดสินใจเลือก โดยเชื่อมั่นในความสามารถ ที่จะพึ่งพาตนเองได้เต็มศักยภาพ (อาภา จันทรสกุล. 2535 : 162)

ทฤษฎีการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธระหว่างบุคคล ไม่เพียงแต่จะใช้ได้กับผู้ที่มิมีปัญหาเท่านั้น แม้แต่คนที่ไม่มีปัญหา ก็จะได้ประโยชน์ในอันที่จะรู้จักตัวเองดีขึ้น และสามารถมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น (วัชร ทรัพย์มี. 2533 : 134) ซึ่งสอดคล้องกับพรรณราย ทรัพย์ะประภา (2532 : 8) ที่ได้กล่าวว่า กฎเกณฑ์การวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธระหว่างบุคคลนั้น สามารถนำ ไปประยุกต์ใช้ในสถานที่ทำงาน ในบ้าน ในชั้นเรียน หรือกับเพื่อน รวมทั้งในสถานที่ต่างๆ ที่มีคนอยู่ร่วมกันและติดต่อสัมพันธ์กันและกัน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธระหว่างบุคคล ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ทฤษฎีการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธระหว่างบุคคล มุ่งที่จะช่วยให้บุคคลกล้าที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเอง เป็นตัวของตัวเอง ไม่ตกเป็นทาสของอดีต ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพล หรือทัศนคติที่พ่อแม่ถ่ายทอดให้ในอดีต ซึ่งวิธีการนี้สามารถใช้ได้กับบุคคลทั่วไป ทั้งที่มีปัญหาและไม่มีปัญหา

2.1.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธระหว่างบุคคล

อาภา จันทรสกุล (2536 : 127) กล่าวว่า การวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ

ระหว่างบุคคล มีขั้นตอนในการศึกษาวิเคราะห์ตามลำดับ ได้แก่ การวิเคราะห์โครงสร้างของบุคลิกภาพ (Structural Analysis) การวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Transactional Analysis) การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยา (Games Analysis) การวิเคราะห์ทัศนคติในชีวิต (Analysis of life Position) และการาโสด (Stroke)

1. การวิเคราะห์โครงสร้างของบุคลิกภาพ (Structural Analysis)

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2539 : 62) ได้กล่าวว่า ภาวะตัวตนหรือภาวะอัตตา (Ego State) ซึ่งเบิร์น กล่าวว่า หมายถึง ภาวะต่าง ๆ ของจิตใจ (Mind) นั้น นอกจากจะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับแบบแผนต่าง ๆ ของพฤติกรรมแล้ว ยังเป็นโครงสร้างของบุคลิกภาพอีกด้วย ซึ่งภาวะตัวตนที่เป็นโครงสร้างของบุคลิกภาพ จะจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ

- ภาวะความเป็นพ่อ-แม่ (Parent Ego State)
- ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ (Adult Ego State)
- ภาวะความเป็นเด็ก (Child Ego State)

คนทุกคน จะต้องมีบุคลิกภาพทั้ง 3 ส่วนนี้ แต่จะมีส่วนใดมากหรือน้อยเพียงใด หรือจะแสดงออกในภาวะใด อย่างไรนั้น จะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

ภาวะบุคลิกภาพทั้ง 3 ส่วน ของแต่ละบุคคล มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ภาวะความเป็นพ่อ-แม่ (P) ของแต่ละบุคคล เป็นลักษณะบุคลิกภาพที่พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู หรือบุคคลอื่นที่มีอิทธิพลในชีวิตถ่ายทอดให้กับบุคคล ได้แก่ ทัศนคติ ค่านิยม กฎเกณฑ์ต่าง ๆ รวมทั้งกริยาวาจา บุคลิกภาพในส่วนที่เป็นพ่อ-แม่นี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.1.1 ภาวะความเป็นพ่อ-แม่ที่ชอบวิจารณ์ (Prejudical or Critical or Controlling Parent) ซึ่งเรียกย่อๆ ว่า CP เป็นภาวะที่บุคคลมีพฤติกรรมเสมือนพ่อแม่ ที่แสดงพฤติกรรมในลักษณะที่ไม่เข้าเหตุผล มีอคติ วิพากษ์วิจารณ์ ตีเตี้ยน บังคับควบคุมผู้อื่น มีท่าทางและวาจาที่แสดงออกให้เห็นถึงความรู้สึกจรรยาบรรณ รู้จัก วางอำนาจ ใช้วิธีการลงโทษ ไม่ค่อยพอใจในการเปลี่ยนแปลง หรือความคิดเห็นใหม่ ๆ ติดอยู่กับแบบแผนเก่า ๆ ที่ตนเองเคยชิน กล่าวเรียกร้อง หรือกล่าวแสดงความคิดเห็น

ภาวะความเป็นพ่อ-แม่ที่ชอบวิจารณ์นี้ เมื่อพิจารณาดูอาจรู้สึกว่าเป็นส่วนของบุคลิกภาพที่ไม่มีค่า เพราะเป็นลักษณะที่ใช้ข้อมูลที่เคยมีมาในอดีต แต่ถ้าพิจารณาอีกแง่หนึ่ง จะพบว่า ภาวะความเป็นพ่อ-แม่ที่ชอบวิจารณ์นี้ มีประโยชน์ เนื่องจากเป็นภาวะที่มีหน้าที่

ถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรม และช่วยให้นักคลตอบสนองต่อเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เป็นไปโดยอัตโนมัติ ตามความเคยชิน ไม่ต้องเสียเวลาไตร่ตรองไปเสียทุกเรื่อง ค่านิยมที่ต้องการปลูกฝัง ก็ถ่ายทอดและเก็บไว้ด้วยลักษณะบุคลิกภาพส่วนนี้

1.1.2 ภาวะความเป็นพ่อ-แม่ที่มีความเมตตากรุณา (Nurturing Parent) ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า NP เป็นภาวะที่บุคคลมีพฤติกรรมเสมือนเป็นพ่อแม่ที่มีความเมตตา กรุณา ชอบช่วยเหลือ มีลักษณะอบอุ่นอารี เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีท่าทางและวาจาที่แสดงออกให้เห็นถึงความอบอุ่น คอยเฝ้าถามทุกข์สุข ช่วยดูแลความสะอาดต่าง ๆ คอยปลอบโยนและเป็นกำลังใจให้ผู้อื่น มีมโนจริต และเข้าใจผู้อื่น เป็นที่พึ่งพาของผู้อื่น เป็นต้น

1.2 ภาวะของความเป็นผู้ใหญ่ (A) เป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่ทำงานโดยใช้หลักแห่งเหตุ ใช้สติปัญญาในการพิจารณาสิ่งต่างๆ พิจารณาตามสภาพข้อเท็จจริง โดยไม่มีอารมณ์ และความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่วนของภาวะที่เป็นผู้ใหญ่จะพิจารณาโดยใช้เหตุผลและข้อมูลต่าง ๆ ในการพยายามปรับภาวะความเป็นเด็ก และภาวะความเป็นพ่อ-แม่ ที่บุคคลมีอยู่จนตัวให้เหมาะสม ถูกต้องตามเหตุการณ์ และอยู่ในสภาวะสมดุล เพื่อให้บุคคลปรับตัวได้ นอกจากนี้แต่ละบุคคลจะใช้ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล แลกเปลี่ยนความจริง ถามคำถาม แก้ปัญหา และอภิปรายสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

1.3 ภาวะของความเป็นเด็ก (C) เป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคล ที่แสดงถึงความเป็นธรรมชาติ เป็นความต้องการที่แท้จริง อาจเป็นส่วนของบุคลิกภาพที่ยังไม่ชัดเจน ภาวะความเป็นเด็กนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

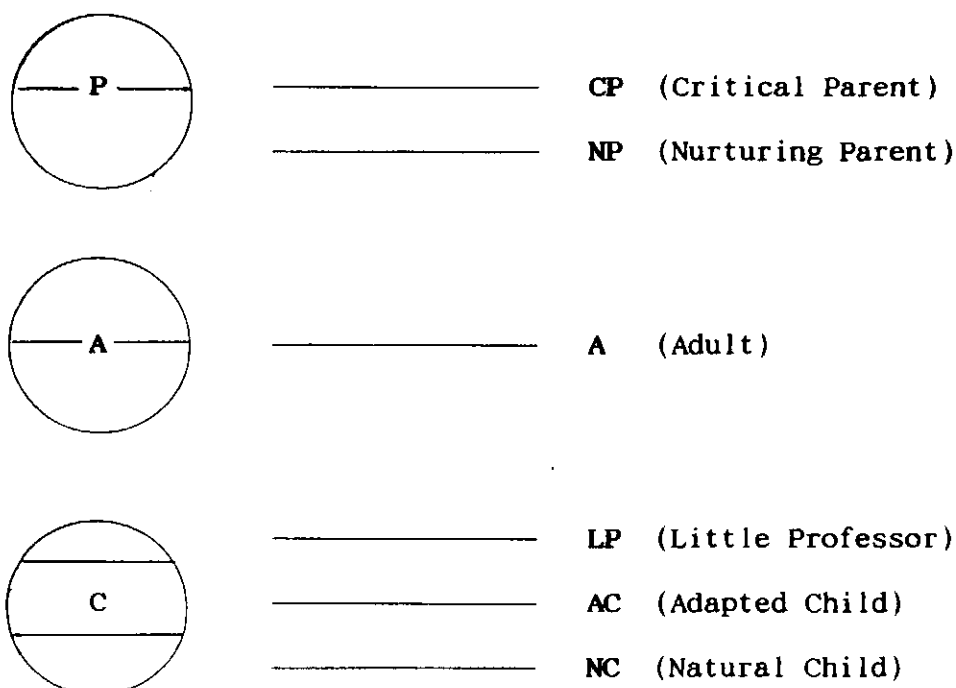
1.3.1 ภาวะของความเป็นเด็กตามธรรมชาติ (Natural Child) ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า NC เป็นส่วนของบุคลิกภาพที่ยังไม่ชัดเจน จึงเป็นส่วนที่แสดงออกถึงอารมณ์ และความต้องการที่แท้จริงออกมาอย่างโจ่งแจ้ง เช่น อารมณ์สนุกสนาน กระโดดโลดเต้น ขี้อาย กลัว ฯลฯ บุคคลที่มีภาวะความเป็นเด็กตามธรรมชาติอย่างเด่นชัด มักจะมีลักษณะที่มีชีวิตชีวา มีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น และยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง

1.3.2 ภาวะของความเป็นเด็กที่ได้รับการจัดเกลา (Adapted Child) ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า AC เป็นส่วนของบุคลิกภาพที่พัฒนาขึ้น เพราะเด็กมีสัมพันธภาพกับพ่อแม่ หรือผู้อบรมเลี้ยงดู ได้รับการสั่งสอน ควบคุม จัดเกลา จากพ่อแม่และบุคคลต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อตัวเด็ก ทำให้บุคคลพัฒนาบุคลิกภาพ ในส่วนของการเชื่อฟัง ยอมทำตาม อาจเป็นผู้ที่

เข้าสังคมได้ดี มีกิจกรรมายาทเหมาะสมกับกาลเทศะ หรือในทางตรงกันข้าม อาจไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ตัดสินใจไม่ค่อยเป็น และชอบพึ่งพาผู้อื่น

1.3.3 ภาวะของความเป็นเด็กที่มีความคิด (Little Professor) ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า LP เป็นส่วนของบุคลิกภาพ ที่แสดงออกถึงลักษณะบางส่วนของความเป็นผู้ใหญ่ รู้จักใช้ความคิด เหตุผล พิจารณาสິงต่าง ๆ เป็นส่วนของความสามารถทางสติปัญญา แสดงออกถึงความเฉลียวฉลาด และเป็นส่วนของความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์

โครงสร้างของบุคลิกภาพทั้ง 3 ส่วน ตามความเชื่อของทฤษฎีการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สามารถแสดงด้วยแผนผัง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ (อาภา จันทรสกุล. 2535 : 168) ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างของบุคลิกภาพ

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น เกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพสรุปได้ว่า ภาวะตัวตนที่เป็นโครงสร้างบุคลิกภาพ จานนกเป็น 3 ส่วน คือ ภาวะความเป็น

พ่อ-แม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะความเป็นเด็ก ซึ่งทุกคนจะต้องมีทั้งสามส่วนนี้ แต่จะมากน้อย และแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ซึ่งเมื่อบุคคลแต่ละคนได้วิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพของตนเองแล้ว ก็จะช่วยให้เข้าใจตนเองได้มากขึ้น

2. การวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Transactional Analysis)

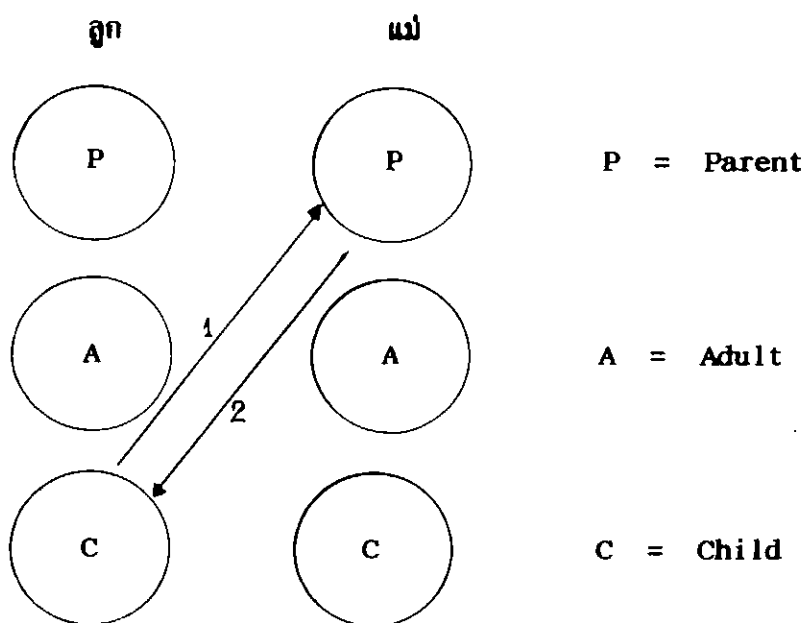
วิลแลมส์ และ บราวน์ (บัญญัติ ยงยวน. 2530 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Woollams and Brown. 1979 : 65-70) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง การวิเคราะห์การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร หรือความเอาใจใส่ระหว่างบุคคลสองคน โดยมีการเฝ้าและการตอบสนอง จากภาวะบุคลิกภาพหนึ่งไปยังบุคลิกภาพหนึ่ง หรืออาจจะยุ่งยากซับซ้อนกว่านั้น คือ สื่อสารกันจากภาวะบุคลิกภาพมากกว่า 2 บุคลิกภาพ

อาภา จันทรสกุล (2535 : 165-166) กล่าวว่า การวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์บุคลิกภาพของบุคคลได้ โดยสังเกตจากคำพูดที่บุคคลใช้สื่อสาร ตลอดจนท่าทางที่แสดงออกมา

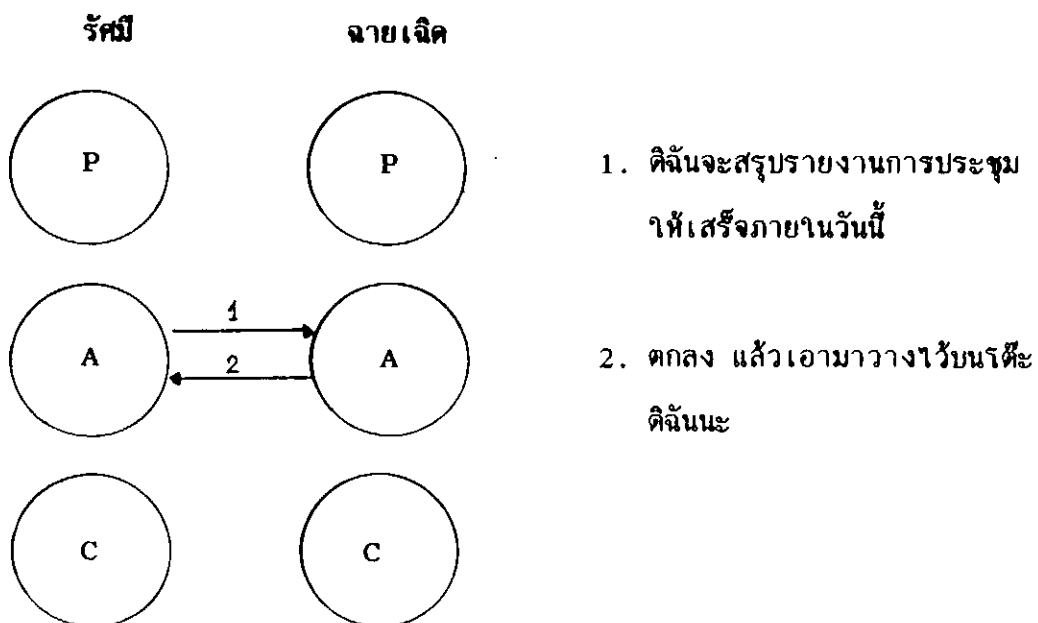
ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2539 : 65) ได้กล่าวว่า การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นวิธีการที่อธิบายถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่ง โดยบุคคลหนึ่งจะแสดงออกทางวาจาหรือท่าทาง ซึ่งวาจาหรือท่าทางจะส่งมาจากภาวะตัวตนหนึ่งของบุคคลหนึ่ง สําหรับการติดต่อสัมพันธ์นี้ สามารถอธิบายได้ในรูปของสิ่งเฝ้าและการตอบสนอง เช่น บุคคลหนึ่งจะส่งสื่อสัมพันธ์ จากภาวะความเป็นผู้ใหญ่ของตน ไปยังภาวะความเป็นผู้ใหญ่ของอีกบุคคลหนึ่ง เป็นต้น

การติดต่อหรือสื่อสัมพันธ์ทางสังคม หรือติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

2.1 การติดต่อสัมพันธ์ที่รับกัน (Complementary Transaction) เป็น การติดต่อสัมพันธ์ในระดับที่สังคมยอมรับ เป็นการติดต่อสัมพันธ์ที่บุคคลหนึ่งส่งสื่อสัมพันธ์จากภาวะตัวตนหนึ่งของตนไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยมุ่งหวังหรือคาดหวังว่า จะได้รับการตอบสนองจากบุคคลนั้นในภาวะตัวตนที่ตนมุ่งหวัง ซึ่งการติดต่อสัมพันธ์แบบนี้ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปในทางที่ดี สําหรับการติดต่อสัมพันธ์ที่รับกันมีหลายแบบ ดังภาพประกอบ 3

ตัวอย่างที่ 1

1. แม่จะ พาหนูไปเล่นของเล่นหน่อยนะคะ
2. ได้สิจ๊ะ ลูกอยากเล่นอะไรบ้างจ๊ะ

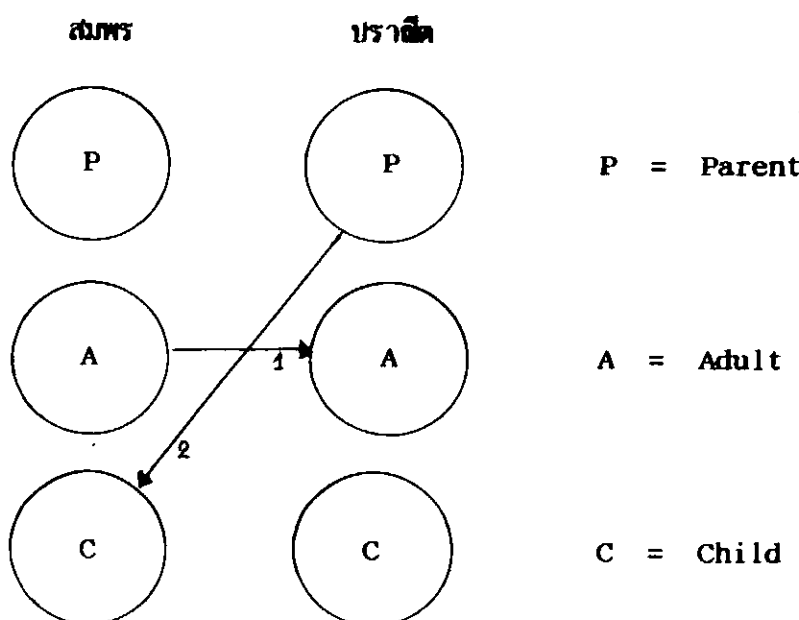
ตัวอย่างที่ 2

ภาพประกอบ 3 แสดงลักษณะการติดต่อสัมพันธ์แบบไม่จัดแบ่งกัน

2.2 การติดต่อสัมพันธ์ที่สวนทางกัน (Crossed Transaction)

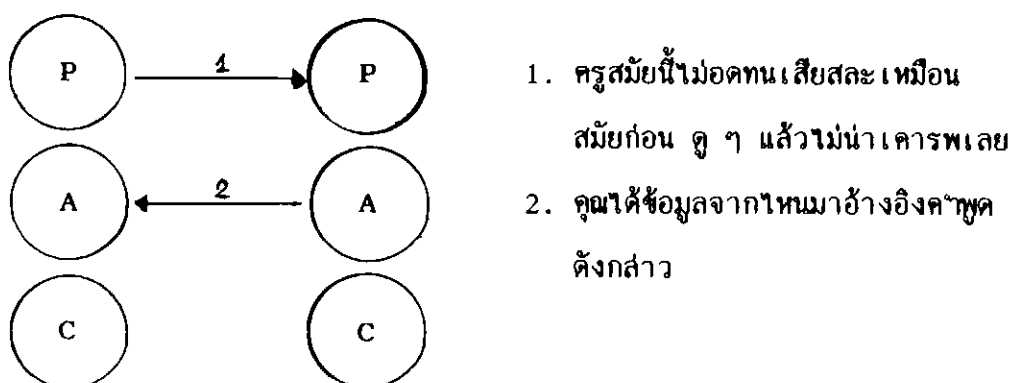
เป็นการติดต่อสัมพันธ์ โดยที่บุคคลหนึ่งส่งสื่อสัมพันธ์ไปโดยมุ่งหวังที่จะได้รับการตอบสนองในภาวะที่ตนต้องการ แต่ฝ่ายที่รับสื่อสัมพันธ์นั้น กลับตอบสนองมาจากอีกภาวะหนึ่งในลักษณะที่สวนทางกัน ซึ่งรูปแบบของการติดต่อสัมพันธ์ที่สวนทางกันนี้ มีหลายรูปแบบ ดังภาพประกอบ 4

ตัวอย่างที่ 1

1. เที่ยงตรงแล้วนะ จะไปรับประทานอาหารแล้วยัง
2. รู้แล้ว ฉันมีนาฬิกา หุคบอกให้ฉันทำอะไร ๆ เสียที

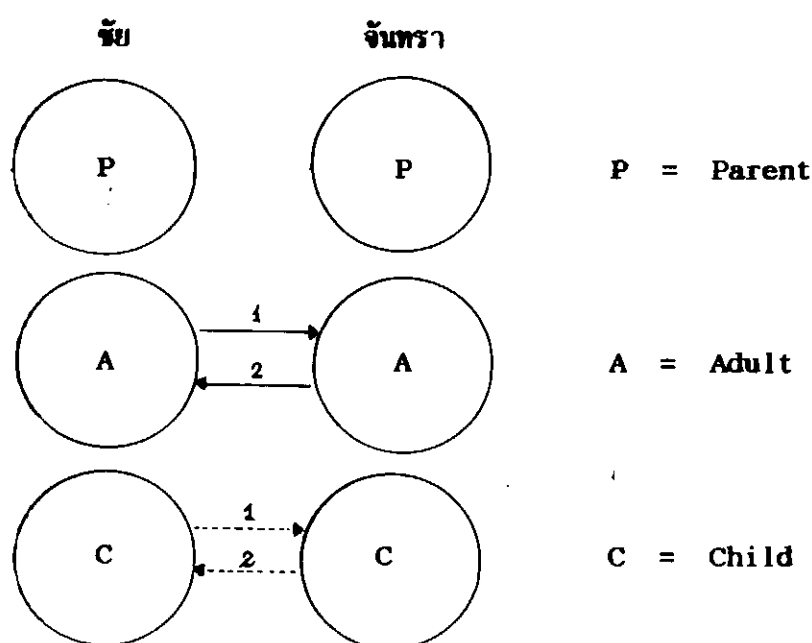
ตัวอย่างที่ 2

ภาพประกอบ 4 แสดงลักษณะการติดต่อสัมพันธ์ไม่สอดคล้องกัน

นอกจากนี้ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2539 : 65-66) ได้กล่าวว่า ประเภทของการติดต่อสัมพันธ์ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. การติดต่อสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Transaction) เป็นการติดต่อสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล 2 คน จากภาวะตัวตนของบุคคลหนึ่งไปสู่ภาวะตัวตนของอีกบุคคลหนึ่ง
2. การติดต่อสัมพันธ์ที่แฝงความต้องการที่แท้จริง (Ultior Transaction) เป็นการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยผู้สื่อสารอาจหรือมีพฤติกรรมอย่างหนึ่ง แต่ความมุ่งหวังที่แท้จริงของบุคคลนั้น ต้องตีความจากความหมายที่แฝงไว้ แต่ไม่ได้แสดงออกมา เพราะผู้สื่อสารว่า วาจาหรือพฤติกรรมที่เขาแสดงออกมา เป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ แต่พฤติกรรมที่เขาซ่อนไว้ เป็นความต้องการที่แท้จริงของเขาที่เขาแสวงหา ดังภาพประกอบ 5

1. (ลูกศรทึบ) : ไปนั่งพักให้หายเหนื่อยที่ห้องผมก่อนนะครับ (ท่าฟากรู้มกริม)
1. (ลูกศรประ) : เรามาคุยกันตามลำพังสองต่อสองนะครับ
2. (ลูกศรทึบ) : ดีใจละ กำลังอยากนั่งพักอยู่คนเดียว (ยิ้มหวาน)
2. (ลูกศรประ) : นึกแล้วเชื่อว่า คุณคงชวน

ภาพประกอบ 5 แสดงการติดต่อสัมพันธ์ที่แฝงความต้องการที่แท้จริง

3. การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยา (Games Analysis)

3.1 ความหมายของเกม

อาภา จันทรสกุล (2535 : 152) กล่าวว่า เกมทางจิตวิทยา เป็นสิ่งที่เล่นกันโดยไม่รู้สีกตัว ในการเล่นเกมจะมีคนเล่นอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป และมีลักษณะพื้นฐานดังนี้ คือ เมื่อพิจารณาอย่างผิวเผิน การสื่อสารสัมพันธ์จะเป็นไปในแบบที่ไม่จัดแย้งกัน เพราะเป็นรูปแบบการสื่อสารสัมพันธ์ทั้งที่สังคมยอมรับ จากการวิเคราะห์จะพบว่า การสื่อสารสัมพันธ์ที่แท้จริง เป็นแบบที่มีนัยเคลือบแฝง ซึ่งเป็นความต้องการที่แท้จริงที่ซ่อนเร้นอยู่ และมีผลทางลบ เพราะการเล่นเกมนั้น วัตถุประสงค์ที่แท้จริงจะเป็นความรู้สึกสะใจ ความรู้สึกชนะ ความรู้สึกเป็นผู้ถูกต้อง ความรู้สึกสมน้ำหน้าตนเอง ฯลฯ เกมเป็นสิ่งที่เล่นกันซ้ำ ๆ ซาก ๆ ถ้าสังเกตจะเห็นว่า ผู้เล่นเกมมักใช้คำพูด กิริยา ซ้ำ ๆ ซาก ๆ เปลี่ยนไปแล้วแต่สถานการณ์ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้เล่นเกมเล่นเพื่อต้องการให้ความรู้สึกที่ซ่อนเร้นที่มีอยู่ ได้รับการยอมรับ ตอบสนอง จึงทำซ้ำ ๆ ในชีวิตประจำวัน เราจะพบว่า บุคคลเล่นเกมทางจิตวิทยาด้วยระดับ ความรุนแรงแตกต่างกันตามกาลเทศะ เกมบางอย่างเล่นเพื่อความสนุกสนาน ชั่วเวลา แก้เบื่อ เช่น การเล่นหูกเล่นตาของหนุ่มสาว การทำตัวให้น่าคุ้มครองช่วยเหลือตนเองไม่ได้ของ หญิงสาว แต่เกมบางอย่างมีความรุนแรงมาก อาจจบลงโดย การฆ่าตัวตาย การเข้าโรง พยาบาล หรือเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง

เปรี๊น (ปริชญ์ ปราชญานุพร. 2536 : 67 ; อ้างอิงมาจาก Berne. 1964) ได้ให้ความหมายของเกมทางจิตวิทยาว่า เป็นการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งเกิดจากการกระทำที่ซ้ำ ๆ หรือบ่อย ๆ และมองดูผิวเผินว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องสมเหตุผล ทว่า ซ่อนเร้นไว้ด้วยแรงกระตุ้นบางอย่างภายใน ทั้งนี้เพื่อให้ความสัมพันธ์นั้น นำไปสู่การบรรลุ เป้าหมาย ตามที่บุคคลได้วางแผนและคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดี

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2531 : 106) กล่าวว่า เกมเป็นรูปแบบ ของการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการติดต่อสัมพันธ์แบบผิวเผิน และเป็นกิจกรรมทาง สังคม ที่ให้โอกาสคนได้พบปะสังสรรค์ ได้เล่นตามบทบาทที่ตนต้องการจะแสดง เกมทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นเกมหมากรุก ที่เล่นเพื่อความสนุกสนาน หรือเพื่อฆ่าเวลา หรือเกมทางจิตวิทยา หรือเกมชีวิต ต่างก็มีการเริ่มต้น มีกติกา มีสิ่งตอบแทนหรือรางวัล ในการเล่นเกม คนเรามัก จะคาดหวังที่จะได้รับสิ่งตอบแทน (Payoff) จากการเล่นเกม ซึ่งสิ่งตอบแทนจากการเล่น

ไม่จำเป็นจะต้องเป็นวัตถุสิ่งของ แต่อาจจะเป็นความรู้สึกต่าง ๆ ที่ได้รับจากการเล่นเกม อาจจะเป็นความรู้สึกในทางบวก หรือความรู้สึกในทางลบก็ได้

3.2 บทบาทในการเล่นเกม

วิญญู พูลศรี (เปรมปรี พงษ์ประสิทธิ์, 2538 : 30-32 ; อ้างอิงมาจาก วิญญู พูลศรี, 2535 : 309-310) กล่าวว่า บทบาทที่สำคัญตามทัศนะของ ทฤษฎีการวิเคราะห์ที่ติดต่อกันระหว่างบุคคล มี 3 บทบาท ดังนี้

1. ผู้กล่าวหา (Persecutor)

เป็นบทบาทที่บุคคลจะสวมหน้ายักษ์ แสดงหน้านี้ด้วยความขมขื่น ตะคอก คำว่าด้วยน้ำเสียงอันดัง หรือแสดงท่าทางบั่นปึง ขอบจับผิดผู้อื่น กล่าวโทษ ควบคุม ความประพฤติ ควบคุมว่าผู้อื่นปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับ เพื่อให้ผู้อื่นเสียหาย อับอาย คำด้อย หรือเกรงกลัว คำพูดที่ผู้กล่าวหาใช้ เช่น "คุณทำไร ๆ แบบนี้ได้อย่างไร" "คนอย่างคุณไม่มี ความสามารถที่จะจัดการเรื่องนี้ได้หรอก"

2. ผู้ช่วยเหลือ (Rescuer)

เป็นบทบาทที่บุคคลมีท่าทีชอบเสนอตน ให้ความเอื้อเพื่อ ช่วยเหลือผู้อื่น ทว่าอะไรที่ผู้อื่น จะคอยยื่นมือเข้าไปให้ความช่วยเหลือกับทุกคน หรือแม้กระทั่ง กับคนที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ หรือคนที่ไม่ยอมช่วยตนเอง บุคคลประเภทผู้ช่วยเหลือนี้ ชอบที่จะสอดแทรกเข้าไปตัดสินใจให้ผู้อื่น และชอบประเมินความสามารถของผู้อื่นให้ต่ำกว่าที่เป็นจริง และมักจะมีความรู้สึกซ่อนเร้นอยู่ในส่วนลึกว่า ผู้อื่นไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วย ตัวของเขาเองได้ หรือผู้อื่นจะเจริญเติบโตพัฒนาไปได้มากนักน้อยเพียงใด ยอมขึ้นอยู่กับคำแนะนำ และความช่วยเหลือที่ผู้ช่วยเหลือจะมอบให้ ดังนั้น ผู้ช่วยเหลือจึงชอบที่จะดึงผู้อื่นให้มาขึ้นอยู่กับ ตัวเอง คำพูดที่ผู้ช่วยเหลือชอบใช้เช่น "มา ฉันทำให้คุณเอง" หรือ "ถ้าฉันเป็นคุณนะ ฉันจะ..." เป็นต้น

3. เหยื่อหรือผู้เคราะห์ร้าย (Victim)

ได้แก่บทบาทที่เป็นความสงสารตนเอง จะแสดงออกมาให้เห็น ว่าทำอะไรไม่ได้ ช่วยตนเองไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่อาจช่วยตนเองได้ ความทุกข์ยากของตนเกิดขึ้น เพราะตนเองโชคร้าย หรือแสดงว่าไร้ความสามารถ ทั้งๆ ที่จริงๆ แล้ว ตนมีความสามารถ

บุคคลที่เล่นบทนี้ ก็เพื่อต้องการให้ผู้อื่นมาช่วยเหลือปกป้องโยน หรือแสดงความเห็นใจ คำพูดที่บุคคลพวกนี้ชอบบอ้า ได้แก่

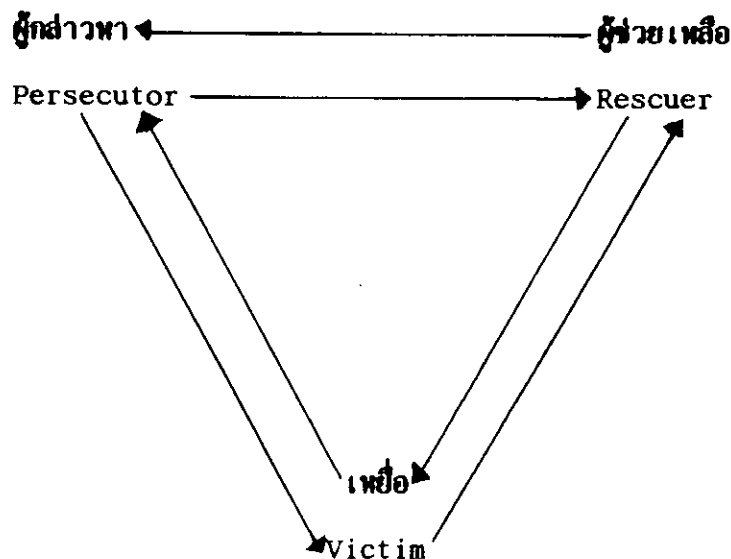
"ผมทำไม่ได้" (ความจริง ทำได้)

"ผมทนไม่ได้" (ความจริง ทนได้)

"ผมได้พยายามทำทุกทางแล้ว" (ความจริง ยังไม่ได้ทำอีกหลายทาง)

"ทำไมเรื่องนี้ถึงต้องเกิดกับผมอยู่เรื่อย" (ราพิงเพื่อขอความเห็นใจ)

บทบาททั้งสามนี้ กล่าวคือ ผู้กดขี่ (Persecutor) ผู้ช่วยเหลือ (Rescuer) และเหยื่อ (Victim) จะมีส่วนเกี่ยวข้องกัน เพราะในเกมหนึ่ง ๆ นั้น จะมีบทบาทตั้งแต่ 2 บทบาท หรือมากกว่านั้นเข้ามาเกี่ยวข้อง และผู้ที่เล่นเกมก็อาจเปลี่ยนแปลงบทบาทกลับไปกลับมาได้ ซึ่งสามารถเขียนเป็นรูปสามเหลี่ยมของเกม (Game Triangle) ดังภาพประกอบ 6 (พงษ์พันธ์ พงษ์ธาดา. 2525 : 156)

ภาพประกอบ 6 แสดงรูปสามเหลี่ยมของเกม

จิต สุวรรณประกร (เปรมปรี พงษ์ประสิทธิ์. 2538 : 32 ; อ้างอิงมาจาก จิต สุวรรณประกร. 2534 : 14) กล่าวว่า บทบาททั้งสามเป็นพลวัต (Dynamic) เกิดต่อเนื่องกันตลอดเวลา บุคคลควรรู้ตัวและไม่ควรยึดติดกับบทบาทใด เนื่องจากการเป็นผู้กล่าวหาทุกกรณี อาจเป็นการตีกรอบตัวเองต่อสังคม ทำให้ไม่มีใครอยากติดต่อสัมพันธ์ ส่วนการเป็นเหยื่ออยู่ตลอดเวลา อาจถูกคนอื่นมองว่าเป็นคนรัง และการเป็นผู้ช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ก็อาจสร้างความลำบากให้กับตนเองมากเกินไป

4. การวิเคราะห์ทัศนคติในชีวิต (Analysis of life Position)

4.1 ทัศนคติในชีวิต (Life Position)

เบริน กล่าวว่า "คนเราเกิดมาเป็นเจ้าหญิงและเจ้าชาย แต่พ่อแม่ให้แม่เปลี่ยนมาให้เขาเป็นกบ" คำกล่าวของ เบริน หมายถึง เมื่อเด็กเกิดมาเหมือนกับผ้าขาวที่สะอาดบริสุทธิ์ แต่ต่อมาพ่อแม่จะเป็นผู้แต่งแต้มสีต่าง ๆ ให้เขา จนเมื่อเติบโตขึ้นก็กลายเป็นผ้าเปื้อนสีต่างๆ ทั้งนี้เพราะการอบรมสั่งสอน การห้ามปราม คำสั่งและการบังคับต่าง ๆ ที่เด็กได้รับมาตั้งแต่เมื่อจำความได้นั้นอาจกลายเป็นบทชีวิต (Life Script) ที่ฝังอยู่ในจิตใจ จนทำให้บุคคลนั้นยึดถือเป็นแนวทางแห่งชีวิตต่อไป (พงษ์พันธ์ พงษ์ธาดา. 2525 : 153)

ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2539 : 63-64) ที่กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง เจตคติที่บุคคลมีต่อตนเองและผู้อื่น ทัศนคติมีพื้นฐานมาจากผลของการเข้าใจตนเอง และสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นตั้งแต่เยาว์วัย การเข้าใจเกี่ยวกับตน การรู้จักตัวเอง ความรู้สึกต่อตนเองและผู้อื่น จะสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของบุคคลนั้น นอกจากนี้ ทัศนคติยังเป็นผลมาจากการอบรมสั่งสอน และวิธีการบอกกล่าวที่บิดามารดาใช้กับบุตร-ธิดาของตน ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะคำสั่ง วิธีการออกคำสั่ง และท่าทีของบิดามารดาที่มีต่อบุตร-ธิดา หรือเกี่ยวข้องกับการเปิดโอกาสให้บุตร-ธิดามีอิสระในการเลือกการตัดสินใจ หรือให้โอกาสในการเป็นตัวของตัวเอง

ทัศนคติ จะสะท้อนให้เห็นถึงบทของชีวิต หรือบทชีวิต (Life Script) ของบุคคลนั้น ซึ่งบทชีวิตจะเป็นรายละเอียดของพฤติกรรม ที่แต่ละบุคคลเลือกประพฤติ โดยเขาจะทดลองบทชีวิตต่าง ๆ ที่เขาได้เลือก บทชีวิตที่เขาแสดงนั้น เป็นการยืนยัน

กับเขาถึงทัศนคติในชีวิตของเขาและเมื่อเขาเลือกทัศนคติในชีวิตอย่างไร แล้วเขาก็จะมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับทัศนคติในชีวิตของเขานั้น

ลักษณะของทัศนคติในชีวิตินั้น เปรียบเสมือนลักษณะของกระแสไฟฟ้า หรือลักษณะของแม่เหล็ก ซึ่งมี 2 ขั้ว คือ "ตัวฉัน-บุคคลอื่น" (I-Other) และ "ถูกแล้ว-ไม่ถูก" "เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย" (Ok. : Not-OK.) สำหรับลักษณะของทัศนคติในชีวิตรวม 4 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 I am OK. : You are OK. เป็นทัศนคติในชีวิตรของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี มองตนเองและบุคคลอื่นในแง่ดี สามารถยอมรับตนเองและบุคคลอื่นได้ตามที่เป็นจริง

ลักษณะที่ 2 I am OK. : You are not OK. เป็นทัศนคติในชีวิตรของบุคคลที่เห็นว่า ตนเองเหนือกว่าบุคคลอื่น ตนเองดีกว่าคนอื่น มีความหยิ่งยโส และดูถูกเหยียดหยามคนอื่น พยายามจัดผู้อื่น มีความหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจคนอื่น จะไม่เชื่อความคิดของผู้อื่น และไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ในกรณีที่รุนแรง มักจะลงเอยด้วยการทำลายชีวิตของคนอื่น หรือฆ่าผู้อื่น

ลักษณะที่ 3 I am not OK. : You are OK. เป็นทัศนคติในชีวิตรที่บุคคลเห็นว่า ตนเองต่ำต้อยน้อยกว่าบุคคลอื่น มีความรู้สึกว่าตัวเองไม่มีค่า ทำตัวเศร้าหมอง ชอบหลบเลี่ยง ไม่ยอมพบปะกับผู้อื่น ในกรณีที่รุนแรง มักจะต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลหรือทำลายชีวิตของตนเอง บุคคลประเภทนี้ จะไม่มีความสุขในชีวิต เพราะต้องทำอะไรตามผู้อื่น อยู่เสมอ

ลักษณะที่ 4 I am not OK. : You are not OK. เป็นทัศนคติในชีวิตรที่บุคคลนั้น จะมีลักษณะหมดกำลังใจอยากในชีวิต ไม่เห็นคุณค่าทั้งในชีวิตของตนเองและผู้อื่นมีความคิดว่า ชีวิตนี้หาประโยชน์ไม่ได้ หากความจริงมิได้ ช่างจะตายอยู่ต่อไปเรื่อย ๆ ไร้ชีวิตให้หมดไปวันหนึ่ง ๆ อย่างปราศจากความหมาย หรือความหวังใด ๆ ทั้งสิ้น จะพบในผู้ป่วยโรคจิตหรือโรคประสาท ในกรณีที่รุนแรง จะจบลงด้วยการทำลายชีวิตของผู้อื่นและของตนเอง

ตามแนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติในชีวิตินั้น บุคคลที่มีทัศนคติในชีวิตรแบบฉันดีเธอก็ดี (I am OK. : You are OK.) จะเป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี มองตนเองและบุคคลอื่นในแง่ดี สามารถยอมรับตนเองและบุคคลอื่นได้ตามความเป็นจริง กล้าเผชิญและแก้ไข

ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่

5. การสำใจ (Stroke)

พรรณราย ทรัพย์ะประภา (2527 : 117) กล่าวว่า การสำใจ (Stroke) คือ การกระทำใด ๆ ก็ตาม ที่ส่อให้เห็นความสนใจต่อการปรากฏตัวของผู้อื่น ซึ่งความเอาใจใส่นี้ อาจทำนุรูปการสัมผัสและต้องทางกายโดยตรง หรือในรูปของสัญลักษณ์ความเอาใจใส่ เช่น การมอง การยิ้มให้ การสบตา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2539 : 61) ที่ได้กล่าวว่า ความต้องการสัมผัสใกล้ชิดทางกาย และทางความใกล้ชิดสนิทสนม เป็นความต้องการของทุก ๆ คน ต้องการตั้งแต่เกิดจนตาย และเป็นความต้องการที่กำหนดพฤติกรรม หรือการกระทำของแต่ละบุคคลในอนาคต

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ และการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

จูดวาร์ด (นิสายชล พงศ์พานิชญเวช. 2537 : 39 ; อ้างอิงมาจาก Woodward. 1975 : 5054) ได้ศึกษาผลของการฝึกอบรมการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคม อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้น 6 ที่มีสติปัญญาต่างกัน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก็แบ่งเป็นกลุ่มที่มีระดับสติปัญญา สูง กลาง และต่ำ กลุ่มทดลองได้รับการฝึกอบรมการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยใช้ "TA for Kids" เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรม และใช้วิธีการทำข้อตกลงจากภาวะบุคลิกภาพแบบผู้ใหญ่ เป็นแนวทางการบำบัดรักษา ส่วนนักเรียนในกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มที่มีระดับสติปัญญาสูง กลาง และต่ำ ได้คะแนนความสามารถในการปรับตัวทางสังคมและอัตมโนทัศน์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น มีเพียงกลุ่มทดลอง

ที่มีระดับสติปัญญาสูงและต่ำเท่านั้น ที่ได้คะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ถนน อินทรกำเนต (Intarakumnerd. 1976 : 1405) ได้ศึกษาผลการฝึกอบรมการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาอัตมรณทัศน์ของนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยมลรัฐมิสซิสซิปปี สหรัฐอเมริกา โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 25 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกอบรมครั้งละ 60-90 นาที ต่อเนื่องกัน 4 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกอบรม ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกอบรมการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้คะแนนอัตมรณทัศน์สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ในปี 2531 ชีระ ประพฤติกิจ (อจนา ศรีสุรพล. 2535 : 24 ; อ้างอิงมาจาก ชีระ ประพฤติกิจ. 2531 : 118) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการฝึกกลุ่ม TA ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพลังงานทางจิตในภาวะอีรัก ที่จำเป็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยการประจําการ (กศ.บป.) ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 จำนวน 11 คน ซึ่งลงทะเบียนในภาคฤดูร้อน ของปีการศึกษา 2530 ณ วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี พบว่า พลังงานทางจิตในภาวะอีรัก โดยเฉพาะภาวะอีรักเป้าหมายสามารถเปลี่ยนได้ โดยการฝึกกลุ่มแบบจิตบำบัดตามทฤษฎี TA

จากผลการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นวิธีการที่เหมาะสม ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาอัตมรณทัศน์ได้

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

3.1.1 ความหมายของกลุ่ม

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีผู้ที่ได้ให้ความหมายของคำว่า "กลุ่ม" ไว้หลายท่าน ดังนี้

กัลลีย์ (Gulley. 1963 : 62) ได้กล่าวว่า กลุ่ม มีความหมายลึกซึ้งมากกว่าที่บุคคลมาอยู่รวมกันเท่านั้น แต่ละกลุ่มจะต้องประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

1. มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และวัตถุประสงค์นั้น จะต้องสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนด้วย

2. ผลของการทำงาน จะเกิดจากความร่วมมือของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

3. มีการสื่อสารทางวาจาหรือมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง

เคมปี (Kemp. 1970 : 24-29) ได้กล่าวว่า กลุ่มประกอบไปด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกัน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีการพึ่งพาอาศัยกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีความพอใจ มีการยอมรับและเคารพความคิดเห็นของกันและกัน มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และมีความปลอดภัยเมื่ออยู่ในกลุ่ม

ชาญ รัญพิทยากุล (2522 : 133) ได้ให้ความหมายของคำว่า "กลุ่ม" ว่า กลุ่ม คือ การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกัน โดยมีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ความสัมพันธ์ดังกล่าว ได้แก่ การมีกิจกรรมร่วมกัน มีการพบปะสังสรรค์ หรือสัมพันธ์กิริยา หรือปฏิกริยาสัมพันธ์กัน และมีความรู้สึกทางอารมณ์ ความคิด ความเชื่อร่วมกัน

ศุภวดี บุญดวงศ์ (2527 : 5) ได้สรุปความหมายของกลุ่มไว้ว่า "กลุ่ม" หมายถึง

1. จะต้องประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. สมาชิกภายในกลุ่ม มีการปฏิสัมพันธ์กัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์กันทางจิตใจ

3. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก จะมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน

4. กลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิก

พรณิศ วาณิชยการ (2535 : 24) ได้กล่าวว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีการกระทำร่วมกัน เพื่อบรรลุสู่เป้าประสงค์ร่วมกัน และเป็นการอยู่รวมกันในลักษณะที่มุ่งสนองความต้องการบางประการของแต่ละบุคคล

จากข้อความทั้งหมดที่ได้กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาอยู่รวมกัน โดยมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เพื่อ

บรรลุดูมุ่งหมายอันเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

3.1.2 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

แฮโรลด์ (จักรวาล ภูวนันท์. 2537 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Harrold. 1992 : 492-504) ได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นกระบวนการที่ทำให้ทุกคนมีโอกาสรวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหา หรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีจุดหมายที่แน่นอน

คมเพชร จิตรสุกุล (2521 : 16) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การนำเอาประสบการณ์มาวางแผน และแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม และเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ อย่างสร้างสรรค์ ระหว่างสมาชิกแต่ละคน ซึ่งจะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคน

ทองเรียน อมรรักษ์กุล (2521 : 4-5) กล่าวว่า ปัจจุบันได้มีผู้นำเอา หลังกลุ่มเป็นเครื่องมือในการทำงาน และดำเนินการต่าง ๆ ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น นำไปใช้ในการศึกษาพัฒนาบุคคล การพัฒนาองค์การ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาหมู่บ้าน ทางธุรกิจ และกลุ่มทางการเมือง เป็นต้น โดยมีองค์ประกอบ และกระบวนการที่ไม่เหมือนกัน พร้อมทั้งเรียกชื่อต่าง ๆ กันออกไป เช่น กลุ่มเผชิญหน้า (Incounter Group) กลุ่มฝึกอบรม (Training Group) และกลุ่มฝึกความรู้สึก (Sensitivity Group) และเพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนในเรื่องความหมายของชื่อกลุ่ม จึงได้มีการเสนอให้ใช้คำว่า กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) ขึ้น เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมกลุ่มต่างๆ ที่นำมาใช้ในการแนะแนว และการบริหาร

ศุภาวดี บุญวงศ์ (2527 : 2) ได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) หมายถึง การร่วมกันวางแผน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างสมาชิกต่อสมาชิก ภายในกลุ่ม หรือสมาชิกต่อกลุ่ม หรือกลุ่มต่อสมาชิก ซึ่งมีผู้นำกลุ่มที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกได้พัฒนาบุคลิกภาพ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานกลุ่ม ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม และกลุ่มประสบผลสำเร็จในการทำงานนั้น ๆ ด้วย

พรหมพิศ วาณิชยการ (2535 : 24) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม ไว้ว่า หมายถึง การกระทำกิจกรรมร่วมกันของบุคคลในกลุ่ม ซึ่งร่วมกันวางแผนงานตามเป้า

ประสงค์ และจัดประสบการณ์ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ขึ้น ทั้งในตัวบุคคล และในกลุ่ม

จักรวาล ภูวนทร์ (2537 : 14) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมกลุ่ม ไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลมารวมกัน โดยนำประสบการณ์ในด้านต่างๆ ของแต่ละคนมารวมกัน ในการวางแผนการทำงาน ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ และจะส่งผลต่อการพัฒนาของบุคคลในด้านต่าง ๆ

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่ม ดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บุคคลมีโอกาสมารวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อนำเอาประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ของแต่ละคน มาร่วมกันวางแผน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ขึ้น ทั้งในตัวบุคคลและในกลุ่ม

3.1.3 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

เบนเนทท์ (จรีวรรณ วัชนะจิตพงศ์. 2537 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Bennett. 1933 : 5-9) ได้สรุปจุดหมายโดยทั่วไป ของกิจกรรมกลุ่มในการแนะแนวไว้ ดังนี้

1. เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่ม ได้เรียนรู้ทางด้านการศึกษา อาชีพ สังคม และส่วนตัว จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น
2. ก่อให้เกิดผลทางการบำบัดรักษา จากการที่ได้มีโอกาสปลดปล่อย ความตึงเครียดทางอารมณ์ ได้มีความเข้าใจ และข้อคิดในปัญหาต่าง ๆ ของบุคคลมากขึ้น
3. ช่วยนำบุคคลถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนวอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีการเป็นรายบุคคล
4. ช่วยให้การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะกลุ่มช่วยให้เข้าใจภูมิหลัง และลักษณะทั่วไปของปัญหาต่าง ๆ

บัทตัน (Button. 1974 : 1-2) ได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นสิ่งที่จัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมบุคคลได้เติบโตและพัฒนา โดยเฉพาะทักษะด้านสังคม และด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้น การจัดกิจกรรมกลุ่ม จึงเป็นการสร้างโอกาสให้บุคคล

ได้มีโอกาสรียนรู้ เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยอาศัยเทคนิคต่าง ๆ

นอกจากนั้น คมเพชร จัตรสุกุล (2530 : 137-140) ยังได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้อง การอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นในกลุ่ม จะมีส่วนช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างดีดีขึ้น
2. เพื่อสร้างความเข้าใจในบุคคลอื่น เพราะเมื่อสมาชิกในกลุ่ม ได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ก็ย่อมจะทำให้รู้จักกันและกันดีขึ้น
3. เพื่อสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนา ในด้านที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมกลุ่มในครั้งนั้น ๆ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม คือ การช่วยส่งเสริมให้บุคคลได้มีโอกาสรียนรู้ เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้พัฒนาทักษะด้านสังคม ได้สร้างความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น อันจะทำให้บุคคลได้แก้ไขปรับปรุงและพัฒนาตนเอง ในด้านต่าง ๆ

3.1.4 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม

ทอม ลัมอาร์รี่ (2522 : 16-17) ได้กล่าวถึงคุณค่าการเข้าสังคม กิจกรรมกลุ่มว่า

1. กลุ่มเป็นสนามสำหรับประลองฝีมือของบุคคล โดยบุคคลได้อาศัยกลุ่ม เพื่อทดลองหรือแสดงความสามารถ
2. กลุ่มจะเป็นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เจตคติ ความคิดเห็น และผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จะได้ผลจากการเข้ากลุ่มในการปรับปรุงเจตคติ นิสสัยใจของตนเอง โดยมีสมาชิกเป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน
3. กลุ่มช่วยให้ผู้เข้าร่วมเกิดความรู้สึกปลอดภัย ให้ความอบอุ่น ให้กำลังใจ ให้ความรัก เป็นเครื่องบำรุงขวัญของสมาชิกด้วย ทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดความรู้สึกว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เป็นที่รัก และได้รับการยกย่องจากกลุ่ม ช่วยให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มมีความ

เข้าใจตนเอง เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เชื่อมมั่นในตนเอง เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นบุคคลหนึ่งที่มีค่า และอยากทำประโยชน์ให้กับกลุ่มมากยิ่งขึ้น

4. กลุ่มช่วยส่งเสริมพลังทางร่างกาย เช่น การออกกำลังกายเป็นกลุ่ม หรือ การฝึกหัดสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นกลุ่ม จะช่วยให้สมาชิกมีความอดทน

นอกจากนี้ คมเพชร จัตรสุภกุล (2530 : 15-19) ยังได้กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้คือ

1. คุณค่าในด้านการพัฒนาการ (Developmental Values) ได้แก่ การสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล การสร้างพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคม การพัฒนาการด้านทัศนคติ ความสามารถและพฤติกรรมทางสังคม คุณค่าด้านอาชีพ ตลอดจนความเจริญงอกงามด้านความรู้และทักษะ

2. คุณค่าในด้านการวินิจฉัย (Diagnostic Values) สำหรับผู้นำกลุ่ม เมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่ม จะทำให้มีโอกาสที่จะสังเกตสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ทำให้ได้รับความเข้าใจเป็นอย่างดีในตัวผู้เรียน

3. คุณค่าในด้านการบำบัด (Therapeutic Values) ในการรวมกลุ่มของบุคคลนั้น จะมีคุณค่าต่อการบำบัดได้เป็นอย่างดี ในโรงพยาบาล คลินิก จะนำวิธีการทางกลุ่มไปใช้ในการรักษาคนไข้ โดยทำการบำบัดทางจิตวิทยากับคนไข้เป็นกลุ่ม (Group Psychotherapy) สำหรับในโรงเรียน ผู้เรียนที่มีปัญหาคล้ายคลึงกัน อาจได้รับความช่วยเหลือโดยการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Group Counseling) แต่สำหรับผู้เรียนที่มีปัญหาเพียงเล็กน้อย จะได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การแก้ปัญหาทางอารมณ์ การพัฒนานิสัยของตนเอง เป็นต้น

4. คุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน (Values to the School and Community) การเข้าร่วมกลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสนำตนเองไปพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนและชุมชนได้ นอกจากนี้ คมเพชร จัตรสุภกุล (2530 : 10) ยังได้กล่าวอีกว่า กิจกรรมกลุ่มนั้น มีคุณค่าต่อสมาชิกภายในกลุ่มอีกมากมาย เพราะในขณะที่ดำเนินกิจกรรมกลุ่มนั้น สมาชิกจะได้รับการตอบสนองทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างสมดุลย์ มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนในสังคม และในขณะที่เดียวกันยังได้เรียนรู้เรื่องการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ด้วย นอกจากนั้นสมาชิกในกลุ่ม

ยังเกิดความเจริญงอกงามทางด้านความรู้ ความสามารถบางประการ เช่น การทำงานร่วมกัน เป็นหมู่คณะ การเป็นสมาชิกที่ดี เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมกลุ่มนั้น มีคุณค่าอย่างมากมาย สมาชิกในกลุ่มจะมีการค้นพบตนเอง เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น และพร้อมที่จะใช้ความรู้ ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ มาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาคุณลักษณะบางประการ ที่ตนเองต้องการได้เป็นอย่างดี

3.1.5 ขนาดของกลุ่ม

ขนาดของกลุ่มนั้น ได้มีผู้ให้ความเห็นไว้หลายท่าน ดังนี้

ฮ็อตตาเวย์ (Ottaway. 1966 : 7) กล่าวว่า กลุ่มควรมีขนาดเล็ก เพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระ ได้อย่างทั่วถึงกัน โดยสมาชิกไม่ต้องใช้เสียงดังมากนัก ทุกคนในกลุ่มจะได้ยินเสียงอย่างทั่วถึง ดังนั้นกลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้นก็ไม่ควรเกิน 15 คน ส่วนขนาดของกลุ่มที่มีขนาดเหมาะสมมากที่สุดนั้น ควรมีจำนวนสมาชิก 9-10 คน จึงจะทำให้การทำงานบังเกิดผลดีที่สุด

ฮอร์ (จักรวาล ภูวนันท์. 2537 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Shaw. 1981 : 3) กล่าวว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คน เป็นอย่างมาก ถ้าจำนวนสมาชิก 30 คน ขึ้นไป ก็จัดเป็นกลุ่มใหญ่ แต่ก็อาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ และมีความเห็นว่า จำนวนสมาชิกมีข้อปัญหาสำคัญ แต่ต้องประกอบอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิก และการร่วมมือในการทำงานของสมาชิก จะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า

จาเนียร์ ชวงโชติ (2521 : 5) กล่าวว่า ในวงการการศึกษา นักจิตวิทยามักจะศึกษากลุ่มขนาดเล็ก ซึ่งมีสมาชิกไม่เกิน 15 คน เพราะจะทำให้สมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และในด้านการเรียนรู้ ก็จะมีการเรียนรู้ที่ได้ผลดีกว่ากลุ่มขนาดใหญ่

คมเพชร จิตรสุภกุล (2530 : 36) ได้กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มอาจจะเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ในการพิจารณาธรรมชาติของปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกัน จะทำให้เห็นรูปแบบการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันไปด้วย ในกลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินไป ความจำเป็น สมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกัน บางคนคาดหวังว่าจะได้รับผลตอบแทน ในขณะที่คนอื่นรู้สึกคับข้องใจที่ไม่มียานพา ไม่มีโอกาสได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ ขนาดของกลุ่ม

ไม่ควรเกิน 15 คน จะใหญ่เกินไป ย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แผลงที่จะให้ความช่วยเหลือในกลุ่ม และระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

จากขนาดของกลุ่มดังกล่าวพบว่า ขนาดของกลุ่มควรมีสมาชิกไม่ควรเกิน 15 คน เพราะถ้าจำนวนสมาชิกมากเกินไป จะมีผลเสียต่อความใกล้ชิด ความสัมพันธ์ และความร่วมมือในการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม

3.1.6 ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่ม

วิชา วรรณะวิทย์ (2530 : 253) กล่าวถึง ลำดับขั้นของการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้

1. ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นที่สมาชิกทุกคน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. ขั้นค้นพบ เมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วม โดยมีการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้ว เขาจะเกิดความรู้สึก และเกิดความเข้าใจตนเอง อันจะนำไปสู่การค้นพบสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

3. ขั้นวิเคราะห์ เป็นขั้นที่สำคัญที่สุด เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ได้กระทำลงไป โดยครูจะตั้งคำถามว่า อะไร ทำไม และอย่างไร เพื่อผู้เรียนสามารถรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ทั้งด้านความรู้ และการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ ไว้รวมกันเป็นจุดเดียว

4. ขั้นนำไปใช้ หรือประยุกต์ใช้กับตนเองและผู้อื่น เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ก้าวหน้าไปอีกขั้นหนึ่ง คือ สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับตนเองและผู้อื่นได้

ประนอม เดชชัย (2531 : 103) กล่าวถึง การดำเนินงานของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มในลักษณะใด จะมีกระบวนการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นรวมกลุ่ม (Forming Stage) เป็นขั้นแรกที่สมาชิกของกลุ่มมารวมกัน ถ้าไม่รู้จักดีพอ ทุกคนจะสงวนท่าที ไม่ค่อยแสดงออกในระยะนี้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องประสานงาน ให้สมาชิกในกลุ่มรู้จักและคุ้นเคยกันก่อน เช่น อาจมีการแนะนำตัว เป็นต้น

2. ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายของกลุ่ม (Normal Stage) เมื่อสมาชิกภายในกลุ่มรู้จักกันแล้ว กลุ่มจะเริ่มคิดถึงเป้าหมายของกลุ่ม และภาระกิจของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบ ในขั้นนี้ผู้สอนจะมีบทบาทร่วมกับผู้เรียน ในการกำหนดเป้าหมาย และการเรียนรู้

กิจกรรมที่สมาชิกของกลุ่มจะทำงานร่วมกัน

3. **ขั้นระดมความคิด (Storming State)** เป็นขั้นที่บรรยากาศของการทำงานเริ่มจริงจังมากขึ้น สมาชิกภายในกลุ่มพยายามกำหนดร่างกฎเกณฑ์ และระเบียบของกลุ่ม ในขั้นนี้ผู้สอนอาจมี 2 บทบาท คือบดปล่อยให้ผู้เรียนดำเนินการโดยลำพัง หรือเข้าร่วมในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

4. **ขั้นกระชับความสัมพันธ์ (Reforming Stage)** เป็นขั้นที่กลุ่มรู้จักคุ้นเคย และเข้าใจงานบทบาทของตนเป็นอย่างดี จึงทำให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปอย่างดี

5. **ขั้นสลายตัว (Disbanding Stage)** เป็นขั้นสุดท้ายเมื่อสมาชิกของกลุ่ม ได้ร่วมมือกันดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย จนบรรลุเป้าหมายแล้ว ภารกิจของกลุ่มเริ่มลดลงไปด้วย ทำให้กลุ่มเริ่มสลายตัว ในขั้นนี้ผู้สอนจะมีบทบาทในการทบทวนการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมา เพื่อทำการสรุปผล และเสนอแนะแนวทางในการนำผลไปใช้หรือนำไปศึกษาค้นคว้าต่อไป

นอกจากนั้น ทิศนา ขวมนิ (2536 : 32) ยังได้กล่าวว่า หลักการเรียนรู้เรื่องกลุ่มสัมพันธ์ จะจัดเป็นขั้นตอนการสอนไว้ 4 ขั้น คือ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นอภิปราย ขั้นสรุปและนำไปใช้

จากลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มนั้น จะประกอบไปด้วย ขั้นนำเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับสมาชิก ขั้นลงมือปฏิบัติกิจกรรม ขั้นวิเคราะห์ และขั้นสรุปเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับตนเอง

3.1.7 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

ทิศนา ขวมนิ (2536 : 27-28) ได้กล่าวว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ และการสอนของกลุ่มสัมพันธ์ มีอยู่หลายวิธี ดังนี้

1. **เกม (Game)** เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งสามารถนำไปใช้ในการสอนได้อย่างดี โดย ครูผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้น ให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตัวเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดให้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างหนึ่ง อันจะมีผลออกมาในรูปแบบของการแพ้ การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานไปด้วย

2. บทบาทสมมติ (Role-Play) เป็นวิธีการหนึ่งที่เราได้รับความนิยมในการนำมาใช้ในการสอน วิธีนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติ เช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่น ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมานั้น แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้น และแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิด ของตนเป็นหลัก ดังนั้นวิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษา และวิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และน่าติดตามอีกด้วย

3. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีการสอนอีกวิธีหนึ่งซึ่งใช้ในการกรณีหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงๆ นำมาดัดแปลง และใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษา และวิเคราะห์และอภิปรายกัน เพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกฝนหาทางแก้ปัญหา นั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด และพิจารณาข้อมูล ที่ตนได้รับอย่างถี่ถ้วน และการอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมาย สำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือการจำลองสถานการณ์จริง หรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้น และมีปฏิริยาโต้ตอบกัน วิธีการนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริง ผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดง เพราะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่ได้รับจนเกินไป

5. ละคร (Acting or Dramatization) คือ วิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทที่เขียน หรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมบทบาทที่กำหนดไว้ โดยไม่นำเอาบุคลิกภาพ และความรู้สึกนึกคิดของตนเข้ามาเกี่ยวข้อง อันจะมีส่วนทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้นๆ วิธีการนี้จะเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการที่จะเข้าใจในความรู้สึก เหตุผลและพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งความเข้าใจนี้มีส่วนช่วยเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจกัน นอกจากนั้น การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกัน จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบ ในการเรียนรู้ร่วมกัน และได้ฝึกการทำงานร่วมกันด้วย

6. กลุ่มย่อย (Small Group) วิธีการใช้กลุ่มย่อยในการสอนนี้ เป็นวิธีการที่ใช้กันมานานแล้ว อาจจะเป็นเพราะเล็งเห็นแล้วว่า เป็นประโยชน์ในการเรียนของ

ผู้เรียน กลุ่มย่อยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียน ได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การนำกลุ่มย่อยจะหลายวิธีต่าง ๆ กันไป

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์และกิจกรรมกลุ่ม

3.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

ควินน และ พูลด์ส (กัทย์รัตน์ ธรเสนา. 2535 : 46-49 ; อ้างอิงมาจาก Quiana and Foulds. 1970 : 145-149) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการฝึก กิจกรรมกลุ่ม ต่อการรับรู้ความเข้าใจตนเองของผู้เข้ารับการฝึก โดยการใช้การฝึกแบบกลุ่ม ทบทวน ซึ่งให้ทุกคนแสดงกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงบทบาท การสื่อสารด้วยคนซुक และการ อภิปรายตนเอง ใช้เวลาในการฝึก 30 ชั่วโมงติดต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึก มีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจตนเองในทางที่ดีขึ้น ในด้านคุณค่าตนเองตามความเป็นจริง ด้าน ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ การควบคุมความรู้สึกและอารมณ์ของตนเอง

วายด์บลูด (Wildblood. 1973 : 143-A) ได้ศึกษาระหว่างกลุ่ม ประสบการณ์แบบมีโครงสร้างและการรายงานอัตมโนทัศน์ โดยทดลองกับนักเรียนหญิง 70 คน พบว่า กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมกลุ่มประสบการณ์มีอัตมโนทัศน์สูงขึ้น

พูลด์ส์ (เพ็งใจ สีนุนาคร. 2522 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Foulds. 1973) ได้ทำการวิจัยโดยมีพื้นฐานจากทฤษฎีการรับรู้ ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีการยอมรับตนเอง ตามความเป็นจริงในระดับสูง จะรับรู้ตนเองและผู้อื่นในระดับสูงด้วย เขาจึงทำการวิจัยผล ของการฝึกความไวต่อระดับความรู้สึกต่อตนเอง ของนักศึกษาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 3, 4 และ 5 จำนวน 14 คน ซึ่งมีปัญหาทางด้านอารมณ์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาในกลุ่มทดลอง มีการรับรู้ ตนเองและผู้อื่นในทางที่ดีขึ้น มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2.2 งานวิจัยในประเทศไทย

มณฑนา อังตระกูล (2524 : 45) ได้ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น โดยแบ่งกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน โดยที่กลุ่มทดลองได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่ม

ควบคุมการใช้วิธีการสอนปกติ ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีอัตราทัศนคติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีอัตราทัศนคติสูงจํานวนมากกว่ากลุ่ม ควบคุม

สุริน คล้ายรามัญ (2529 : 63) ได้ใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาอัตราทัศนคติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยทดลองกับนักเรียน จํานวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมเท่า ๆ กัน ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีอัตราทัศนคติสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ .01

สมจิตต์ อุประสงค์ (2534 : 41-43) ได้ศึกษาถึงผลการสอน โดยใช้ กิจกรรมกลุ่มต่ออัตราทัศนคติของวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนาหินกุล อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 55 คน และกลุ่มควบคุม 55 คน ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีอัตราทัศนคติสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฤทัยรัตน์ ธรเสนา (2535 : 110) ได้ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการ พัฒนาอัตราทัศนคติหลายมิติของนักศึกษาพยาบาล ที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกัน ของนักศึกษา พยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่ม ควบคุม กลุ่มละ 24 คน ผลปรากฏว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และทัศนคติต่อวิชาชีพ ไม่มีอิทธิพล ร่วมกัน ต่อการพัฒนาอัตราทัศนคติในมิติที่ไม่เกี่ยวกับด้านวิชาการ และในมิติทางด้านวิชาการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่จากการศึกษาเพิ่มเติม พบว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตราทัศนคติในมิติที่ไม่เกี่ยวข้องกับด้านวิชาการ และในมิติทางด้านวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

จากผลการวิจัย ทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถนำ มาใช้ในการพัฒนาการรับรู้ การเข้าใจตนเอง การยอมรับตนเองและผู้อื่น และอัตราทัศนคติได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร ที่มีอัตราบันทึกด้านสังคมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2539 ที่มีอัตราบันทึกด้านสังคมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากร และสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมการทดลอง หลังจากนั้นสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 8 คน โดยมีลำดับขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 350 คน ตอบแบบสอบถามอัตราบันทึกด้านสังคม แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เรียงคะแนนจากสูงที่สุดลงมาถึงต่ำสุด แล้วเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 88 คน ถามความสมัครใจ แล้วสุ่มอย่างง่าย จำนวน 16 คน

2.2 สุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบสอบถามอัตราบันทึกด้านสังคม

2. โปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
3. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

วิธีการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถามอัตมรณทัศน์ด้านสังคม มีลำดับขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาทฤษฎี หลักการ นิยาม เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมรณทัศน์ด้านสังคม และศึกษาแบบสอบถามอัตมรณทัศน์ TSCS (Tennessee Self-Concept Scale) ของ ฟิตส์ (Fitts. 1988) ซึ่งแบบสอบถามอัตมรณทัศน์ TSCS นี้ ใช้สำหรับผู้ที่อายุ 12 ปีขึ้นไป จำนวนเป็น 5 ด้าน ได้แก่

- ด้านร่างกาย (Physical Self)
- ด้านศีลธรรม-จริยธรรม (Moral-Ethical Self)
- ด้านส่วนตัว (Personal Self)
- ด้านครอบครัว (Family Self)
- ด้านสังคม (Social Self)

ในที่นี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เฉพาะด้านสังคม (Social Self)

1.2 สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจากข้อ 1.1

1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรสุภกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์พันธ์ พงษ์เสภา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธิรินทร์ ภิญโญชน ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงและคัดเลือกข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว จำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมสันพิทยา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2539 จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ กลุ่มสูง-ต่ำ และใช้วิธีการทางสถิติแบบ ที (t-test) แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าที (t) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งคัดเลือกได้ทั้งหมด 27 ข้อ มีค่า t

อยู่ในช่วงระหว่าง 2.03-6.39

1.5 นำนแบบสอบถามอัตนัยทัศนคติด้านสังคมที่ปรับปรุงแล้ว มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เฉพาะข้อที่คัดเลือกไว้ในข้อ 1.4 โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.83

ลักษณะของแบบสอบถามอัตนัยทัศนคติด้านสังคม

เป็นแบบสอบถามที่วัดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อตนเอง เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและให้ความช่วยเหลือเพื่อน และความสามารถในการสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน โดยให้นักเรียนตอบตามความรู้สึกนึกคิดที่แท้จริงของตนเองให้มากที่สุด ข้อความในแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็กน้อย และไม่จริงเลย

ตัวอย่างแบบสอบถามอัตนัยทัศนคติด้านสังคม

แบบสอบถามอัตนัยทัศนคติด้านสังคม

ชื่อ..... ชั้น ม. ห้อง.....

คำแนะนำ

แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน กรุณาเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบ ที่นักเรียนคิดว่าตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อละคำตอบเดียวเท่านั้น คำตอบของนักเรียนแต่ละข้อจะไม่มีข้อใดผิดหรือถูก เพราะนักเรียนแต่ละคน ย่อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองแตกต่างกันไป คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับที่สุด และนำมาเพื่อใช้ในการวิจัยเท่านั้น ฉะนั้นขอให้นักเรียนตอบตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ขอให้นักเรียนทำทุกข้อ ในข้อหนึ่ง ๆ จะมีช่องให้เลือกตอบ ดังนี้

เลือกตอบ จริงที่สุด	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
เลือกตอบ ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านเป็นส่วนใหญ่
เลือกตอบ จริงพอประมาณ	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านเพียงบางส่วน
เลือกตอบ จริงเพียงเล็กน้อย	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านเพียงเล็กน้อย
เลือกตอบ ไม่จริงเลย	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของท่านเลย

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงพอประมาณ	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
0	ฉันเป็นที่นิยมนานหมู่เพื่อน.....					
00	ฉันรู้สึกว่าเป็นเพื่อน ๆ ที่ฉันรู้จักมักจะไม่ชอบฉัน.....					
000	ฉันรู้สึกว่าคุณคิดเห็นของฉันมีประโยชน์.....					
0000	ฉันรู้สึกมั่นใจที่จะแสดงความคิดเห็นกับเพื่อน.....					

การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้	4	คะแนน
จริงพอประมาณ	ให้	3	คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้	2	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	1	คะแนน

ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้	2	คะแนน
จริงพอประมาณ	ให้	3	คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้	4	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	5	คะแนน

2. โปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคม เพื่อเป็นแนวทางกำหนดขั้นตอนการสร้างโปรแกรมให้เหมาะสมกับลักษณะของปัญหาและสภาพของนักเรียน

2.2 สร้างโปรแกรม การฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย

2.3 นำโปรแกรมในข้อ 2.2 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร ฉัตรสุภกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โรสภา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เมธิรินทร์ วิทยุชน ตรวจสอบเรื่องความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะ จุดมุ่งหมาย กิจกรรม เนื้อหา และวิธีดำเนินการ

2.4 นำโปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการทดลอง

2.5 โปรแกรมที่ใช้ในการทดลอง ผู้วิจัยทดลอง 11 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เป็นเวลา 4 สัปดาห์ 3 สัปดาห์แรก สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 15.40-16.40 น. สัปดาห์ที่ 4 2 ครั้ง ในวันจันทร์ และวันพุธ เวลา 10.00-11.00 น. ตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2540 ถึง วันที่ 5 มีนาคม 2540

3. โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม และการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคม จากงานวิจัย เอกสาร ตำรา และบทความที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา และกิจกรรมที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการวิจัย

3.2 สร้างโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้

3.3 นำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร จิตรสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โรสภา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธิรินทร์ วัฒนุชน ตรวจในเรื่องความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะ จุดมุ่งหมาย กิจกรรม เนื้อหา และวิธีดำเนินการ

3.4 นำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการทดลอง

3.5 โปรแกรมที่ใช้ในการทดลอง ผู้วิจัยทดลอง 11 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เป็นเวลา 4 สัปดาห์ 3 สัปดาห์แรก สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ในวันอังคาร วันพฤหัสบดี และวันเสาร์ เวลา 15.40-16.40 น. สัปดาห์ที่ 4 2 ครั้ง ในวันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 10.00-11.00 น. ตั้งแต่วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2540 ถึง วันที่ 6 มีนาคม 2540

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Pretest-Posttest Design (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2528 : 77) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Pretest-Posttest Design

การกำหนดเข้ากลุ่ม	สอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลัง
R(E ₁)	T _{1E1}	X ₁	T _{2E1}
R(E ₂)	T _{1E2}	X ₂	T _{2E2}

R(E ₁)	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างที่ถูกสุ่มเป็นกลุ่มทดลองที่ 1
R(E ₂)	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างที่ถูกสุ่มเป็นกลุ่มทดลองที่ 2
T _{1E1}	หมายถึง	การสอบก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองที่ 1
T _{1E2}	หมายถึง	การสอบก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองที่ 2
X ₁	หมายถึง	การทดลองโดยใช้การฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
X ₂	หมายถึง	การทดลองโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม
T _{2E1}	หมายถึง	การสอบหลังการทดลองในกลุ่มทดลองที่ 1
T _{2E2}	หมายถึง	การสอบหลังการทดลองในกลุ่มทดลองที่ 2

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยใช้คะแนนที่กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ตอบแบบสอบถามอัตนัยทัศนคติด้านสังคม ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นคะแนนก่อนทดลอง (Pretest)

2. ขั้นตอนการทดลอง

ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องดำเนินการทดลองให้เสร็จสิ้นก่อนการปิดเทอม เนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง ไม่สามารถเข้าร่วมการทดลองในช่วงปิดเทอมได้

2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 ดำเนินการทดลองโดยการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ โดยใช้เวลา 4 สัปดาห์ 3 สัปดาห์แรก สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที ในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 15.40-16.40 น. สัปดาห์ที่ 4 2 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที ในวันจันทร์ และวันพุธ เวลา 10.00-11.00 น.

2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 ดำเนินการทดลองโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ ใช้เวลา 4 สัปดาห์ 3 สัปดาห์แรก สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที ในวันอังคาร วันพฤหัสบดี และวันเสาร์ เวลา 15.40-16.40 น. สัปดาห์ที่ 4 2 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที ในวันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 10.00-11.00 น.

3. ภายหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ตอบแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อใช้เป็นคะแนนหลังทดลอง (Posttest)

4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 3 ไปวิเคราะห์สมมติฐานทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน ก่อนได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์บุคคลและกิจกรรมกลุ่ม

2. เปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3. เปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของอัตมโนทัศน์ด้านสังคม ของนักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่ามัธยฐาน (Median) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 48)

1.2 ความเบี่ยงเบนควอไทล์ (Quartile deviation) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 65)

$$Q.D. = \frac{Q_3 - Q_1}{2}$$

เมื่อ Q.D. แทน ความเบี่ยงเบนควอไทล์

Q_3 แทน คะแนนที่ตำแหน่งควอไทล์ที่ 3

Q_1 แทน คะแนนที่ตำแหน่งควอไทล์ที่ 1

2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้ t-test เทคนิค 25 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มสูง - ต่ำ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 185-186)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

$\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

S_H^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง

S_L^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ

n_H แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง

n_L แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 170-171)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบอันดับนัยสำคัญด้านสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยการใช้การทดสอบของวิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test) (นิภา ศรีโพธิ์จันทร์. 2533 : 91-97)

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของอันดับนัยสำคัญด้านสังคม ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยการใช้การทดสอบของแมน-วิทนี (The Mann-Whitney U test) (นิภา ศรีโพธิ์จันทร์. 2533 : 120-128)

$$U_1 = n_1 n_2 + \frac{n_1(n_1 + 1)}{2} - \sum R_1$$

หรือ

$$U_2 = n_1 n_2 + \frac{n_2(n_2 + 1)}{2} - \sum R_2$$

เมื่อ	n_1	แทน	กลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมาจากประชากรกลุ่มที่ 1
	n_2	แทน	กลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมาจากประชากรกลุ่มที่ 2
	ΣR_1	แทน	ผลรวมของอันดับของข้อมูลจากกลุ่มทดลองที่ 1
	ΣR_2	แทน	ผลรวมของอันดับของข้อมูลจากกลุ่มทดลองที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง และแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
Mdn	แทน	ค่ามัธยฐานของอันดับนัยสำคัญด้านสังคม
Q.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ของอันดับนัยสำคัญด้านสังคม
Mdn(diff)	แทน	ค่ามัธยฐานของอันดับนัยสำคัญด้านสังคมที่มากขึ้น
Q.D.(diff)	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ของอันดับนัยสำคัญด้านสังคมที่มากขึ้น
T	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการทดสอบของวิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test)
U	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการทดสอบของแมน-วิทนี (The Mann-Whitney U Test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของอันดับนัยสำคัญด้านสังคมของนักเรียน ก่อนได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม
2. เปรียบเทียบอันดับนัยสำคัญด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
3. เปรียบเทียบอันดับนัยสำคัญด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน หลังได้รับการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม

ดังแสดงในตาราง 2, 3, 4 และ 5 ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	Mdn	Q.D.	Mdn	Q.D.
กลุ่มทดลองที่ 1	84.5	4.62	104.0	8.87
กลุ่มทดลองที่ 2	85.5	6.25	106.0	9.62

จากตาราง 2 ปรากฏว่า ก่อนการทดลอง นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีคะแนนมัธยฐานอัตมโนทัศน์ด้านสังคม เท่ากับ 84.5 และ 85.5 ตามลำดับ

หลังการทดลอง นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีคะแนนมัธยฐานอัตมโนทัศน์ด้านสังคมเพิ่มขึ้นเป็น 104.0 และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีคะแนนมัธยฐานอัตมโนทัศน์ด้านสังคมเพิ่มขึ้นเป็น 106.0

ตาราง 3 เปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง	N	Mdn	Q.D.	U
กลุ่มทดลองที่ 1	8	84.5	4.62	26**
กลุ่มทดลองที่ 2	8	85.5	6.25	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 ปรากฏว่า ก่อนการทดลองนักเรียนมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ก่อนได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมแตกต่างกัน

ตาราง 4 เปรียบเทียบอัตมรณทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

กลุ่มทดลองที่ 1	N	Mdn	Q.D.	T
ก่อนการทดลอง	8	84.5	4.62	0**
หลังการทดลอง	8	104.0	8.87	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 ปรากฏว่า ภายหลังจากได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นักเรียนมีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมมากกว่าก่อนได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนมีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมดีขึ้น หลังจากได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 1

ตาราง 5 เปรียบเทียบอัตมรณทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลัง ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มทดลองที่ 2	N	Mdn	Q.D.	T
ก่อนการทดลอง	8	85.5	6.25	0**
หลังการทดลอง	8	106.0	9.62	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 ปรากฏว่า ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนักเรียนมีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมมากกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมดีขึ้น หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 2

ตาราง 6 เปรียบเทียบผลต่างของอัตมโนทัศน์ด้านสังคมก่อนและหลังการทดลอง ของนักเรียน
กลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และนักเรียนกลุ่ม
ทดลองที่ 2 ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง	N	Mdn(diff)	Q.D. (diff)	U
กลุ่มทดลองที่ 1	8	18.00	11.62	26.50**
กลุ่มทดลองที่ 2	8	21.50	9.37	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 ปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมเพิ่มขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 3 โดยที่นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบอัตมรณทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. เพื่อเปรียบเทียบอัตมรณทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. เพื่อเปรียบเทียบอัตมรณทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมดีขึ้น หลังจากได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. นักเรียนมีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมดีขึ้น หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร ที่มีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมต่ำกว่าเบอร์เซนโทล์ที่ 25 ลงมา

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร ที่มีอัตราเกณฑ์ด้านสังคมต่ำกว่าเปอร์เซนไทล์ที่ 25 ลงมา ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และสอบถามความสมัครใจของนักเรียน ในการเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 16 คน หลังจากนั้นสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง เพื่อแบ่งเป็น กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบสอบถามอัตราเกณฑ์ด้านสังคม
2. โปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
3. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

การดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ตอบแบบสอบถามอัตราเกณฑ์ด้านสังคม แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนทดลอง (Pretest)

2. ขณะทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ดังนี้

2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 ดำเนินการทดลองโดยการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ จำนวน 11 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที โดยใช้เวลา 4 สัปดาห์ 3 สัปดาห์แรก สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 15.40-16.40 น. สัปดาห์ที่ 4 2 ครั้ง ในวันจันทร์ และวันพุธ เวลา 10.00-11.00 น. ตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2540 ถึง วันที่ 5 มีนาคม 2540 ณ ห้องแนะแนว โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร

2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 ดำเนินการทดลองโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ จำนวน 11 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที ใช้เวลา 4 สัปดาห์ 3 สัปดาห์แรก สัปดาห์ละ

3 ครั้ง ในวันอังคาร วันพฤหัสบดี และวันเสาร์ เวลา 15.40-16.40 น. สัปดาห์ที่ 4
 2 ครั้ง ในวันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 10.00-11.00 น. ตั้งแต่วันที่ 11 กุมภาพันธ์
 2540 ถึง วันที่ 6 มีนาคม 2540 ณ ห้องแนะแนว โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร

3. ภายหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2
 ตอบแบบสอบถามชุดเดียวกับฉบับที่สอบก่อนการทดลอง แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนหลังทดลอง
 (Posttest)

4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 3 ไปวิเคราะห์สมมติฐานทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติ ดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบอันดับด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังได้รับการฝึกการ
 วิเคราะห์ที่ติดต่อกันระหว่างบุคคล โดยใช้การทดสอบของวิลคอกซัน (The Wilcoxon
 Matched Pairs Signed-Rank Test)
2. เปรียบเทียบอันดับด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังได้เข้าร่วมกิจกรรม
 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบของวิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank
 Test)
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของอันดับด้านสังคม ของนักเรียนกลุ่มทดลอง 1
 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกันระหว่างบุคคล และ
 กิจกรรมกลุ่ม โดยใช้การทดสอบของแมน-วิทนี (The Mann-Whitney U test)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีอันดับด้านสังคมดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 หลังจากได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกันระหว่างบุคคล
2. นักเรียนมีอันดับด้านสังคมดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

3. นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีอัตราร้อยละด้านสังคมเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม ที่มีต่ออัตราร้อยละด้านสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร พบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีอัตราร้อยละด้านสังคมดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1

จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่า การฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนมีอัตราร้อยละด้านสังคมดีขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นวิธีการที่ทำให้นักเรียนได้เข้าใจตนเองและเพื่อนดีขึ้น มองตนเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสม เข้าใจถึงปัญหาสัมพันธ์ของตนเองที่มีต่อเพื่อน สามารถมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนได้ รู้จักการใส่ใจเพื่อน และรู้จักวิธีการสื่อสารกับเพื่อนเพื่อให้เข้าใจได้ตรงกันกับเพื่อน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้การประเมินค่าตนเองของนักเรียนในด้านสังคมดีขึ้น อัตราร้อยละด้านสังคมของนักเรียนก็จะดีขึ้นด้วย นอกจากนี้ วิธีการที่ใช้ในการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งประกอบด้วย การอธิบาย พร้อมยกตัวอย่างประกอบ การฝึกปฏิบัติ และการแสดงบทบาทสมมติ นั้น จะเป็นการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน ได้รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น ยอมรับตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาอัตราร้อยละ ดังที่ สแตรง (Strang, 1957 : 77) ได้กล่าวไว้ว่า ในการพัฒนาอัตราร้อยละนั้น ควรส่งเสริมให้บุคคลเกิดความเข้าใจในตนเอง ยอมรับตนเอง และสร้างความมั่นใจในตนเอง

ผลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวูดวอร์ด, (Woodward, 1975 : 5045) ที่ได้ศึกษา พบว่า การฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้การปรับตัวทางสังคมอัตราร้อยละ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้น 6 ดีขึ้น

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของดนอม อินทรกำเนต (Intarakumnerd. 1976 : 1405) ที่ได้ศึกษาผลของการฝึกอบรมการวิเคราะห์ที่ติดต่อกัน สัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาทัศนคติของนักศึกษาไทย ในมหาวิทยาลัยในอเมริกา พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกันสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้คะแนนทัศนคติสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีทัศนคติด้านสังคมดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 2

ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่ช่วยนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มได้มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการสร้างสัมพันธ์ภาพต่อกันและกัน ท้าให้นักเรียนได้มีโอกาสทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ยอมรับตนเอง เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้นักเรียนเกิดการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ และในส่วนของวิธีการที่ใช้ของกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม และการเล่นเกม เนื้อหาจะเป็นให้นักเรียนเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง การสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเอง การยอมรับตนเอง ยอมรับในความสามารถของตนเอง และในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนนั้น นักเรียนจะได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรมอย่างเหมาะสม ด้วยความเป็นกันเอง มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ มีโอกาสได้แสดงความสามารถ และเมื่อนักเรียนได้รับการยกย่อง ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ก็จะท้าให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และจากทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ก็จะท้าให้นักเรียนได้พัฒนาทัศนคติด้านสังคมให้ดีขึ้น

ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มท้าให้นักเรียนมีทัศนคติด้านสังคมดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฤทัยรัตน์ ชรเสนา (2535 : 110) ที่ได้ศึกษาถึงผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในการพัฒนาทัศนคติหลายมิติ ของนักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกัน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี พบว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทัศนคติ ในมิติที่ัมเกี่ยวข้องกับด้านวิชาการ และในมิติทางด้านวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมจิตต์ ลุประสงศ์ (2534 : 41-43) ที่ได้ศึกษาผลการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มต่อทัศนคติของวัยรุ่น พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามโปรแกรมการ

สอน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพิ่มเติมจากการสอนตามปกติ มีคะแนนเฉลี่ยอัตมรณทัศน์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม มีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อ 3

จากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมกลุ่มให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนทั้งสองกลุ่ม มีอัตมรณทัศน์ด้านสังคมแตกต่างกัน โดยที่นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีคะแนนอัตมรณทัศน์ด้านสังคมเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยสามารถเลือกกิจกรรม ที่เน้นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคมโดยตรง ได้แก่ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเอง การยอมรับตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การเห็นถึงความสามารถของตนเอง ทั้งในด้านการช่วยเหลือเพื่อน การแสดงความคิดเห็นและการสื่อสาร นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังเป็นวิธีการที่เสริมสร้างพัฒนาการทางด้านสังคม อารมณ์ ทัศนคติ ความสนใจ ความเจริญงอกงามในด้านความรู้และทักษะ เมื่อบุคคลได้เข้ากลุ่ม จะมีการสร้างสัมพันธ์ภาพซึ่งกันและกัน มีการกระทำร่วมกัน จึงเป็นโอกาสที่ได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและสมาชิกในกลุ่ม พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองและหากได้รับการยอมรับจากสมาชิก ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจ และยอมรับตนเองมากขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคมได้โดยตรง

ในส่วนของการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กิจกรรมที่ใช้จะไม่ได้เน้นในเรื่องของการส่งเสริมให้เกิดอัตมรณทัศน์ด้านสังคมโดยตรง แต่เป็นวิธีการฝึกการวิเคราะห์ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องของโครงสร้างบุคลิกภาพ รูปแบบการติดต่อสื่อสาร ทัศนคติชีวิต และการสำนึก โดยมุ่งให้นักเรียนเกิดการยอมรับตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง และตระหนักถึงความสามารถของตนเอง ทั้งในด้านของการช่วยเหลือเพื่อน การแสดงความคิดเห็น รวมไปถึงการสื่อสารกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคม ดังนั้น นักเรียนจะต้องเข้าใจถึง การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก่อน แล้วจึงจะเกิดการพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคม แต่ถ้านักเรียนยังไม่เกิดความเข้าใจในเรื่องของ

การวิเคราะห์ที่ติดต่อกัมพันธระหว่างบุคคล ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคมได้ยาก นอกจากนั้น จากการสังเกตของผู้วิจัยขณะที่ดำเนินการทดลอง พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีความกระตือรือร้นในการเข้ากลุ่ม เป็นกันเอง และตั้งใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม มากกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกัมพันธระหว่างบุคคล ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การจัดกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยใช้เกมส์เป็นส่วนมาก ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ ไร้เครื่องเครียด ซึ่งจะเหมาะสมกับเด็กในวัยนี้ ที่จะชอบความสนุกสนานและความเป็นอิสระ

แต่ในส่วนของการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกัมพันธระหว่างบุคคล จะใช้กิจกรรมการอภิปรายเป็นส่วนมาก นักเรียนจะต้องใช้ความคิดในการวิเคราะห์ และจำแนกให้ได้ถึงลักษณะต่าง ๆ ใช้ภาษามาก จึงทำให้ค่อนข้างเป็นวิชาการ ทำให้นักเรียนในวัยนี้ ไร้สนุกและเครียด จึงทำให้ความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนไม่เต็มที่เท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เนื่องจากการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกัมพันธระหว่างบุคคล และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคมได้ทั้งสองวิธี ผู้วิจัยจึงอาจเลือกใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรเลือกใช้การฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกัมพันธระหว่างบุคคล เมื่อต้องการให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในวิธีการวิเคราะห์ที่ติดต่อกัมพันธ , ฝึกหัดวิเคราะห์และหาแนวทางสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม ซึ่งเนื้อหาและการทำกิจกรรมจะเป็นเชิงวิชาการเป็นส่วนใหญ่ จึงอาจเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ที่มีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาของตนเอง และควรเลือกใช้กิจกรรมกลุ่ม เมื่อกลุ่มเป้าหมายมีความสนใจสิ่งต่าง ๆ ในระยะสั้น หรือต้องการกิจกรรมที่สนุกสนาน ดึงดูดกับกิจกรรม ได้ฝึกการเข้าใจตนเอง และยอมรับตนเองไปพร้อมกันด้วย

ในการนำวิธีการดังกล่าวทั้งสองวิธีไปใช้ ผู้วิจัยควรระมัดระวังในเรื่องดังต่อไปนี้

1.1 สำหรับผู้ที่จะนำโปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกัมพันธระหว่างบุคคลไปใช้ในการวิจัย หรือประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ควรจะได้ศึกษารายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้

เกิดความพร้อมในด้านความรู้ นอกจากนั้น ก็ควรจะมีประสบการณ์ในการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกับสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีนิยามาหวนหวนที่จะตอบคำถาม และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่าง การฝึก

1.2 ในการทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยควรจะได้ศึกษารายละเอียดของอัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เข้าใจ เพื่อที่ผู้วิจัยจะสามารถเชื่อมโยงให้นักเรียนได้เห็นถึงผลของกิจกรรมที่นำไปสู่การพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

2. สถานที่ที่ใช้ในการฝึกควรเป็นส่วน ปราศจากเสียงรบกวน เพื่อให้นักเรียนมีสมาธิในการฝึก และเพื่อมาให้ผู้ฝึกรู้สึกจัดเงินในการแสดงบทบาทสมมติ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกับสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและ กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ในด้านอื่น ๆ เช่น อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว (Family Self) อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว (Personal Self) เป็นต้น

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกับสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและ กิจกรรมกลุ่ม ที่ใช้ความถี่ในการฝึกที่ต่างกัน

3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลของการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกับสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น การลดความขัดแย้งระหว่างบุคคล สัมพันธภาพภายในครอบครัว การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น การลดความวิตกกังวล เป็นต้น

4. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกับสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ร่วมกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคม โดยอาจจะใช้ทั้งสองวิธีร่วมกันแบบต่อเนื่อง โดยที่ใช้การฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกับสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก่อน เพื่อให้นักเรียนได้รู้วิธีการวิเคราะห์ที่ติดต่อกับสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้ทำความเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง แล้วจึงให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคม หรืออาจจะใช้ทั้งสองวิธีร่วมกันแบบสลับแทรก เช่น ในระหว่างการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกับสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้วิจัย อาจจะสลับแทรกกิจกรรมกลุ่มเข้าไปเป็นช่วง ๆ หรืออาจจะสลับแทรกกิจกรรมกลุ่มเข้าไป หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกับสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในแต่ละขั้นตอน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา อิ่มสาราณรัตน์. ผลของการใช้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535. อัดสำเนา.
- กาญจณี แก้วทอง. การใช้เทคนิค"แม่แบบ" เพื่อเปลี่ยนมโนภาพแห่งตนของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์บ้านศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.
- กิติกร มีทรัพย์. เกิดเพื่อชนะ. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง, 2535.
- คมเพชร ฉัตรสุกกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- จรีวรรณ วัฒนะจิตพงษ์. เปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลองที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา อำเภอสัตตบรรณ จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- จักรวาล ภูวนันท์. ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อลักษณะบุคลิกภาพของนักเรียนสถานสงเคราะห์เด็กหญิง บ้านราชวิถี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- จินตนา เพียรพิจิตร. การพัฒนามโนภาพแห่งตนโดยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- จาเนียร ช่างเชติ. "TA" การฝึกวิเคราะห์โครงสร้างทางบุคลิกภาพและการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524.
- ชาญ ธีรฤทธิยากุล. กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ ฯ : กรุงเทพมหานคร, 2522.
- ทศศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สติปัญญาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ ฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

- ต้นคำ ไขยสมหมาย. เกิดอย่างเป็นผู้ชนะ. กรุงเทพฯ ฯ : ยุโรปเพรสบริษัทจำกัด, 2521.
- ทีศนา แชนฉี. ช่วยครูฝึกประชาธิปไตยให้แก่เด็ก. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ทองเรียน อมรัชกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิษณุโลก : แผนกเอกสารการพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2521.
- นิภา ศรีไพโรจน์. สถิตินอนพาราเมตริก. กรุงเทพฯ ฯ : โอเดียนสโตร์, 2533.
- นิตยา เชียงทอง. ผลการทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการยอมรับตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพมงคลรังษี จังหวัดกาญจนบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- นิตยาชล พงศ์พานิชยาเวช. ผลของการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการสื่อสารกับเพื่อนต่างประเทศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- บัญญัติ ยงยวน. การทดลองใช้วิธีการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2530. อัดสำเนา.
- ปริญญ์ ปราชญานุพร. รู้ทันเกมชนะใจคน. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2536.
- เปรมปรี พงษ์ประสิทธิ์. ผลของการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอลำปาง จังหวัดกาญจนบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. การวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล. วารสารศึกษาศาสตร์ 2 : 2 ; กันยายน 2539.
- ทนม ลัมอารีย์. กลุ่มสัมพันธ์. กาฬสินธุ์ : จินตทัศน์การพิมพ์, 2522.
- พรรณี ชูทัย เจนจิต. "อัตมโนทัศน์," จิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.

- พรรณทิพย์ เมกะนันท์. การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของวัยรุ่น. วารสาร
ครุศาสตร์ 3(5) : 64-67; สิงหาคม - กันยายน 2516.
- พรรณทิศ วาณิชการ. "การทำงานแบบกลุ่ม," สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิม
พระเกียรติ. กรุงเทพฯ ฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2535.
- พรรณราย ทรัพย์ประภา. คนแต่คนเล่นเกมอะไร. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ดินหมาก,
2527.
- พรรณวิภา ถาวรประเสริฐ. ผลของการใช้กลุ่มบำบัดแบบระดับประคองที่มีต่ออัตมโนทัศน์
และการคิดยาเสพติดซ้ำ ของผู้ป่วยที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลจิตเวช.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- พงษ์พันธ์ พงษ์ธาดา. ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์
พัฒนอักษร, 2525.
- มัทนา อังตระกูล. การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามโนภาพแห่งตน ของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- มาลี เพ็ชรชะ. การวิเคราะห์องค์ประกอบมโนภาพแห่งตน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.
- ฤทัยรัตน์ ธรเสนา. การพัฒนาอัตมโนทัศน์หลายมิติ ของนักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพ
แตกต่างกันโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- รัตนา โกรสีหนาท. การศึกษาเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ สุขภาพจิต และความพึงพอใจในงาน
ของพยาบาลวิชาชีพ กับพยาบาลเทคนิค. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- รัฐกมล บรรหาร. การเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ระหว่างวัยรุ่นชายที่มีความก้าวร้าวกับวัยรุ่น
ชายปกติ ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกัน ตามการรับรู้ของตนเอง.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535. อัดสำเนา.

รัฐจวน คำวชิรพิทักษ์. "การรับรู้และอัตมโนทัศน์กับการจัดและประเมินผลการศึกษา,"

จิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการวัดและประเมินผลการศึกษา. นนทบุรี :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534.

วีณา วโรตมะวิชัย. กลวิธีการเรียนและการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา. เชียงใหม่ :

ภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2530.

วัชรีย์ ทรัพย์มี. ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์,

2533.

ศุภาวดี บุญดวงศรี. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. สงขลา : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา

การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2527.

สมจิตต์ ลูประสงค์. ผลการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มต่ออัตมโนทัศน์ของวัยรุ่น. ปรินญานิพนธ์

วท.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2534. อัดสำเนา.

สมชาย รัชชนกุล. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนส, 2526.

สุดาพร สงวนวงศ์. ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง อัตมโนทัศน์ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

การพัฒนาตนเอง กับความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาล

สังกัดกระทรวงกลาโหม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2535. อัดสำเนา.

สุนันท์ บุญอย่า. ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ทาง

ด้านร่างกายและการลดน้ำหนัก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา

กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

อาภา จันทรสกุล. ทฤษฎีและวิธีการให้คำปรึกษานักเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ ฯ :

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.

Button, Leslic. Development Group Work with Adolescent. London :

University of London Press, Ltd., 1974.

Calhoun, James F. and Acocella, Joan Ross. Psychology of Adjustment and Human Relationship. 3rd ed., New York : Random House Inc., 1990.

Gully, Halbert E. Discussion. Conference and Group Process. New York : Holt Rinehart and Winston, 1963.

Intarakumnerd, Tanom. "The effect of Transactional Analysis on Self-Concept of Thai Students Who are Enrolled in Mississippi University," Dissertation Abstracts International. 37(3) : 1405-A; September, 1976.

Kemp, C. Graton. "Perspective on the Group Process," A Foundation of Counseling with Groups. 2nd ed., Boston : Houghton Mifflin, Co, 1970. Harper, 1956.

Lazarus, Richard S. Personality and Adjustment. Englewood Cliffs. New Jersey : Prentice-Hall, 1963.

Ottaway, A.K.C. Learning Through Group Experiences. London : Routledge and Ragan Paul, 1966.

Rogers, Carl R. Client-Centered Therapy. Boston : Houghton Mifflin, Company, 1951.

Strang, Ruth. Adolescent Views Himself. New York : McGraw-Hill Book Company, 1957.

Kelvin L. Seifert. and Robert J. Hoffnung. Child and Adolescent Development. Boston : Houghton Mifflin Company, 1994.

חברות

ภาคผนวก ก .

1. แบบสอบถามอัตมรณทัศน์ด้านสังคม
2. ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามอัตมรณทัศน์ด้านสังคม
3. ตารางแสดงคะแนนอัตมรณทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกิจกรรมกลุ่ม
4. ตารางแสดงคะแนนอัตมรณทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม
5. ตารางแสดงผลต่างของคะแนนอัตมรณทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการทดลอง

แบบสอบถามทัศนคติด้านสังคม

คำแนะนำ

แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน กรุณาเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบ ที่นักเรียนคิดว่าตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อละคำตอบเดียวเท่านั้น คำตอบของนักเรียนแต่ละข้อจะไม่มีข้อใดผิดหรือถูก เพราะนักเรียนแต่ละคน ย่อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองแตกต่างกันไป คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับที่สุด และนำมาเพื่อใช้ในการวิจัยเท่านั้น ฉะนั้นขอให้นักเรียนตอบตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ขอให้นักเรียนทำทุกข้อ ในข้อหนึ่ง ๆ จะมีช่องให้เลือกตอบ ดังนี้

เลือกตอบ จริงที่สุด	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
เลือกตอบ ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านเป็นส่วนใหญ่
เลือกตอบ จริงพอประมาณ	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านเพียงบางส่วน
เลือกตอบ จริงเพียงเล็กน้อย	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านเพียงเล็กน้อย
เลือกตอบ ไม่จริงเลย	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของท่านเลย

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงพอประมาณ	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
00	ฉันเป็นคนแข็งแรง.....					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงพอประมาณ	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
1	ฉันเข้ากับคนอื่นได้.....					
2	ฉันเป็นที่รักของเพื่อน.....					
3	ฉันสามารถมองเห็นจุดดีของเพื่อน.....					
4	ฉันควรจะเข้ากับคนอื่นได้ดีกว่านี้..					
5	ฉันเป็นที่นิยมานหมู่เพื่อน.....					
6	ฉันรู้สึกว่เพื่อน ๆ ที่ฉันรู้จักมักไม่ชอบฉัน.....					
7	ฉันรู้สึกพอใจที่การแสดงความคิดเห็นของฉันได้รับการยอมรับจากเพื่อน.....					
8	ฉันรู้สึกว่ความคิดเห็นของฉันมีประโยชน์.....					
9	ฉันพยายามที่จะเข้าใจความคิดของเพื่อน.....					
10	ฉันรู้สึกมั่นใจที่จะแสดงความคิดเห็นกับเพื่อน.....					
11	ฉันรู้สึกว่การแสดงความคิดเห็นของฉันมักจะได้รับปฏิกิริยาจากเพื่อน.....					
12	ฉันมักแสดงความคิดเห็นที่ไม่ได้เรื่อง.....					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงพอประมาณ	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
13	ฉันรู้สึกมั่นใจว่าตนเองจะแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนได้.....					
14	ฉันไม่มีความสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้.....					
15	ฉันรู้สึกพอใจในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนของฉัน.....					
16	ฉันมักจะเป็นคนที่เพื่อนนึกถึงเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ.....					
17	ฉันสามารถช่วยเหลือเพื่อนได้ตามกำลังความสามารถของฉัน.....					
18	ฉันมักจะเป็นคนสุดท้ายที่เพื่อน ๆ จะนึกถึงเมื่อเขาต้องการความช่วยเหลือ.....					
19	ฉันไม่มีความสามารถพอที่จะให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้.....					
20	ฉันรู้สึกพอใจกับการสื่อความหมายของฉัน.....					
21	ฉันพูดคุยกับเพื่อนได้เข้าใจกันดี.....					
22	การทำให้คนอื่นเข้าใจสิ่งที่ฉันพูดเป็นเรื่องยากมากสำหรับฉัน.....					
23	ฉันรู้สึกว่าเมื่อได้พูดคุยอะไรกับเพื่อนแล้ว เพื่อนจะเข้าใจในสิ่งที่ฉันต้องการ.....					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่ จริง	จริงพอ ประมาณ	จริงเพียง เล็กน้อย	ไม่จริง เลย
24	ฉันน่าจะสื่อความหมายกับเพื่อน ได้ดีกว่านี้.....					
25	ฉันรู้สึกว่เมื่อพูดอะไรออกไปแล้ว เพื่อนมักเข้าใจไปอีกอย่างหนึ่ง...					
26	ฉันรู้สึกว่าการสื่อความหมายของฉัน มักทำให้เพื่อนไม่เข้าใจ.....					
27	การทำให้คนอื่นเข้าใจสิ่งที่ฉันพูด เป็นเรื่องง่ายมากสำหรับฉัน.....					

ตาราง 7 แสดงค่าอำนาจจํานนงของแบบสอบถามอํตมรณทศนด้านสํงคม

ข้อที่	ค่า t	ข้อที่	ค่า t
1	2.51	16	3.84
2	2.98	17	2.58
3	3.31	18	2.85
4	4.54	19	3.61
5	2.85	20	4.51
6	2.94	21	5.01
7	2.90	22	2.98
8	2.29	23	2.21
9	2.03	24	2.29
10	4.13	25	3.42
11	3.63	26	4.29
12	3.62	27	4.17
13	6.39		
14	3.03		
15	3.59		

ค่าอำนาจจํานนงท้งลบบ ตั้งแต่ 2.03 ถึง 6.39

ค่าความเชื่่อมั่นท้งลบบ เท่ากับ 0.83

ตาราง 8 แสดงคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม

คนที่	คะแนน		อันดับที่ของคะแนน กลุ่มทดลองที่ 1	อันดับที่ของคะแนน กลุ่มทดลองที่ 2
	กลุ่มทดลองที่ 1	กลุ่มทดลองที่ 2	(R ₁)	(R ₂)
1	90	77	12.5	2.0
2	84	87	7.5	10.0
3	91	78	15.0	3.0
4	85	89	9.0	11.0
5	91	90	15.0	12.5
6	80	74	4.0	1.0
7	83	91	6.0	15.0
8	81	84	5.0	7.5

$$\Sigma R_1 = 74$$

$$\Sigma R_2 = 62$$

$$U = 26^{**}$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 9 แสดงคะแนนอัตมรณทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อกับสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

คนที่	คะแนนอัตมรณทัศน์ด้านสังคม		ผลต่างของ คะแนนอัตมรณทัศน์ ด้านสังคม	อันดับที่ ของความ แตกต่าง	R^+	R^-
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง				
1	90	100	10	3	+ 3	-
2	84	125	41	8	+ 8	-
3	91	107	16	4	+ 4	-
4	85	119	34	7	+ 7	-
5	91	98	7	2	+ 2	-
6	80	108	28	6	+ 6	-
7	83	89	6	1	+ 1	-
8	81	101	20	5	+ 5	-

$$\Sigma R^+ = 36 \quad \Sigma R^- = 0$$

$$T = 0^{**}$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 10 แสดงคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลัง
การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คนที่	คะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคม		ผลต่างของ คะแนนอัตมโนทัศน์ ด้านสังคม	อันดับที่ ของความ แตกต่าง	R ⁺	R ⁻
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง				
1	77	111	34	7	+ 7	-
2	87	122	35	8	+ 8	-
3	78	91	13	2	+ 2	-
4	89	120	31	6	+ 6	-
5	90	109	19	3.5	+ 3.5	-
6	74	98	24	5	+ 5	-
7	91	100	9	1	+ 1	-
8	84	103	19	3.5	+ 3.5	-

$$\Sigma R^+ = 36 \quad \Sigma R^- = 0$$

$$T = 0^{**}$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 11 แสดงผลต่างของคะแนนอันดับที่สนใจด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1		ค่าความแตกต่าง	อันดับที่ ของ ความ แตกต่าง (R ₁)	กลุ่มทดลองที่ 2		ค่าความแตกต่าง	อันดับที่ ของ ความ แตกต่าง (R ₂)
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง			ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง		
1	90	100	10	4	77	111	34	13.5
2	84	125	41	16	87	122	35	15
3	91	107	16	6	78	91	13	5
4	85	119	34	13.5	89	120	31	12
5	91	98	7	2	90	109	19	7.5
6	80	108	28	11	74	98	24	10
7	83	89	6	1	91	100	9	3
8	81	101	20	9	84	103	19	7.5

$$\Sigma R_1 = 62.5$$

$$\Sigma R_2 = 73.5$$

$$U = 26.5^{**}$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาคผนวก ข .

1. โปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

โปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

สำหรับกลุ่มทดลองที่ 1

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อให้ผู้วิจัยและสมาชิกได้ทำความรู้จักกัน 2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ ลักษณะของการฝึก รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครั้งนี้ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงวัน เวลา และสถานที่ที่ใช้ในการฝึก	1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตนเอง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนได้ทำความรู้จักกัน โดยเข้าร่วมกิจกรรม "ใส่ทวนชื่อรอบวง" 3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ และลักษณะของการฝึก รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องปฏิบัติภายในกลุ่ม 4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 5. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา สถานที่ และจำนวนครั้งในการฝึก และแจกโปรแกรมการเข้าร่วมการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2	การพัฒนา ทัศนคติด้าน สังคมที่เกี่ยวกับการ ได้รับการ	เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับทัศนคติด้านสังคม	1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนถึงความหมายและความสำคัญของทัศนคติด้านสังคม 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนซักถามถึง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	ยอมรับจาก กลุ่มเพื่อน		ความหมายและความสำคัญ ของอัตมโนทัศน์ด้านสังคม 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบ ประเมินบุคลิกภาพ
3	การพัฒนา อัตมโนทัศน์ด้าน สังคมที่เกี่ยวกับการ ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม เพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนได้รับ ความรู้เกี่ยวกับ โครงสร้างบุคลิกภาพ ทั้ง 3 ภาวะ และ สามารถจำแนกความ แตกต่างระหว่าง ภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะความเป็น เด็ก 2. เพื่อให้นักเรียนทราบ ถึงผลของภาวะต่างๆ ที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการ ได้รับการยอมรับ จากกลุ่มเพื่อน	1. ผู้วิจัยอธิบาย พร้อมทั้งยกตัวอย่าง ประกอบเกี่ยวกับโครงสร้าง บุคลิกภาพทั้ง 3 ภาวะ ได้แก่ ภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะ ความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะความ เป็นเด็ก 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนจำแนกภาวะต่างๆ จากสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับภาวะต่างๆ ที่ส่งผลต่อการ ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน 4. ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเพิ่มเติม ถึงผลของภาวะต่างๆ ที่มีต่อ อัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการ ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4	การพัฒนา อัตมรณทัศน์ด้าน สังคมที่เกี่ยวกับการ ได้รับการยอมรับจาก กลุ่มเพื่อน	1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้ วิเคราะห์โครงสร้าง บุคลิกภาพของตนเอง 2. เพื่อให้ให้นักเรียนได้ ทราบว่า ควรเพิ่ม หรือลดภาวะตัวตน ใดบ้าง จึงจะทำให้ ได้รับการยอมรับจาก กลุ่มเพื่อน 3. เพื่อให้ให้นักเรียนได้ ทราบว่า โครงสร้าง บุคลิกภาพนั้น ส่งผล ต่ออัตมรณทัศน์ด้าน สังคมที่เกี่ยวกับการ ได้รับการยอมรับจาก กลุ่มเพื่อนอย่างไร	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสำรวจบุคลิกภาพ ของตนเองว่า นักเรียนมีภาวะความ เป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะความเป็นเด็กมากน้อย เพียงใด โดยเขียนวงกลมแสดง ถึงโครงสร้างบุคลิกภาพของตนเอง ลงในกระดาษ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเปรียบเทียบผล ที่ได้จากการสำรวจบุคลิกภาพด้วย ตนเอง และผลที่ได้จากการทำ แบบสำรวจบุคลิกภาพ ว่ามีความ คล้ายคลึงหรือแตกต่างอย่างไร 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ว่า ตนเองควรเพิ่มหรือลดภาวะ ตัวตนใดบ้าง เพื่อให้ได้รับการ ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับผลของการสำรวจโครงสร้าง บุคลิกภาพที่มีต่ออัตมรณทัศน์ด้านสังคม เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจาก กลุ่มเพื่อน 5. ผู้วิจัยอธิบายและสรุปเพิ่มเติม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
5	การพัฒนา อัตมโนทัศน์ด้าน สังคมที่เกี่ยวกับ ความสามารถ ในการแสดง ความคิดเห็น และให้การช่วย เหลือเพื่อน	1. เพื่อให้ให้นักเรียน ทราบถึงลักษณะและ ประโยชน์ของทักษะ ในชีวิต 2. เพื่อให้ให้นักเรียน วิเคราะห์ทักษะใน ชีวิต	1. ผู้วิจัยอธิบาย พร้อมยกตัวอย่าง ประกอบ เกี่ยวกับลักษณะของ ทักษะในชีวิต 2. ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ ตามสถานการณ์เกี่ยวกับทักษะใน ชีวิตทั้ง 4 แบบ และให้นักเรียน แสดงความคิดเห็นที่มีต่อทักษะใน ชีวิตที่ตนเองแสดง 3. ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเพิ่มเติม
6	การพัฒนา อัตมโนทัศน์ด้าน สังคมที่เกี่ยวกับ ความสามารถ ในการแสดง ความคิดเห็น และให้การช่วย เหลือเพื่อน	เพื่อให้ให้นักเรียน ทราบถึงผลของการ เรียนรู้ทักษะในชีวิต ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้าน สังคมที่เกี่ยวกับความ สามารถในการแสดง ความคิดเห็นและการ ให้ความช่วยเหลือ เพื่อน	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ว่าทักษะในชีวิตแต่ละลักษณะที่เกี่ยว ข้องและส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ด้าน สังคมที่เกี่ยวกับความสามารถใน การแสดงความคิดเห็นและให้การ ช่วยเหลือเพื่อน 2. ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเพิ่มเติม
7	การพัฒนา อัตมโนทัศน์ด้าน สังคมที่เกี่ยวกับ	1. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบ ถึงความหมายและ รูปแบบการใส่ใจ	1. ผู้วิจัยอธิบายความหมายและรูปแบบ ของการใส่ใจ 2. ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติและแสดงการ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	ความสามารถ ในการแสดง ความคิดเห็น และให้การช่วย เหลือเพื่อน	2. เพื่อให้นักเรียนทราบ ถึงผลของการใส่ใจ ที่มีต่อทัศนคติด้าน สังคมที่เกี่ยวกับความ สามารถในการแสดง ความคิดเห็นและให้ การช่วยเหลือเพื่อน	1. ใส่ใจกับเพื่อนตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น และให้นักเรียนร่วมกัน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใส่ใจ ที่เพื่อนแสดง 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับผลของการใส่ใจกับเพื่อน ที่มีต่อทัศนคติด้านสังคมที่เกี่ยวกับ ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น และให้การช่วยเหลือเพื่อน 4. ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเพิ่มเติม
8	การพัฒนา ทัศนคติด้าน สังคมที่เกี่ยวกับ ความสามารถ ในการสื่อความ หมายกับเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนทราบ ถึงรูปแบบของการ ติดต่อสื่อสารระหว่าง บุคคลตามทฤษฎีการ วิเคราะห์ติดต่อ สัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2. เพื่อให้นักเรียน สามารถจำแนก รูปแบบของการติดต่อ สื่อสารกับบุคคลอื่น	1. ผู้วิจัยอธิบายรูปแบบของการติดต่อ สื่อสารระหว่างบุคคล ตามทฤษฎี การวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ ตามรูปแบบดังนี้ 1.1 การติดต่อสื่อสารที่รับกัน 1.2 การติดต่อสื่อสารที่ขัดแย้งกัน 1.3 การติดต่อสื่อสารที่แอบแฝง ความรู้สึกลึกที่แท้จริง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนจำแนกรูปแบบ การติดต่อสื่อสารทั้ง 3 รูปแบบ จากสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 3. ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเพิ่มเติม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
9	การพัฒนา อัตรารักษาด้าน สังคมที่เกี่ยวข้อง ความสามารถ ในการสื่อความ หมายกับเพื่อน	เพื่อให้ให้นักเรียนทราบ ถึงผลของการเรียนรู้ รูปแบบการติดต่อ สื่อสารระหว่างบุคคล ที่มีต่ออัตรารักษาด้าน สังคมที่เกี่ยวข้องกับ ความสามารถในการสื่อ ความหมายกับเพื่อน	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ ที่นำมาได้กำหนดบทบาทในการติดต่อ สื่อสารกับบุคคลอื่น ในรูปแบบต่างๆ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนวิเคราะห์บทบาท การสื่อสารกับบุคคลอื่นที่เพื่อนแสดง ว่า อยู่ในรูปแบบใด 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับผลของการเรียนรู้รูปแบบ การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลที่มี ต่ออัตรารักษาด้านสังคมที่เกี่ยวข้อง ความสามารถในการสื่อความหมาย กับเพื่อน 4. ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเพิ่มเติม
10	การพัฒนา อัตรารักษาด้าน สังคม	1. เพื่อให้นักเรียนได้รับ ความรู้เกี่ยวกับการ ฝึกการวิเคราะห์ ติดต่อสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลทั้ง 4 ขั้นตอน 2. เพื่อสรุปผลการฝึก การวิเคราะห์ติดต่อ สัมพันธ์ระหว่างบุคคล	1. ผู้วิจัยอธิบายถึงการฝึกการวิเคราะห์ ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งหมด ที่ได้กล่าวมาโดยสรุป 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนซักถามปัญหาและ ข้อข้องใจต่าง ๆ 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับผลของการฝึกการวิเคราะห์ ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ที่มีต่อ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		ที่มีต่ออัตมรณทัศน์ด้านสังคม	อัตมรณทัศน์ด้านสังคม ที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น การให้ความช่วยเหลือเพื่อน และความสามารถในการสื่อความหมายกับเพื่อน 4. ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเพิ่มเติม
11	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งต่อการเข้าร่วมการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	1. ผู้วิจัยถามนักเรียนทุกคนถึงความรู้สึกในการเข้าร่วมฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครั้งนี้ 2. ผู้วิจัยเปิดเผยถึงความรู้สึกของตนเองต่อการได้มาซึ่งการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในการพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคม 3. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียน 4. ผู้วิจัยและนักเรียน ร่วมกันร้องเพลงลา

รายละเอียดโปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ครั้งที่ 1

เรื่อง ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้วิจัยและสมาชิกได้ทำความรู้จักกัน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ ลักษณะของการฝึก รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักเรียน ในการเข้าร่วมการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครั้งนี้
3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงวัน เวลา และสถานที่ ที่ใช้ในการฝึก

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

-

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำความรู้จักกัน โดยเข้าร่วมกิจกรรม"ใส่ทวนชื่อรอบวง"
 - โดย
 - 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม
 - 2.2 ชี้แจงวิธีการให้นักเรียนทุกคนแนะนำตัวเองด้วยเสียงดังฟังชัด โดยเริ่มจากหัวแถวก่อน แล้วเรียงไปเรื่อย ๆ จนครบทุกคน การแนะนำตัว ให้นำแนะนำ 2 ข้อ คือ
 - 1) ชื่อ
 - 2) ลักษณะนิสัยของตนเอง
 - 2.3 ให้นักเรียนแต่ละคน ออกมาทวนการแนะนำตัวเองของเพื่อน ให้นำครบทุกคน โดยมีกติกาว่า ให้นำใช้ความจำไม่ให้นำใช้การจด
3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ และลักษณะของการฝึก รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องปฏิบัติภายในกลุ่ม

4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

5. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่และจำนวนครั้งในการฝึก และแจก
โปรแกรมการเข้าร่วมการฝึกการวิเคราะห์ที่ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
การประเมินผล

1. สืบเกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรม "ใส่ทวนชื่อรอบวง"
2. จากการซักถาม

ครั้งที่ 2

เรื่อง การพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักเรียนได้รับความรู้ เกี่ยวกับอัตมรณทัศน์ด้านสังคม

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

1. แผ่นใสเกี่ยวกับอัตมรณทัศน์ด้านสังคม
2. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
3. แบบประเมินบุคลิกภาพ จำนวน 8 ฉบับ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนในเรื่อง
 - 1.1 ความหมายของอัตมรณทัศน์และอัตมรณทัศน์ด้านสังคม
 - 1.2 ความสำคัญของอัตมรณทัศน์ด้านสังคม
2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามเกี่ยวกับความหมาย และความสำคัญของอัตมรณทัศน์ด้านสังคม
3. ผู้วิจัยสรุป
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบประเมินบุคลิกภาพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจ และซักถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบแบบประเมินบุคลิกภาพ

แบบทดสอบบุคลิกภาพแนว TA (Transactional Analysis)

คำชี้แจง แบบทดสอบ เป็นการวัดความคิดความรู้สึกของท่านที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ขอให้ท่านวัดระดับความรู้สึกของท่านให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

แนวการตอบ เมื่อท่านอ่านข้อความเสร็จ ให้ท่านจับความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้นว่า จริง หรือไม่จริง ในกรณีที่คำตอบออกมาว่า "จริง" ท่านจึงค่อยแยกระดับว่า จริงมากน้อยเพียงใด แต่ถ้าคำตอบที่ออกมาคลุมเครือระหว่าง จริง กับ ไม่จริง นั้น อาจจะหมายความว่า มีความจริงเพียงเล็กน้อย

ข้อความ	ไม่จริง	จริง เพียง เล็กน้อย	จริง พอควร	จริง ค่อนข้าง มาก	จริง มากที่สุด
ข้าพเจ้ามัก...					
1. ชอบใช้คำว่า "ควรจะ..." "ต้อง..." กับคนอื่น.....					
2. ชอบให้คนยกย่อง.....					
3. เชื่อว่า การว่ากล่าวตักเตือน และการ ลงโทษบ่อย ๆ สามารถทำให้ผู้อื่นปรับปรุง ตัวให้ดีขึ้นได้.....					
4. ชอบเป็นผู้นำที่เด็ดขาด.....					
5. ชอบวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่น.....					
6. ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น.....					
7. ติงว่า เห็นคนอื่นปฏิบัติตามที่ตนบอก.....					

ข้อความ	ไม่จริง	จริง เพียง เล็กน้อย	จริง พอควร	จริง ค่อนข้าง มาก	จริง มากที่สุด
8. ชอบทำตัวให้เป็นคนที่มีความสำคัญต่อคนอื่น					
9. ชอบช่วยผู้อื่นแก้ปัญหา.....					
10. รู้สึกสงสาร เมื่อเห็นผู้อื่นเดือดร้อน.....					
11. พยายามทำความเข้าใจและความทุกข์ของ คนอื่น.....					
12. ชอบปกป้องเมื่อเห็นผู้อื่นเดือดร้อน.....					
13. ยอมรับว่าผู้อื่นสามารถทำผิดในเรื่องเดิม ได้มากกว่า 1 ครั้ง.....					
14. ให้อภัยได้เสมอเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด.....					
15. มีความอ่อนโยน เมตตา กรุณา.....					
16. เห็นว่าคนเราควรจะให้มากกว่าการรับ..					
17. ชอบคิดค้นหาวิธีการแก้ปัญหา.....					
18. ดัดสินปัญหาต่าง ๆ โดยใช้เหตุผลมากกว่า อารมณ์.....					
19. เมื่อต้องเสียเงินซื้อสิ่งของ มักจะคิด เปรียบเทียบราคาและประโยชน์มากกว่า เหตุผลอื่น.....					
20. มักคิดและลงมือปฏิบัติมากกว่าพูด อย่างเดียว.....					
21. ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของสังคม.....					

ข้อความ	ไม่จริง	จริง เพียง เล็กน้อย	จริง พอควร	จริง ค่อนข้าง มาก	จริง มาก ที่สุด
22. ทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ.....					
23. รู้สึกว่า บางครั้งหงอยเหงา เบาสมอง และเหินห่างจากผู้คน.....					
24. ค้นหาสาเหตุที่ทำให้ล้มเหลวในเรื่องนั้นๆ เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น.....					
25. ชอบวิ่งเล่น สนุกสนาน ร่าเริง มีชีวิตชีวา.....					
26. ชอบทำอะไรไม่มีเป้าหมายในชีวิต.....					
27. ชอบการเปลี่ยนแปลง กระตือรือร้นต่อสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ.....					
28. ชอบทำอะไรตามสบาย รักอิสระเสรี ไม่ชอบให้มีใครมาบีบบังคับ.....					
29. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์.....					
30. เปิดเผยความรู้สึกที่ต้องการต่อผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา.....					
31. ชอบกินและเที่ยวในที่ใหม่ ๆ แปลก ๆ.....					
32. ไม่มีความอดทนต่อปัญหาหรือความลำบาก.....					
33. มีความคิดเห็นคล้อยตามผู้อื่นง่าย.....					
34. เอาใจคนอื่นเก่ง.....					
35. ชอบใกล้ชิด เกือบ ประนีประนอม ไม่ค่อยขัดใจคนอื่น.....					

ข้อความ	ไม่จริง	จริง เพียง เล็กน้อย	จริง พอควร	จริง ค่อนข้าง มาก	จริง มาก ที่สุด
36. เป็นคนสุภาพ อ่อนน้อมต่อมตนกับบุคคลอื่น					
37. เป็นคนปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ง่าย.....					
38. เชื่อเรื่องเวรกรรมชดกลาง.....					
39. รู้สึกไม่สบายใจเมื่อขัดแย้งกับผู้อื่น.....					
40. คิดมาก เมื่อเฝ้าทาคความผิดมา.....					

ครั้งที่ 3

เรื่อง การพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างบุคลิกภาพทั้ง 3 ภาวะ และสามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะความเป็นเด็ก
2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงผลของภาวะต่าง ๆ ที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

1. ภาพพลิกโครงสร้างบุคลิกภาพทั้ง 3 ภาวะ
2. เอกสารสถานการณ์
3. แบบประเมินบุคลิกภาพ จำนวน 8 ฉบับ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอธิบาย พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ เกี่ยวกับโครงสร้างบุคลิกภาพทั้ง 3 ภาวะ ได้แก่
 - 1.1 ภาวะความเป็นพ่อแม่
 - 1.2 ภาวะความเป็นผู้ใหญ่
 - 1.3 ภาวะความเป็นเด็ก
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนจำแนกภาวะทั้ง 3 ภาวะ จากสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับภาวะทั้ง 3 ภาวะ ที่ส่งผลต่อการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
4. ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเพิ่มเติมถึงผลของภาวะต่าง ๆ ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

การประเมินผล

1. สืบเกิดจากการตั้งใจทำ และจากความสามารถในการจำแนกภาวะทั้ง 3 ภาวะของนักเรียน
2. สืบเกิดจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

เอกสารสถานการณ์เพื่อจําแนกรักรสร้างบุคลิกภาพทั้ง 3 ภาวะ

สถานการณ์ที่ 1

คุณครูพานักเรียนไปชมนิทรรศการศิลปะสมัยใหม่ ขณะที่ยืนชมภาพเขียนอยู่นั้น
นักเรียน 3 คน ได้พูดกันว่า

มยุรี : "เอ ! นี่มันรูปอะไรนี่ ดูไม่รู้เรื่องเลย"

สมชาย : "รูปนี้คิดราคาไว้ 7,000 บาท"

จําวงศ์ : "โธ่โธ ! สีสวยเป็นบ้าเลย"

สถานการณ์ที่ 2

อาภา เอาเค้กช็อกโกแลตมาให้เพื่อน ๆ รับประทาน ในขณะที่เพื่อน ๆ กำลัง
อยู่ในระหว่างลดความอ้วน

สมจิตร : "เอาไปเถอะ เธอไม่รู้หรือยังว่าฉันกำลัง ใดเอท อยู่ปะ"

บรรจง : "เค้กชิ้นนี้อาจจะมีแคลอรีถึง 400 ฉันคิดว่าฉันไม่ควรกินมันหรอก"

ดวงใจ : "แหม ! ดูน่ากินจัง ฉันต้องกินให้หมดเลย ยอมอ้วนซักวันคงไม่เป็นไร
พรุ่งนี้ค่อยลดใหม่"

ครั้งที่ 4

เรื่อง การพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้วิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบว่า ควรเพิ่มหรือลดภาวะตัวตนใดบ้าง จึงจะทำให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
3. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบว่า โครงสร้างบุคลิกภาพนั้น ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนอย่างไร

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษจำนวน 8 แผ่น
2. ดินสอจำนวน 8 แท่ง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสำรวจบุคลิกภาพของตนเองว่า นักเรียนมีภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะความเป็นเด็ก มากน้อยเพียงใด โดยเขียนวงกลมแสดงถึงโครงสร้างบุคลิกภาพของตนเองลงในกระดาษ
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเปรียบเทียบผลที่ได้ จากการสำรวจบุคลิกภาพด้วยตนเอง และผลที่ได้จากการทบทวนสำรวจบุคลิกภาพว่า มีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างอย่างไร
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า ตนเองควรเพิ่มหรือลดภาวะตัวตนใดบ้าง เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับผลของการสำรวจโครงสร้างบุคลิกภาพ ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
5. ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการสำรวจบุคคลิกภาพด้วยตนเอง
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 5

เรื่อง การพัฒนาอัตรากำลังด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการแสดง
ความคิดเห็นและให้การช่วยเหลือเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้พนักงานเรียนทราบถึงลักษณะและประโยชน์ของทัศนคติในชีวิตร
2. เพื่อให้พนักงานเรียนวิเคราะห์ทัศนคติในชีวิตร

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

1. ภาพพอลลี แสดงลักษณะทัศนคติในชีวิตร
2. เอกสารสถานการณ์เกี่ยวกับทัศนคติในชีวิตรทั้ง 4 ลักษณะ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอธิบาย พร้อมยกตัวอย่างประกอบ เกี่ยวกับลักษณะและประโยชน์ของ
ทัศนคติในชีวิตร
2. ให้พนักงานเรียนแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ เกี่ยวกับลักษณะทัศนคติในชีวิตร
ทั้ง 4 แบบ และให้พนักงานเรียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อทัศนคติในชีวิตรที่ตนเองแสดง
3. ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจทำ และจากการซักถาม
2. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติ
3. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น

สถานการณ์เพื่อแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับลักษณะทักษะในชีวิต

มยุรี เป็นนักเรียนที่เรียนอ่อนที่สุดตามชั้นเรียน เมื่อวานคุณครูประกาศผลสอบ มยุรี สอบตกอีกแล้ว ต้องสอบซ่อม 2 วิชา เมื่อกลับถึงบ้านก็โดนพ่อแม่ดุด่า วันนี้มยุรีมาโรงเรียน มยุรีรู้สึกหดหู่มาก เมื่อมยุรีพบกับสมจิต

มยุรี : "โลกนี้มันน่าอยู่เลย มีแต่คนไม่ดี ตัวฉันเองก็ไม่ดี ทำอะไรไม่เคยสำเร็จเลย"

สมจิต : (พูดอย่างอ่อนโยน) "คนเราทำอะไร ก็มีทั้งที่สำเร็จ และไม่สำเร็จ มยุรีก็ทำอะไรสำเร็จตั้งหลายอย่าง อย่างเมื่อวันก่อน มยุรีก็ยังวาดภาพได้อย่างสวยงามเลย"

ขณะนั้นเอง ฤทัยกับคารา ก็เดินมาพบสมจิตกับมยุรี

ฤทัย : "สวัสดีค่ะมยุรี ได้ข่าวว่าเธอสอบตกอีกแล้วละสิ น่าสงสารคุณแม่เธอนะ ไม่เคยได้รับข่าวดีเลย พยายามให้มากขึ้นหน่อยซิค่ะ"

คารา : "เร็ว ๆ เข้าเถอะค่ะฤทัย ยิ่งงวันนี่เธอก็ต้องช่วยฉันหน่อยนะซิะ การบ้านเลขมันยาก ฉันทำไม่ได้ เธอช่วยไปดูให้ฉันหน่อยนะซิะ"

ฤทัย : "น่ารำคาญจริง ๆ เธอนี่ ! เลขง่าย ๆ แค่นี้ก็ทำไม่ได้ ต้องให้ฉันช่วยอยู่เรื่อยเลย"

ครั้งที่ 6

เรื่อง การพัฒนาอัครมณฑลด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแสดง
ความคิดเห็นและให้การช่วยเหลือเพื่อน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนทราบถึงผลของการเรียนรู้ทักษะในชีวิต ที่มีต่ออัครมณฑล
ด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแสดงความคิดเห็น และให้การ
ช่วยเหลือเพื่อน

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อทักษะ
ในชีวิต ทั้ง 4 ลักษณะ
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า ทักษะในชีวิตแต่ละลักษณะ เกี่ยวข้อง
และส่งผลต่ออัครมณฑลด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและให้การ
ช่วยเหลือเพื่อน
3. ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 7

เรื่อง การพัฒนาอัตรานักเรียนด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการแสดง
ความคิดเห็นและให้การช่วยเหลือเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงความหมายและรูปแบบการใส่ใจ
2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงผลของการใส่ใจที่มีต่ออัตรานักเรียนด้านสังคมที่เกี่ยวกับ
ความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและให้การช่วยเหลือเพื่อน

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

เอกสารสถานการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอธิบายความหมายและรูปแบบการใส่ใจ
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับการใส่ใจกับเพื่อน ตาม
สถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใส่ใจที่เพื่อนแสดง
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของการใส่ใจกับเพื่อน ที่มีต่อ
อัตรานักเรียนด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและให้การช่วยเหลือเพื่อน
4. ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติ
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

เอกสารสถานการณ์ การสาธิตกับเพื่อน

สถานการณ์ที่ 1

อรุณีนั่งอยู่ในห้องเรียน วรรณดาเดินเข้ามาในห้องเรียน

อรุณี : (เงยหน้าขึ้นยิ้มแล้วพูดว่า) "สวัสดีค่ะวรรณดา วันนี้ดูสดใสจังเลย"

วรรณดา : (ยิ้มแล้วเดินเข้ามาหาอรุณี) "เธอก็ดูสดใสเหมือนกันนะ"

สถานการณ์ที่ 2

เพื่อน ๆ ในห้อง กำลังประชุมกันเพื่อจัดนิทรรศการทางวิชาการ วิจัยได้เสนอความคิดเห็น ในการจัดนิทรรศการแก่ที่ประชุม สมชายได้พูดกับวิจัยว่า "เป็นความคิดที่ดีมากเลย เราเห็นด้วยกับความคิดเห็นของนาย" พร้อมกันนี้ สมชายก็ยิ้มและยกนิ้วให้

ครั้งที่ 8

เรื่อง การพัฒนาอัตลักษณ์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการสื่อความหมาย
กับเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบถึงรูปแบบของการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลตามทฤษฎี
การวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถจำแนกรูปแบบการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น

เวลาทำ

60 นาที

อุปกรณ์

1. ภาพพลีกรูปแบบการติดต่อสื่อสาร
2. เอกสารสถานการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอธิบายรูปแบบการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ตามทฤษฎีการวิเคราะห์
ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ ตามรูปแบบดังนี้
 - 1.1 การติดต่อสื่อสารที่รับกัน
 - 1.2 การติดต่อสื่อสารที่ขัดแย้งกัน
 - 1.1 การติดต่อสื่อสารที่แอบแฝงความรู้สึกที่แท้จริง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนจำแนกรูปแบบการติดต่อสื่อสาร ทั้ง 3 รูปแบบ จาก
สถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. ผู้วิจัยสรุป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง
2. สังเกตจากการจำแนกรูปแบบการติดต่อสื่อสาร

สถานการณ์เพื่อจําแนกรูปแบบการติดต่อสื่อสาร

สถานการณ์ที่ 1

- A : เวลาที่โรมงแล้วจ๊ะ
 B : บ่ายโมงครึ่งแล้วค่ะ
 C : เอ ! รู้จักชื่อนาฬิกามาใช้บ้างไม่ได้หรือไง

สถานการณ์ที่ 2

- A : ทำรายงานเสร็จแล้วหรือยังคะ
 B : เสร็จแล้วค่ะ
 C : อย่างมาอยู่กับฉันได้ไหม

สถานการณ์ที่ 3

- A : ได้ข่าวว่า เธอต้องสอบซ่อมวิชาภาษาอังกฤษอีกเธอ พยายาม
 เข้านะ ฉันเอาไว้ช่วย (ทำหน้ายิ้มเยาะ)
 (สอบตกอีกแล้วซิทำ ผู้ฉันก็ไม่ได้)
 B : ขอบใจ (หน้าบึ้ง พูดแล้วหันหน้าไปทางอื่น)
 (ไม่ต้องมาเยาะเย้ยกันหรอก)

ครั้งที่ 9

เรื่อง การพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการสื่อความหมายกับเพื่อน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ทราบถึงผลของการเรียนรู้รูปแบบการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ที่มีต่ออัตมรณทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการสื่อความหมายกับเพื่อน

เวลาทำ

60 นาที

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ ที่ไม่ได้กำหนดบทบาทในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นในรูปแบบต่าง ๆ และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบต่าง ๆ ในการติดต่อสื่อสาร
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนวิเคราะห์บทบาทการสื่อสารกับบุคคลอื่น ที่เพื่อนแสดงว่าอยู่ในรูปแบบใด
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของการเรียนรู้รูปแบบการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ที่มีต่ออัตมรณทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการสื่อความหมายกับเพื่อน
4. ผู้วิจัยสรุป และอธิบายเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติ
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น

ครั้งที่ 10

เรื่อง การพัฒนาอัตรากำลังคนด้านสังคม โดยการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้ง 4 ขั้นตอน
2. เพื่อสรุปผลของการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่ออัตรากำลังคนด้านสังคม

เวลาทำ

60 นาที

อุปกรณ์

1. แผนใสเกี่ยวกับการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้ง 4 ขั้นตอน
2. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอธิบายถึงการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งหมดที่ได้กล่าวมาโดยสรุป
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนซักถามปัญหาและข้อข้องใจต่าง ๆ
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ที่มีต่ออัตรากำลังคนด้านสังคม ที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น การให้ความช่วยเหลือเพื่อน และความสามารถในการสื่อความหมายกับเพื่อน
4. ผู้วิจัยสรุป และอธิบายเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากความตั้งใจ
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น

ครั้งที่ 11

เรื่อง บัณฑิตนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้สึก และความคิดเห็นที่มีต่อการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งต่อการเข้าร่วมการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

1. แผ่นใสเพลง "ลา"
2. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนทุกคน ถึงความรู้สึกลงในการเข้าร่วมการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครั้งนี้
2. ผู้วิจัยเปิดเผยถึงความรู้สึกของตนเอง ต่อการได้มาใช้ในการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคม
3. ผู้วิจัยกล่าวขอบใจนักเรียน
4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง "ลา"

การประเมินผล

สังเกตจากการแสดงความรู้สึกของนักเรียน

โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สำหรับกลุ่มทดลองที่ 2

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกคุ้นเคย อบอุ่นปลอดภัย เป็นกันเองและไว้วางใจผู้นำกลุ่ม 2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรม กฎระเบียบ และวิธีการเข้าร่วมกิจกรรม 3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงวัน เวลา และสถานที่ที่ใช้ในการฝึก	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2. ผู้วิจัยใช้กิจกรรม"จับฉลากแนะนำชื่อ" เพื่อแนะนำตนเองและให้นักเรียนได้แนะนำตนเอง 3. ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรม กฎระเบียบ และวิธีการเข้าร่วมกิจกรรม อธิบายรายละเอียดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มที่จะต้องปฏิบัติ 4. ผู้วิจัยแจกโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มให้กับนักเรียนทุกคน 5. ผู้วิจัยซักถามข้อสงสัยและปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่เข้าใจในการทำกิจกรรมกลุ่ม 6. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเพื่อความเข้าใจร่วมกัน
2	อัตรณทัศนด้านสังคม	เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอัตรณทัศน	ผู้วิจัยใช้เทคนิคการอภิปรายกลุ่ม 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนา

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		และอัตมโนทัศน์ด้านสังคม	กับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่เรื่อง อัตมโนทัศน์และอัตมโนทัศน์ด้าน สังคม 2. <u>ขั้นกิจกรรม</u> ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับ อัตมโนทัศน์และอัตมโนทัศน์ด้านสังคม 3. <u>ขั้นวิเคราะห์</u> ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปราย ถึงความสำคัญของอัตมโนทัศน์ด้าน สังคม 4. <u>ขั้นสรุป</u> 4.1 ตัวแทนนักเรียนกล่าวสรุป เรื่องที่อภิปราย 4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
3	การพัฒนา อัตมโนทัศน์ด้าน สังคมที่เกี่ยวกับการ ได้รับการ ยอมรับจากกลุ่ม เพื่อน	1. เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จัก และยอมรับตัวเอง มากขึ้น 2. เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจ และยอมรับผู้อื่น 3. เพื่อให้ให้นักเรียนเห็น ถึงผลของการยอมรับ ตนเองและผู้อื่น ที่มี	ผู้วิจัยใช้ "เกม" 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนา กับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม ในวันนี้ 2. <u>ขั้นกิจกรรม</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม "ต้นไม้หลายมิติ"

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		ต่อการได้รับการ ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน	3. <u>ขั้นวิเคราะห์</u> 3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายและสรุปข้อคิด คิดเห็น ที่ได้รับจากกิจกรรม "ต้นไม้หลายมิติ" เพื่อเป็น แนวทางนำไปสู่การพัฒนา อัตมรณทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการ ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม เพื่อน 4. <u>ขั้นสรุป</u> 4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นตัวแทน ของแต่ละกลุ่มมารายงานข้อสรุป ที่ได้รับจากกลุ่ม 4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
4	การพัฒนา อัตมรณทัศน์ด้าน สังคมที่เกี่ยวกับการ ได้รับการ ยอมรับจากกลุ่ม เพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนได้ ตระหนักว่า คนเรา ต้องการการยอมรับ และความสนใจจาก ผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนเห็น ถึงผลของการ	ผู้วิจัยใช้ "เกม" 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม 2. <u>ขั้นกิจกรรม</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันปฏิบัติ กิจกรรม "แข่งกันขาย"

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		ต้องการการยอมรับและความสนใจจากผู้อื่นที่มีต่อการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน	3. <u>ขั้นวิเคราะห์</u> 3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายและแสดงข้อคิดเห็นถึงสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม "แข่งขันขาย" เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน 4. <u>ขั้นสรุป</u> 4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มมารายงานสรุปข้อคิดเห็นจากกลุ่ม 4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
5	การพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนมองเห็นความดี และสามารถบอกส่วนดีของตนเองได้ 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงการยอมรับและภาคภูมิใจ	ผู้วิจัยใช้ "เกม" 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม 2. <u>ขั้นกิจกรรม</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมการสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเอง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		ในส่วนที่ดีของตนเอง ที่มีต่อการได้รับการ ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน 3. เพื่อให้ให้นักเรียนมองเห็นถึงผลของการ ยอมรับและภาคภูมิใจ ในส่วนที่ดีของตนเอง ที่มีต่อการได้รับการ ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน	3. <u>ขั้นวิเคราะห์</u> 3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกัน อภิปรายและแสดงข้อคิดเห็นถึงสิ่ง ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม การสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเองที่มี ต่อการได้รับการยอมรับจากกลุ่ม เพื่อน 4. <u>ขั้นสรุป</u> 4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นตัวแทน ของแต่ละกลุ่มมารายงานข้อสรุป ที่ได้จากกลุ่ม 4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
6	การพัฒนา ทัศนคติด้าน สังคมที่เกี่ยวกับ ความสามารถ ในการแสดง ความคิดเห็น และให้การช่วยเหลือเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ในเรื่อง ทัศนคติเกี่ยวกับการ ปฏิบัติตัวกับเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนได้ ทราบถึงผลของ ทัศนคติด้านสังคม ที่เกี่ยวกับความ สามารถในการแสดง	ผู้วิจัยใช้เทคนิค"อภิปรายกลุ่ม" 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม 2. <u>ขั้นกิจกรรม</u> 2.1 ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนในเรื่อง ทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวกับ เพื่อน 2.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		ความคิดเห็นและให้การช่วยเหลือเพื่อน	กลุ่มละ 4 คน 2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในเรื่องผลของอัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและการช่วยเหลือเพื่อน 3. <u>ขั้นวิเคราะห์</u> 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มมารายงานผลการอภิปราย 3.2 ให้นักเรียนทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็นในผลการรายงาน 3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
7	การพัฒนา อัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและการช่วยเหลือเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนได้มองเห็นคุณค่าในตนเอง 2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง 3. เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงผลของการเห็นคุณค่าและเชื่อมั่น	ผู้วิจัยใช้ "เกม" 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม 2. <u>ขั้นกิจกรรม</u> 2.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม "ฉันคือคนสำคัญ"

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีการในการ
		ตนเองที่มีต่อความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและให้การช่วยเหลือเพื่อน	3. <u>ขั้นวิเคราะห์</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในเรื่องผลของกิจกรรมที่มีต่อความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและให้การช่วยเหลือเพื่อน 4. <u>ขั้นสรุป</u> 4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มมารายงานข้อสรุปของกลุ่มตัวเอง 4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
8	การพัฒนา อัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการสื่อความหมายให้ตรงกันกับเพื่อน	เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญในการใช้ภาษาและคำพูดในการสื่อความหมายเพื่อที่จะให้เกิดความเข้าใจตรงกัน	ผู้วิจัยใช้ "เกม" 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม 2. <u>ขั้นกิจกรรม</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม "ภาพเหมือน" 3. <u>ขั้นวิเคราะห์</u> 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงผลที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรม ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมาย

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			ให้ตรงกันกับเพื่อน 4. <u>ขั้นสรุป</u> 4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม 4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
9	การพัฒนา ทัศนคติด้าน สังคมที่เกี่ยวกับ ความสามารถ ในการสื่อความ หมายให้เข้าใจ ได้ตรงกันกับ เพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนเห็น ถึงความสำคัญในการ ใช้ภาษาในการสื่อ ความหมาย เพื่อให้ เกิดความเข้าใจตรง กัน 2. เพื่อให้สมาชิก ตระหนักถึงความ สำคัญของทักษะการ ฟังที่มีต่อความ สามารถในการสื่อ ความหมายให้ตรงกัน	ผู้วิจัยใช้ "เกม" 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม 2. <u>ขั้นกิจกรรม</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม "เปิดประตู" 3. <u>ขั้นวิเคราะห์</u> 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงผลที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรม ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายให้ตรงกันกับเพื่อน 4. <u>ขั้นสรุป</u> 4.1 ผู้วิจัยให้ตัวแทนของนักเรียนออกมาสรุปข้อคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม 4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
10	การพัฒนา อัตมรณทัศน์ด้าน สังคมที่เกี่ยวกับการ การได้รับการ ยอมรับจากกลุ่ม เพื่อน, ความ สามารถในการ แสดงความคิด เห็นและให้การ ช่วยเหลือเพื่อน และความ สามารถในการ สื่อความหมาย ได้ตรงกันกับ เพื่อน	เพื่อให้นักเรียนได้ ทราบถึงผลของ กิจกรรมทั้งหมดที่มี ต่อการพัฒนา อัตมรณทัศน์ด้านสังคม	ผู้วิจัยใช้เทคนิค"อภิปรายกลุ่ม" 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนา กับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม 2. <u>ขั้นกิจกรรม</u> ผู้วิจัยอภิปรายกับนักเรียนถึงกิจกรรม ทั้งหมดที่ได้ปฏิบัติมา 3. <u>ขั้นวิเคราะห์</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิด เห็นถึงผลที่ได้รับจากการปฏิบัติ กิจกรรมทั้งหมด ที่มีต่อการพัฒนา อัตมรณทัศน์ด้านสังคม 4. <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนสรุปและ ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
11	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนแสดง ความรู้สึกและความ คิดเห็นต่อการเข้า ร่วมกิจกรรมกลุ่ม 2. เพื่อให้นักเรียนเกิด ความซาบซึ้งต่อการ	1. ผู้วิจัยถามนักเรียนทุกคนถึงความรู้สึก งานการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ 2. ผู้วิจัยเปิดเผยถึงความรู้สึกของตนเอง ต่อการได้เข้ามาใช้กิจกรรมกลุ่มพัฒนา อัตมรณทัศน์ด้านสังคม 3. ผู้วิจัยกล่าวขอขอบคุณนักเรียน

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ ด้านสังคม	4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง "ลา"

รายละเอียดโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 1

เรื่อง บรมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งเคย อบอุ่น ปลอดภัย เป็นกันเอง และไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรม กฎระเบียบ และวิธีการเข้าร่วมกิจกรรม
3. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบถึงวัน เวลา และสถานที่ ที่ใช้ในการฝึก

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

1. โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จำนวน 8 ชุด
2. สลากชื่อผู้เข้ารับการอบรมทุกคน, กลองสำหรับใส่สลากชื่อผู้เข้ากลุ่ม

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม
2. ผู้วิจัยใช้กิจกรรม "จับสลากแนะนำชื่อ" เพื่อแนะนำตนเอง และให้นักเรียนได้แนะนำตนเอง โดย
 - 2.1 ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนของกิจกรรม
 - 2.2 ผู้วิจัยจับสลากชื่อผู้เข้ารับการอบรมมา 1 ใบ จับได้ชื่อผู้ใด ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้นั้น ด้วยคำถาม 2 ข้อ คือ
 - 1) ชื่อ
 - 2) ลักษณะนิสัยของตนเอง
 แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนอื่น ๆ สัมภาษณ์เพิ่มเติมอีก

1 ข้อ

2.3 ผู้วิจัยให้ผู้ที่ถูกสัมภาษณ์คนแรก จับสลากชื่อคนต่อไป แล้วผู้ที่ถูกสัมภาษณ์คนแรก จะทำหน้าที่สัมภาษณ์ผู้ที่ถูกจับชื่อได้ต่อไป ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนครบทุกคน

3. ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรม กฎระเบียบ และวิธีการเข้าร่วมกิจกรรม อธิบายรายละเอียดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มที่จะต้องปฏิบัติ

4. ผู้วิจัยแจกโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มให้กับนักเรียนทุกคน

5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยและปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่เข้าใจในการทำกิจกรรมกลุ่ม

6. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม "จับสลากแนะนำชื่อ"
2. จากการซักถามปัญหาและข้อสงสัย

ครั้งที่ 2

เรื่อง อัตมรณทัศน์ด้านสังคม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอัตมรณทัศน์และอัตมรณทัศน์ด้านสังคม

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

1. แผ่นใสเรื่องอัตมรณทัศน์ และอัตมรณทัศน์ด้านสังคม
2. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทาย และสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่เรื่องอัตมรณทัศน์ด้านสังคม
2. ขั้นกิจกรรม ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับอัตมรณทัศน์ และอัตมรณทัศน์ด้านสังคม ในหัวข้อ
 - 2.1 ความหมาย
 - 2.2 ความสำคัญและประโยชน์
3. ขั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงความสำคัญและประโยชน์ของอัตมรณทัศน์ด้านสังคม
4. ขั้นสรุป
 - 4.1 ตัวแทนนักเรียนกล่าวสรุปเรื่องที่อภิปราย
 - 4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 3

เรื่อง การพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักและยอมรับตนเองมากขึ้น
2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับผู้อื่น
3. เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงผลของการยอมรับตนเองและผู้อื่น ที่มีต่อการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

การยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษดำไม้
2. ไม้สำหรับตั้งกระดาษดำไม้
3. กระดาษ ปากกา

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และสรุปกิจกรรมในครั้งที่ 2 ต่อจากนั้น ผู้วิจัยกล่าวแนะนำกิจกรรมในครั้งนี้ โดยกล่าวถึงกติกา และแนวทางการร่วมกิจกรรม
2. ขั้นกิจกรรม
 - 2.1 ผู้วิจัยจัดให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม นึกกระดาษดำไม้ตั้งไว้บนโต๊ะกลางวง
 - 2.2 แจกกระดาษพร้อมปากกาให้นักเรียนคนละชุด ให้นักเรียนวาดกระดาษดำไม้ นี้ ให้นักล้เสียงกับความเป็นจริงตามที่ตนเห็น
 - 2.3 เมื่อนักเรียนทุกคนวาดเสร็จแล้ว ให้นักเรียนขีด ๆ ว่างบนกระดาษที่วาดแล้ว ให้นักเรียนพิจารณาภาพที่ตนวาดกับกระดาษดำไม้ 1 นาที
 - 2.4 ให้นักเรียนแต่ละคน ส่งภาพของตนเองไปให้เพื่อนสมาชิกที่แต่ละคนวาดแล้ว เปรียบเทียบกับของจริง หลังจากผ่านทุกคนแล้ว นักเรียนก็จะได้ภาพของตนเองกลับคืนมา
3. ขั้นวิเคราะห์

3.1 ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อ ดังนี้

- มีนักเรียนคนใดที่คิดว่า ภาพวาดของตนเองนั้นแย่กว่าของคนอื่น แต่กลับพบว่า ของคนอื่นแย่กว่าภาพของตนเอง
 - นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง เมื่อดูภาพของเราเองและของผู้อื่น
 - ทำามกระดางต้นไม้จึงต้องมีที่รองรับ
 - เมื่อดูภาพของคนที่นั่งตรงกันข้าม ภาพวาดแตกต่างกันหรือไม่
 - การที่เรามองเห็นกระดางต้นไม้และต้นไม้เพียงด้านเดียว เราจะ
- สามารถสรุปลักษณะทั้งหมดของต้นไม้และกระดางต้นไม้ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

4. ขั้นสรุป

- นักเรียนช่วยกันสรุปว่า ได้ข้อคิดอะไรบ้างจากกิจกรรมนี้
- ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 4

เรื่อง การพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้ตระหนักว่า คนเราต้องการการยอมรับ และความสนใจจากผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงผลของการต้องการการยอมรับและความสนใจจากผู้อื่นที่มีต่อการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

เวลาทำ

60 นาที

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม
2. ขั้นกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม "แข่งกันขาย..." โดย
 - 2.1 ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 2 คน เพื่อทำหน้าที่เป็นเซลขายโทรศัพท์
 - 2.2 ให้อาสาสมัครออกไปเตรียมคนนอกห้อง
 - 2.3 ผู้วิจัยบอกสมาชิกที่เหลือว่า ให้ร่วมกันสนับสนุนเซลขายโทรศัพท์ที่มาพูดคนแรก และเมื่อคนที่สองเข้ามาพูด ให้แสดงอาการไม่สนใจ ไม่สนับสนุน
 - 2.4 ให้ทุกคนมารวมกัน และให้อาสาสมัครทั้ง 2 คน ออกมาแสดงความรู้สึกขณะกำลังพูดขายโทรศัพท์
3. ขั้นวิเคราะห์
 - 3.1 ผู้วิจัยแบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน
 - 3.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปราย และแสดงข้อคิดเห็นถึงสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม "แข่งกันขาย..." เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
4. ขั้นสรุป

4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นตัวแทนของกลุ่ม มารายงานสรุปข้อคิดเห็นจากกลุ่ม

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 5

เรื่อง การพัฒนาอัตลักษณ์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนมองเห็นความดีและสามารถบอกส่วนดีของตนเองได้
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงการยอมรับและภาคภูมิใจในส่วนที่ดีของตนเอง
3. เพื่อให้ให้นักเรียนมองเห็นถึงผลของการยอมรับและภาคภูมิใจในส่วนดีของ

ตนเอง ที่มีต่อการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

1. ชองจดหมาย 8 ชอง
2. กระดาษเปล่า 64 แผ่น
3. ปากกา 8 ด้าม

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม
2. ขั้นกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม "การสร้างทัศนคติที่ดีต่อ

ตนเอง" โดย

2.1 ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม

2.2 แจกซองจดหมายให้นักเรียนคนละ 1 ซอง ภายในซองจะมีกระดาษ

8 แผ่น

2.3 ให้นักเรียนเขียนชื่อตัวเองอย่างชัดเจนบนหน้าของจดหมาย และเขียนข้อดีของตนเอง 3 ข้อ ในกระดาษแผ่นที่ 1 แล้วเก็บกระดาษที่เขียนความดีของตนเองไว้

2.4 ให้นักคนส่งซองจดหมายของตนเอง ไปให้เพื่อนทางขวามือของตนเอง เมื่อทุกคนได้รับซองจดหมายแล้ว ให้นักเขียนความดีของเพื่อนที่เป็นเจ้าของซองจดหมายลงไปในกระดาษ 1 ข้อ จากนั้นพับใส่ซอง ส่งต่อไปยังเพื่อนที่อยู่ขวามือ และรับซองทางซ้ายมือมาดำเนินการเหมือนเดิม

2.5 เมื่อได้รับของของตัวเองขึ้นมา ให้เปิดอ่านแล้วเปรียบเทียบข้อความที่ได้รับกับข้อความที่ตนเองเขียนไว้

3. ขั้นวิเคราะห์

3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปราย และแสดงข้อคิดเห็นถึงสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ที่มีต่อการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

4. ขั้นสรุป

4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นตัวแทนของกลุ่ม มารายงานถึงข้อสรุปที่ได้รับจากกลุ่ม

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 6

เรื่อง การพัฒนาอัตมรณทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการแสดง
ความคิดเห็นและการช่วยเหลือเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ในเรื่องอัตมรณทัศน์กับการปฏิบัติตัวกับเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงอัตมรณทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและการช่วยเหลือเพื่อน

เวลาที่ใช้ 60 นาที

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม
2. ขั้นกิจกรรม
 - 2.1 ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนในหัวข้อ
 - อัตมรณทัศน์กับการแสดงพฤติกรรม
 - ลักษณะของผู้ที่มี อัตมรณทัศน์ด้านสังคมทางบวกและทางลบ
 - อัตมรณทัศน์ด้านสังคมกับท่าทีการปฏิบัติต่อเพื่อน
3. ขั้นวิเคราะห์
 - 3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน
 - 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในเรื่องอัตมรณทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและการช่วยเหลือเพื่อน
4. ขั้นสรุป
 - 4.1 ผู้วิจัยให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มมารายงานผลการอภิปราย
 - 4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจทำ
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 7

เรื่อง การพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการแสดง
ความคิดเห็นและให้การช่วยเหลือเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้มองเห็นคุณค่าในตนเอง
2. เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
3. เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นถึงผลของการเห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในตนเองที่มีต่อ

ความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและให้การช่วยเหลือเพื่อน

เวลาที่ใช้ 60 นาที

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม
2. ขั้นกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม "ฉันคือคนสำคัญ"
 - 2.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน
 - 2.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนับ 1 เรื่อยไปจนถึง 4 นักเรียนคนใดได้

หมายเลขใด ให้รับบทบาทตามที่กำหนดไว้ ดังนี้

- 1) นักศึกษาแพทย์ปีสุดท้าย
- 2) ชาวนา
- 3) หมอตู
- 4) ครูวัย 50 ปี

2.3 ผู้วิจัยบรรยายให้นักเรียนฟังว่า เนื่องจากน้ำจะท่วมโลก ผู้คนจะล้มตาย
หมด แต่ได้มีนักวิทยาศาสตร์สร้างโลกจำลองไว้ และโลกจำลองนี้จะมีผู้อาศัยได้เพียง 3 คน
เท่านั้น

2.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันพิจารณาว่า จะเลือกใครไปอยู่ในโลก
จำลองนี้

2.5 นักเรียนแต่ละคน จะต้องอธิบายถึงคุณค่าและประโยชน์ของบทบาทที่ตนเองได้รับ เพื่อให้เพื่อน ๆ เลือกทำป๋นอยู่ในโลกจำลอง

2.6 แต่ละกลุ่มลงมติเลือกจำนวน 3 คน และลงบันทึกไว้ในกระดาษ

2.7 ำให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มมารายงานถึงผลการลงมติ

3. ขั้นวิเคราะห์ ำให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปราย ในเรื่องผลของกิจกรรมที่มีต่อความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและำให้การช่วยเหลือเพื่อน

4. ขั้นสรุป

4.1 ผู้วิจัยำให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มมารายงานข้อสรุปของกลุ่มตนเอง

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 8

เรื่อง การพัฒนาอรรถกถาบัตรด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการสื่อความหมาย
ให้เข้าใจได้ตรงกันกับเพื่อน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญในการใช้ภาษาและคำพูดในการสื่อความหมาย
เพื่อที่จะทำให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษ จำนวน 14 แผ่น
2. ปากกา จำนวน 7 ด้าม

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม
2. ขั้นกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม "ภาพเหมือน"
 - 2.1 ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 1 คน นักเรียนที่เหลือจัดที่นั่งห่าง ๆ กัน เพื่อที่จะได้ไม่เห็นภาพของคนอื่น
 - 2.2 แจกกระดาษให้นักเรียนคนละ 2 แผ่น พร้อมปากกา
 - 2.3 ผู้วิจัยให้อาสาสมัครยืนหันหลังให้สมาชิก แล้วบรรยายภาพที่ได้รับมอมมา ให้สมาชิกวาดตามจนเสร็จ (วาดคนแผ่นที่ 1) รดอย่าให้มีการซักถาม
 - 2.4 ผู้วิจัยให้อาสาสมัครหันหน้ามาหาสมาชิก แล้วบรรยายภาพเดิมที่ได้รับมอมมา ให้สมาชิกวาดตามจนเสร็จ (วาดคนแผ่นที่ 2) รดอย่าให้มีการซักถามได้
 - 2.5 เปรียบเทียบภาพที่ 1 กับภาพที่ 2 ดูว่าภาพใดเหมือนภาพต้นแบบมากกว่า
3. ขั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงผลที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรม ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายให้ตรงกันกับเพื่อน
4. ขั้นสรุป

4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 9

เรื่อง การพัฒนาอรรถนัยทัศน์ด้านสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการสื่อความหมาย
ให้เข้าใจได้ตรงกันกับเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นถึงความสำคัญในการใช้ภาษาในการสื่อความหมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน
2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงความสำคัญของการฟังที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายให้ตรงกัน

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

1. แผ่นนาส
2. เครื่องฉายข้ามศีรษะ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม
2. ขั้นกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม "เปิดประตู"
 - 2.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน
 - 2.2 ให้แต่ละกลุ่มส่งอาสาสมัคร เพื่อเป็นผู้สังเกตการณ์ จำนวนกลุ่มละ 1 คน
 - 2.3 ให้สมาชิกอีก 3 คน เป็น A B C ตามลำดับ
 - 2.4 กำหนดให้ A เล่าเรื่องอะไรก็ได้ ให้ B ฟัง แล้วให้ B เล่าต่อให้ C ฟัง C กลับมาเล่าให้ A ฟัง ถึงสิ่งที่ตนเองได้ยิน
 - 2.5 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลับมารวมกลุ่ม
3. ขั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงผลที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรม ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายให้ตรงกันกับเพื่อน
4. ขั้นสรุป

4.1 ผู้วิจัยให้ตัวแทนของนักเรียนออกมาสรุปข้อคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 10

เรื่อง การพัฒนาอัตรากำลังคนด้านสังคม โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนทราบถึงผลของกิจกรรมทั้งหมด ที่มีต่อการพัฒนาอัตรากำลังคนด้านสังคม

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

1. แผ่นใส
2. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม
2. ขั้นกิจกรรม ผู้วิจัยอภิปรายกับนักเรียนถึงกิจกรรมทั้งหมดที่ได้ปฏิบัติมา
3. ขั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นถึงผลที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมทั้งหมด ที่มีต่อการพัฒนาอัตรากำลังคนด้านสังคม
4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนสรุป และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 11

เรื่อง ปัจจัยนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้สึก และความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนา

อัตมโนทัศน์ด้านสังคม

เวลาที่ใช้

60 นาที

อุปกรณ์

1. แผ่นใสเพลง "ลา"
2. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยถามนักเรียนทุกคนถึงความรู้สึก ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้
2. ผู้วิจัยเปิดเผยถึงความรู้สึกของตนเอง ต่อการได้มาใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อ

พัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

3. ผู้วิจัยกล่าวขอขานนักเรียน
4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง "ลา"

การประเมินผล

สังเกตจากการแสดงความรู้สึกของนักเรียน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางแก้วจิต มากปาน
วัน เดือน ปี เกิด	30 มกราคม 2506
สถานที่เกิด	อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	193/1 ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2528 - ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ระดับ 5 กองสาธารณสุขภูมิภาค กระทรวงสาธารณสุข
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2524	ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนกวิทยาศาสตร์ โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2528	ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์และผดุงครรภ์ชั้นสูง วิทยาลัยพยาบาลนครราชสีมา
พ.ศ. 2540	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร